

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA**

TVIRTINU
Direktorius

Tomas Barakauskas

**BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE
JUDRIOJO TELEFONO RYŠIO TINKLUOSE RINKOS TYRIMO
ATASKAITA**

2009 m. gruodžio 24 d. Nr. (43.4)LD-2227

Vilnius

TURINYS

I.	BENDROJI DALIS	3
1.1.	ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE	3
1.2.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE JUDRIOJO TELEFONO RYŠIO TINKLUOSE RINKOS TYRIMŲ APŽVALGA	6
II.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE JUDRIOJO TELEFONO RYŠIO TINKLUOSE RINKOS APIBRĖŽIMAS	8
2.1.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE JUDRIOJO TELEFONO RYŠIO TINKLUOSE PASLAUGOS APIBRĖŽIMAS TECHNOLOGINIŲ ASPEKTU	8
2.2.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE TEIKTOS PASLAUGOS.....	11
2.3.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE RINKOS APIBRĖŽIMAS	12
III.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE ATSKIRŲ RINKŲ TYRIMAI.....	16
3.1.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „BITĖ LIETUVA“ TINKLE RINKOJE TYRIMAS.....	16
3.1.1.	Atitinkamos rinkos apibrėžimas	16
3.1.2.	Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai	16
3.1.3.	Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	16
3.1.4.	Konkurencijos problemos.....	25
3.1.5.	Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	26
3.1.6.	Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“	27
3.2.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „OMNITEL“, TINKLE RINKOS TYRIMAS.....	38
3.2.1.	Atitinkamos rinkos apibrėžimas	38
3.2.2.	Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai	38
3.2.3.	Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	38
3.2.4.	Konkurencijos problemos.....	47
3.2.5.	Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	47
3.2.6.	Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Omnitel“	49
3.3.	BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „TELE2“, TINKLE RINKOS TYRIMAS	59
3.3.1.	Atitinkamos rinkos apibrėžimas	59
3.3.2.	Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai	59
3.3.3.	Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	59
3.3.4.	Konkurencijos problemos.....	68
3.3.5.	Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	68
3.3.6.	Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Tele2“	69
	1 priedas	80
	2 priedas	81
	3 priedas	82

I. BENDROJI DALIS

1.1. ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (Žin. 2004, Nr. 69-2382) (toliau – Elektroninių ryšių įstatymas). Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Elektroninių ryšių įstatymu perkelti šie Europos Sąjungos teisės aktai:

1. 1997 m. lapkričio 28 d. Tarybos sprendimas 97/838/EB dėl Europos bendrijos pritarimo, kiek tai susiję su jos kompetencija, PPO derybų dėl pagrindinių telekomunikacijų paslaugų rezultatams (OL 2004 m. specialusis leidimas, 11 skyrius, 27 tomas, p. 69).

2. 1998 m. kovo 30 d. Europos Komisijos rekomendacija dėl principų, taikomų organizacijoms, atsakingoms už vartotojų ginčų sprendimą ne teismo tvarka.

3. 1998 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/84/EB dėl sąlygine prieiga grindžiamų paslaugų ir sąlyginės prieigos paslaugų teisinės apsaugos (OL 2004 m. specialusis leidimas, 6 skyrius, 3 tomas, p. 147).

4. 1999 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/5/EB dėl radijo ryšio įrenginių ir telekomunikacijų galinių įrenginių bei abipusio jų atitikties pripažinimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 23 tomas, p. 254).

5. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 676/2002/EB dėl radijo spektro politikos teisinio reguliavimo pagrindų Europos bendrijoje (Sprendimas dėl radijo spektro) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 317).

6. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 323).

7. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo (Leidimų direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 337).

8. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 349).

9. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 367).

10. 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 514).

11. 2002 m. rugsėjo 16 d. Komisijos direktyva 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkoje (OL 2004 m. specialusis leidimas, 8 skyrius, 2 tomas, p. 178).

12. 2003 m. liepos 25 d. Europos Komisijos rekomendacija dėl vietos nustatymo informacijos elektroninių ryšių tinkluose siekiant teikti vietos nustatymu pagrįstas pagalbos skambučių paslaugas tvarkymo.

13. 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/108/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su elektromagnetiniu suderinamumu, suderinimo, panaikinanti Direktyvą 89/336/EEB (OL 2004 L 390, p. 24).

14. 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB (OL 2006 L 105, p. 54).

15. 2008 m. birželio 20 d. Europos Komisijos direktyva 2008/63/EB dėl konkurencijos telekomunikacijų galinių įrenginių rinkose (OL 2008 L 162, p. 20).

Elektroninių ryšių įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) „tikslas – veiksminga konkurencija elektroninių ryšių srityje, efektyvus elektroninių ryšių išteklių naudojimas bei užtikrinta elektroninių ryšių paslaugų vartotojų teisių apsauga“.

Elektroninių ryšių įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje išskirti RRT uždaviniai:

- „1) užtikrinti sąlygas, reikalingas veiksmingai konkurencijai elektroninių ryšių rinkose;
- 2) užtikrinti elektroninių ryšių paslaugų gavėjų teisių ir teisėtų interesų apsaugą, ypač užtikrinant paprastas ir nebrangias ginčų sprendimo procedūras bei skatinant elektroninių ryšių paslaugų teikimo sąlygų ir tarifų skaidrumą, ir pagal kompetenciją užtikrinti galimybę naudotis universaliosiomis paslaugomis;
- 3) skatinti efektyvias ilgalaikes investicijas ir elektroninių ryšių plėtrą;
- 4) užtikrinti efektyvų elektroninių ryšių išteklių naudojimą, taip pat, kad būtų pakankamai nacionalinių telefono ryšio numerių išteklių, reikalingų viešosioms elektroninių ryšių paslaugoms, kad numeracijos planai ir procedūros būtų taikomi tokiu būdu, kuris užtikrintų vienodas visų viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų galimybę, ypač užtikrindama, kad ūkio subjektai, kuriems skirti nacionalinių telefono ryšio numerių ištekliai, nediskriminuotų kitų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, kiek tai susiję su numeracijos sekomis, naudojamomis jų paslaugoms pasiekti;
- 5) pagal savo kompetenciją užtikrinti, kad Lietuvos Respublikoje naudojama aparatūra ir įrenginiai atitiktų Lietuvos Respublikoje galiojančius privalomus reikalavimus, užtikrinti aparatūros ir įrenginių elektromagnetinį suderinamumą;
- 6) pagal kompetenciją skatinti Europos Bendrijos vidaus rinkos plėtrą ir suderintą elektroninių ryšių reguliavimą Europos Bendrijoje;
- 7) bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis, tarp jų ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, kad būtų užtikrinta žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo teisė, kiek tai susiję su asmens duomenų tvarkymu;
- 8) užtikrinti, kad operatoriai ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjai vykdytų įpareigojimus, kurie gali būti nustatyti valstybės gynybos, nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos palaikymo interesais, taip pat ypatingų situacijų atvejais“.

Konkurencijos priežiūros elektroninių ryšių srityje „RRT siekia, kad būtų sudarytos sąlygos veiksmingos konkurencijos elektroninių ryšių srityje egzistavimui ir plėtrai bei sąlygos, užkertančios kelią ūkio subjektams piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje“ (Elektroninių ryšių įstatymo 14 straipsnio 1 dalis).

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalis numato – „RRT atliekamo rinkos tyrimo tikslas – siekti, kad elektroninių ryšių srityje būtų užtikrinta veiksminga konkurencija, o didelę įtaką turintiems ūkio subjektams būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje“, o to paties straipsnio 15 dalis nustato, kad atlikdama rinkos tyrimą ir sprenddama, ar ūkio subjektas turi didelę įtaką rinkoje, ir nustatydamą įpareigojimus didelę įtaką rinkoje turintiems ūkio subjektams, RRT atsižvelgia į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (ar) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrina šių sutarčių bei (ar) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalis taip pat nurodo, kad RRT „nustato rinkos tyrimo taisykles“. RRT nustatė Rinkos tyrimo taisykles, patvirtintas RRT direktoriaus 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 1V-297 (Žin., 2004, Nr. 141-5174), (toliau – Taisyklės).

Taisyklės parengtos:

1. vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalimi;
2. įgyvendinant 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (toliau – Pagrindų direktyva);
3. atsižvelgiant į 2007 m. gruodžio 17 d. Komisijos rekomendaciją dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex-ante* reguliavimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (toliau – Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacija);

4. atsižvelgiant į 2002 m. Komisijos gaires dėl rinkos tyrimo nustatant didelę įtaką rinkoje pagal Bendrijos elektroninių ryšių tinklą ir paslaugų reguliavimo sistemą (toliau – Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės);

5. atsižvelgiant į 2008 m. spalio 15 d. Komisijos rekomendaciją 2008/850/EB dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos 7 straipsnyje numatytų pranešimų, terminų ir konsultacijų (toliau – Pranešimų rekomendacija);

6. atsižvelgiant į Europos reguliuotojų grupės (ERG (03) 30 rev1 bei ERG (06) 33) elektroninių ryšių tinklams ir paslaugoms bendrą poziciją dėl požiūrio į tinkamas priemones naujoje reguliavimo sistemoje (toliau – Bendra pozicija dėl priemonių).

RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi:

1. Elektroninių ryšių įstatymu;
2. Taisyklėmis;
3. RRT direktoriaus 2009 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. 1V-721 „Dėl Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo“;

4. Pagrindų direktyva;

ir atsižvelgdama į:

1. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gaires;
2. Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendaciją;
3. Pranešimų rekomendaciją;
4. Bendrą poziciją dėl priemonių;
5. 2009 m. gegužės 7 d. Europos Komisijos rekomendaciją 2009/396/EB dėl skambučių užbaigimo fiksuotojo ir judriojo ryšio tinkluose tarifų reguliavimo ES (toliau – Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo);

6. Europos reguliuotojų grupės (ERG (07) 83 final 080312) bendrąją poziciją dėl skambučių užbaigimo fiksuoto telefono ryšio tinkluose ir judriojo telefono ryšio tinkluose simetrijos (toliau – Bendra pozicija dėl skambučių užbaigimo kainų simetrijos).

Pagal Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 3 dalį, „Ryšių reguliavimo tarnyba atlieka rinkos tyrimą Europos Bendrijų Komisijai priėmus rekomendaciją, nustatančią atitinkamas produktų ir paslaugų rinkas, arba sprendimą, nustatantį Europos Bendrijos rinką, arba pakeitus šiuos teisės aktus“.

Pagal Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 4 dalį, RRT „turi teisę atlikti rinkos tyrimą:

- 1) suinteresuotų ūkio subjektų prašymu;
- 2) valstybės ar savivaldybių institucijų prašymu;
- 3) savo iniciatyva.“

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „rinkos tyrimo procedūrą sudaro šie etapai:

- 1) atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės), kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas;

- 2) tyrimas, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, ir, jei konkurencija nėra veiksminga, didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas;

- 3) šio Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams“.

RRT parengtoje Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaitoje (toliau – Ataskaita) pateikiama Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimų apžvalga bei aukščiau nurodytų Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo procedūros etapų analizė.

1.2. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE JUDRIOJO TELEFONO RYŠIO TINKLUOSE RINKOS TYRIMŲ APŽVALGA

Vadovaujantis RRT direktoriaus 2004 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 1V-327 „Dėl rinkos tyrimo“, 2004-09-30 – 2005-09-28 buvo atliktas Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimas (tiriamasis laikotarpis 2000-01-01 – 2004-09-30) (toliau – Pirmasis rinkų tyrimas), kurio rezultatai patvirtinti RRT direktoriaus RRT direktoriaus 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 1V-820 „Dėl ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (Informaciniai pranešimai, 2005, Nr. 77-788) (toliau – Įsakymas Nr. 1V-820), 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 1V-822 „Dėl Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos apibrėžimo“ (Informaciniai pranešimai, 2005, Nr. 77-790), RRT direktoriaus 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 1V-821 „Dėl ūkio subjekto UAB „Omnitel“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (Informaciniai pranešimai, 2005, Nr. 77-789) (toliau – Įsakymas Nr. 1V-821) ir RRT direktoriaus 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 1V-819 „Dėl ūkio subjekto UAB „Tele2“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (Informaciniai pranešimai, 2005, Nr. 77-787) (toliau – Įsakymas Nr. 1V-819)¹.

Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimas pradėtas RRT iniciatyva, kaip numato Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 4 dalies 3 punktas, RRT direktoriui išleidus 2009 m. birželio 2 d. įsakymą Nr. 1V-721 „Dėl Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo“.

RRT 2009 m. birželio 11 d. raštu Nr. (43.4)-1B-3497 Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo anketa (toliau – Anketa) išsiųsta balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjams ir gavėjams (toliau – respondentai).

Balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjas – elektroninių ryšių tinklų operatorius, teikiantis balso skambučių užbaigimo paslaugą savo individualiame viešajame judriojo telefono ryšio tinkle.

Balso skambučių užbaigimo paslaugos gavėjas – elektroninių ryšių tinklų operatorius ir (arba) paslaugų teikėjas, kuris naudojasi (perka) ir (arba) ketina pasinaudoti (pirkti) balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose paslauga.

Anketa buvo išsiųsta 8 respondentams: AB „Lietuvos geležinkeliai“, TEO LT, AB, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „CSC Telecom“, UAB „Mediafon“, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“. Respondentai užpildytą Anketa turėjo pateikti RRT iki 2009 m. liepos 10 d. Anketa taip pat buvo siūloma užpildyti ir kitiems elektroninių ryšių tinklų ir (ar) paslaugų teikėjams arba gavėjams, o taip pat suinteresuotiems asmenims, norintiems ir galintiems pateikti rinkos tyrimui svarbios informacijos. Užpildytą Anketa RRT pateikė 8 aukščiau išvardinti juridiniai asmenys.

Anketoje RRT pateikė klausimus, kuriais buvo prašoma informacijos, susijusios su balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose paslaugos teikimu Lietuvos Respublikos teritorijoje už laikotarpį nuo 2004 m. spalio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. (toliau ir – tiriamasis laikotarpis).

Šiam rinkos tyrimui taip pat naudojama Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo, patvirtinto RRT direktoriaus 2005 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 1V-340 (Žin., 2005, Nr. 49-1641) (toliau – Aprašas), nustatyta tvarka ir sąlygomis RRT pateiktos ketvirtinės ataskaitos

¹ Pirmojo rinkų tyrimo ataskaitą ir RRT direktoriaus įsakymus, priimtus atlikus Pirmąjį rinkų tyrimą, galima rasti RRT interneto svetainės, adresu www.rtt.lt, skyriaus „Rinkų tyrimai“ poskyryje „Atlikti tyrimai“ (<http://www.rtt.lt/index.php?1210352610>; prisijungimo laikas: 2009-09-10).

(toliau – Ketvirtinės ataskaitos), taip pat informacija ir duomenys, esantys 2004 m. – 2009 m. atliktų rinkų tyrimų ataskaitose, bei kitų rinkų tyrimų laiku gauta informacija ir duomenys.

Išanalizavus šią informaciją RRT nustatė, kad 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d.:

1. Lietuvos Respublikos teritorijoje viešojo judriojo telefono ryšio tinklus teikė trys juridiniai asmenys: UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ (šaltinis – RRT pateikti pranešimai apie elektroninių ryšių veiklos pradžią);

2. balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose paslaugas Lietuvos Respublikos teritorijoje teikė 3 operatoriai: UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ (šaltinis – respondentų pateiktos Anketos, Ketvirtinės ataskaitos);

3. balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose paslaugas Lietuvos Respublikos teritorijoje gavo 8 juridiniai asmenys: AB „Lietuvos geležinkeliai“, TEO LT, AB, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „CSC Telecom“, UAB „Mediafon“, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ (šaltinis – respondentų pateiktos Anketos);

4. UAB „Mediafon“ Anketoje pateikė informaciją, kad 2008 m. – 2009 m. I ketv. teikė balso skambučių užbaigimo paslaugas savo individualiame viešajame judriojo telefono ryšio tinkle. Tačiau UAB „Mediafon“ RRT pateiktame pranešime apie elektroninių ryšių veiklos pradžią nenurodė, kad teikia viešąjį judriojo telefono ryšio tinklą, tačiau nurodė, kad teikia viešąjį fiksuoto telefono ryšio tinklą. Todėl laikytina, kad visi UAB „Mediafon“ tinkle užbaigti skambučiai buvo užbaigti viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle.

Išvada: remiantis Anketos respondentų pateikta informacija ir kita RRT ar viešai pateikta informacija, RRT atliko Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimą ir parengė Ataskaitą.

II. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE JUDRIOJO TELEFONO RYŠIO TINKLUOSE RINKOS APIBRĖŽIMAS

2.1. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE JUDRIOJO TELEFONO RYŠIO TINKLUOSE PASLAUGOS APIBRĖŽIMAS TECHNOLOGINIŲ ASPEKTU

Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacija nustatė 7 atitinkamas elektroninių ryšių rinkas, kuriose nustatyti požymiai, dėl kurių yra galimas *ex-ante* reguliavimas. Pagal šios rekomendacijos priedo 7 punktą, viena iš didmeninių elektroninių ryšių rinkų yra Balsų skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinka.

Pagal Taisyklių 15 punktą, „atitinkama rinka apibrėžiama apibūdinant ją sudarančius produktus (paslaugas) ir įvertinant atitinkamos rinkos geografinę aprėptį, atsižvelgiant į pradinius produktus (paslaugas) ir pradinę geografinę teritoriją“. Šiame Ataskaitos skyriuje RRT nagrinėja balsų skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose paslaugą technologiniu aspektu.

Skambučio užbaigimas yra viena skambučio sudedamųjų dalių. Remiantis Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 49 dalyje pateiktu apibrėžimu, skambutis yra „viešųjų telefono ryšio paslaugų priemonėmis sukurtas sujungimas, suteikiantis dvipusio ryšio galimybę realiu laiku“.

Apibrėžiant skambučių užbaigimą viešajame judriojo telefono ryšio tinkle, būtina atsižvelgti į viešojo judriojo telefono ryšio tinklo struktūros ypatumus. Šioje Ataskaitoje nagrinėjamas individualus viešasis judriojo telefono ryšio tinklas (toliau – Tinklas). Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 68 dalyje viešasis judriojo telefono ryšio tinklas apibrėžiamas kaip „viešasis telefono ryšio tinklas, kurio galiniai taškai nėra fiksuoti“. Viešojo judriojo telefono ryšio tinklo galinis taškas Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 60 dalyje apibrėžiamas, kaip „fizinis taškas, kuriame abonentui suteikiama galimybė prisijungti prie viešojo ryšių tinklo“. Judriojo telefono ryšio stočių (angl. *Mobile Switching Center*) skaičių konkretaus operatoriaus Tinkle lemia Lietuvos Respublikos (mažos šalies) teritorijos dydis bei abonentų skaičius. Nepriklausomai nuo to, kiek stočių yra konkretaus operatoriaus Tinkle, yra laikoma, kad Tinklą sudaro vienas loginis elementas – viena stotis, kurią sudaro visos fizinės stotys, ir kuriai yra priskirti visi operatoriaus abonentai. Remiantis tuo, kas išdėstyta aukščiau, ši stotis visais atvejais bus ta, kuri yra arčiausiai abonento ir kurioje yra arba gali būti suteiktas tinklų sujungimas.

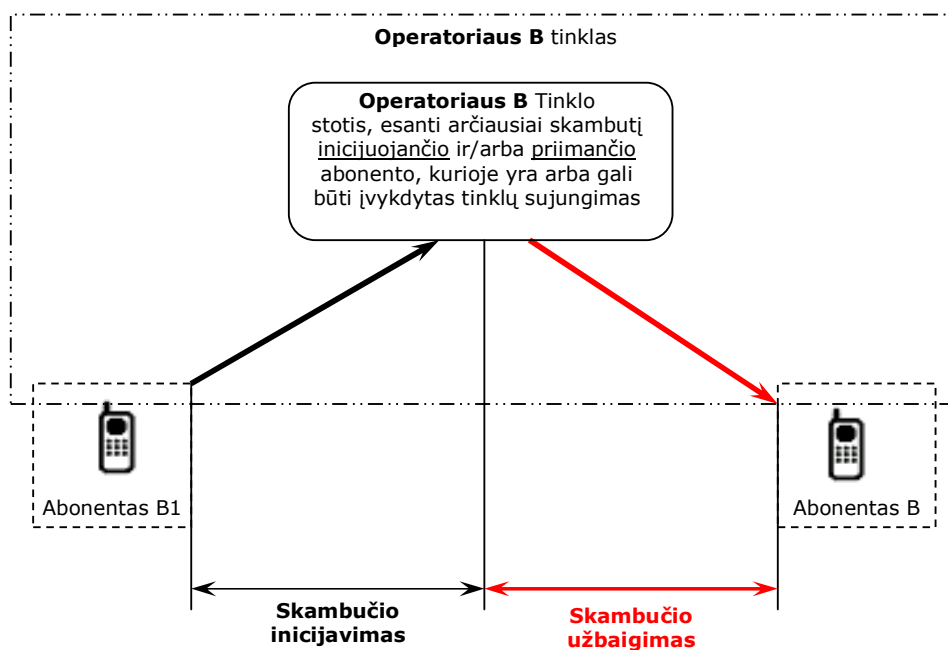
Skambutis yra pagrindinė priemonė susisiekti to paties ar skirtingų operatorių viešųjų telefono ryšio paslaugų abonentams. Toliau nagrinėjama skambučių užbaigimo paslauga, šių dviejų skambučio tipų atvejais:

1. Skambutis tarp to paties operatoriaus viešojo telefono ryšio tinklo abonentų. Skambutis, kuris yra inicijuojamas ir užbaigiamas tame pačiame Tinkle yra vidinis Tinklo skambutis (toliau – Vidinis skambutis). Tokį skambutį sudaro du simetriniai skambučio struktūriniai elementai: skambučio inicijavimas ir skambučio užbaigimas. Skambučio užbaigimas Vidinio skambučio atveju yra apibrėžiamas, kaip skambučio perdavimas nuo stoties, esančios arčiausiai abonento, kurioje yra arba gali būti suteiktas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško. Vidinio skambučio schema yra pavaizduota 1 paveiksle.

2. Skambutis tarp tinklo operatoriaus abonento ir kito operatoriaus abonento. Tam, kad vieno operatoriaus abonentas, galėtų paskambinti kito operatoriaus abonentui, šie operatoriai turi sujungti savo viešuosius telefono ryšio tinklus. Be tinklų sujungimo tarp viešųjų telefono ryšio tinklų operatorių ši balsų skambučių užbaigimo paslauga nebūtų galima. Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 61 punkte tinklų sujungimas apibrėžiamas kaip „fizinis ar loginis viešųjų ryšių tinklų, naudojamų to paties ar kito ūkio subjekto, sujungimas, kad vieno ūkio subjekto elektroninių ryšių paslaugų gavėjai galėtų naudotis tarpusavio ryšiu ir (ar) ryšiu su kito ūkio subjekto paslaugų gavėjais arba ūkio subjekto, tarp jų visų prieigą prie atitinkamų tinklų turinčių ūkio subjektų, teikiamomis paslaugomis“. Viešieji telefono ryšio tinklai sujungiami tinklų sujungimo taške (angl. *Point of Interconnection, POI*). Tinklų sujungimo taškas yra su balsų skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusi priemonė, be kurios technologiškai vienas

viešojo telefono ryšio tinklo operatorius negalėtų teikti balso skambučių užbaigimo paslaugos kitam operatoriui. Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 55 punkte susijusios priemonės apibrėžtos kaip „su elektroninių ryšių tinklu ir (arba) elektroninių ryšių paslauga susijusios priemonės, kurios sudaro galimybę teikti paslaugas, naudojantis šiuo tinklu ar paslauga arba palengvina tokį teikimą. Susijusios priemonės apima ir sąlyginės prieigos sistemas bei elektroninius programų vadovus“. Atkreiptinas dėmesys, kad tinklų sujungimo taškas yra tik viena iš susijusių priemonių, sietinų su prieigos prie tinklų sujungimo suteikimu, todėl ji neapima kitų susijusių priemonių, tokių kaip, pvz., bendros naudojimo vietos suteikimo paslauga ir pan. Pabrėžtina, kad tinklų sujungimo taškas yra su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusi priemonė, be kurios technologiškai vienas operatorius negalėtų teikti balso skambučių užbaigimo paslaugos kitam operatoriui, o skambutis tarp skirtingų viešųjų telefono ryšio tinklų operatorių abonentų būtų neįmanomas. Todėl tinklų sujungimo taškas apibrėžiamas kaip ryšių linija², jungianti operatorių viešuosius telefono ryšių tinklus, ir susijusios priemonės, kurių visuma leidžia operatoriams, kurie sujungia tinklus, apsikeisti srautais tarpusavyje, bei vieno operatoriaus paslaugų gavėjams naudotis kito operatoriaus paslaugomis (toliau – su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusios priemonės). Viešieji telefono ryšio tinklai yra sujungiami 2 Mbit/s prievadais, kurie jungiami į abiejų tinklus sujungiančių operatorių telefono ryšio stotis.

1 paveikslas. Vidinio skambučio schema.

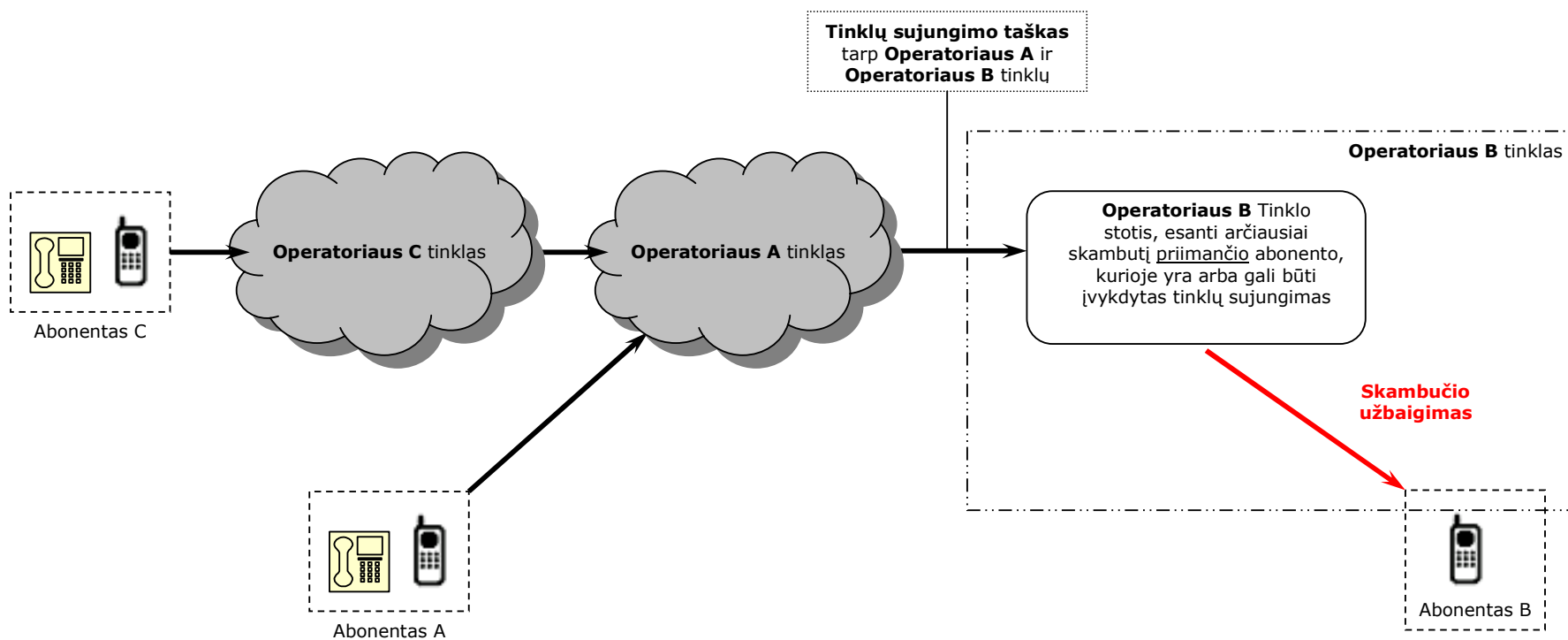

Kaip parodyta 2 paveiksle, skambučių užbaigimo struktūrinis elementas yra toks pats, kaip ir Vidinio skambučio atveju (žr. 1 paveikslą), ir nepriklauso nuo to, ar skambutis yra inicijuotas operatoriaus A tinkle, ar operatoriaus C tinkle, o per operatoriaus A tinklą yra perduodamas tranzitu (skambučio perdavimas per telefono stotį, kuri nėra arčiausiai abonto, kuris skambina, ar abonto, kuriam skambinama).

Išvada: RRT nustato, kad balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslauga apibrėžiama kaip balso skambučių perdavimas nuo Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai abonto, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam tinkle skambutis yra inicijuotas (toliau – balso skambučių užbaigimo paslauga).

² Ryšių linija Aprašo 2 priede yra apibrėžiama kaip laidinė ryšių ar radijo ryšio linija, skirta informacijai perduoti, siųsti ir (ar) priimti.

2 paveikslas. Skambutis tarp skirtingų operatorių abonentų, kai vienas operatorius teikia viešąjį telefono ryšio tinklą (Operatorius A), o kitas operatorius – Tinklą (Operatorius B).

2.2. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE TEIKTOS PASLAUGOS

Šio rinkos tyrimo metu Anketų respondentų buvo prašoma pateikti informaciją apie balso skambučių užbaigimo paslaugų teikimą Lietuvos Respublikos teritorijoje laikotarpiu nuo 2004 m. spalio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikos teritorijoje balso skambučių užbaigimo paslaugas teikė šie ūkio subjektai: UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ (žr. Ataskaitos 1.2 skyrių). Išanalizavus Anketose pateiktą informaciją, nustatyta, kad šiuo laikotarpiu buvo teikiamos tokios balso skambučių užbaigimo paslaugos:

1) balso skambučių, inicijuotų kitų operatorių viešuosiuose fiksuoto telefono ryšio tinkluose, esančiuose Lietuvos Respublikos teritorijoje, užbaigimas Tinkle;

2) balso skambučių, inicijuotų kitų operatorių Tinkluose, esančiuose Lietuvos Respublikos teritorijoje, užbaigimas Tinkle;

3) balso skambučių, inicijuotų kitų operatorių viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, esančiuose užsienio valstybių teritorijose, užbaigimas Tinkle;

4) savame Tinkle inicijuotų balso skambučių užbaigimas Tinkle (Vidiniai skambučiai).

Pirmojo rinkų tyrimo metu buvo nustatyta, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje buvo teikiamos šios balso skambučių užbaigimo paslaugos:

„1) skambučių, inicijuotų kitų operatorių viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, esančiuose Lietuvos Respublikoje, užbaigimas;

2) skambučių, inicijuotų viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, esančiuose užsienio valstybių teritorijose, užbaigimas;

3) skambučių, inicijuotų bet kurio juridinio asmens grupę sudarančio juridinio asmens viešajame telefono ryšio tinkle esančiame Lietuvos Respublikoje, užbaigimas (t.y. skambučiai tinklo viduje)“.³

Pažymėtina, kad šio rinkos tyrimo tiriamuoju laikotarpiu teiktos balso skambučių užbaigimo paslaugos, nurodytos 1 ir 2 punktuose (balso skambučių, inicijuotų kitų operatorių viešuosiuose fiksuoto telefono ryšio tinkluose, esančiuose Lietuvos Respublikos teritorijoje, užbaigimas Tinkle ir balso skambučių, inicijuotų kitų operatorių Tinkluose, esančiuose Lietuvos Respublikos teritorijoje, užbaigimas Tinkle), atitinka Pirmojo rinkų tyrimo metu išskirtą balso skambučių užbaigimo paslaugą – „skambučių, inicijuotų kitų operatorių viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, esančiuose Lietuvos Respublikoje, užbaigimas“. Tai reiškia, kad tiek Pirmojo rinkų tyrimo metu, tiek šio rinkos tyrimo metu teiktos tos pačios balso skambučių užbaigimo paslaugos.

2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu Lietuvos Respublikos teritorijoje užbaigti skambučiai buvo Vidiniai skambučiai arba vyko tarp skirtingų operatorių abonentų. Kaip nustatyta šios Ataskaitos 2.1. skyriuje, nepriklausomai nuo to, kokiame tinkle skambutis yra inicijuotas, skambučio užbaigimo elementas visų skambučių atveju, kai skambutis užbaigiamas Tinkle, yra vienodas. Todėl darytina išvada, kad tiek Pirmojo rinkų tyrimo metu, tiek šio rinkos tyrimo metu išskirtas balso skambučių užbaigimo paslaugas sudaro balso skambučių perdavimas nuo Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiame tinkle skambutis yra inicijuotas.

Išvada: RRT nustato, kad nagrinėjamos rinkos pradinė paslauga yra balso skambučių užbaigimo paslauga, kurią sudaro balso skambučių perdavimas nuo Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiame tinkle skambutis yra inicijuotas.

³ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 32.

2.3. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE RINKOS APIBRĖŽIMAS

Pagal Taisyklių 15 punktą, „atitinkamą rinką sudaro visi produktai (paslaugos), kurie yra pakankamai pakeičiami tarpusavyje, atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį, o taip pat į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos struktūrą tiriamoje rinkoje“.

Atitinkamos rinkos paslauga

Ataskaitos 2.2 skyriuje nustatyta, kad nagrinėjamos rinkos pradinė paslauga yra balso skambučių užbaigimo paslauga, kurią sudaro balso skambučių perdavimas nuo Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam tinkle skambutis yra inicijuotas.

Paslaugos pakeičiamumas iš paklausos ir pasiūlos pusės

Pirmojo rinkų tyrimo metu buvo nustatyta, kad balso skambučių užbaigimo paslauga nėra pakeičiama jokia kita paslauga iš paklausos ir iš pasiūlos pusės⁴. Poreikis pasiekti konkretaus operatoriaus abonentą sukuria balso skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle paslaugos paklausą, nes operatorius, kurio abonentas nori susisiekti su konkretaus operatoriaus abonentu, neturi jokios kitos alternatyvos skambučių užbaigimo paslaugai, teikiamai konkretaus operatoriaus Tinkle ir privalo šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš konkretaus operatoriaus. Tai lemia šios pagrindinės aplinkybės:

– Operatorių tinklų sujungimo sutartyse aptartas ir taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“ (angl. *calling party pays*). Atsiskaitymo principo „skambinančioji pusė moka“ taikymo principinė schema, kai skambutis siunčiamas vieno, dviejų ir trijų operatorių tinklais, pavaizduota 3 paveiksle. Šis principas reiškia, kad operatorius (3 paveiksle operatorius B), kurio abonentui B yra skambinama ir kuris užbaigia skambutį savo Tinkle, tiesiogiai ar netiesiogiai perduoda skambučių užbaigimo savame Tinkle paslaugą operatoriumi (t.y. operatorius A1 arba A2), kurio abonentas (A1 arba abonentas A2) skambina konkretaus operatoriaus abonentui B ir kuris savo ruožtu šią paslaugą perperduoda savo abonentui (A1 arba abonentui A2), į galutinę mažmeninę skambučių kainą įtraukdamas ir sąnaudas, patiriamas už skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle (operatoriaus A1 arba A2) paslaugą (žr. 3 paveikslą). Taigi balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjo ir gavėjo taikomas atsiskaitymo už balso skambučių užbaigimo paslaugą principas „skambinančioji pusė moka“ lemia tai, kad operatorius, kurio abonentas (A1 arba abonentas A2) nori paskambinti kito operatoriaus B abonentui B, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo operatoriaus B Tinkle paslaugą. Ir jokių kitu būdu skambutis tarp abonto (A1 arba abonto A2) ir abonto B nevyktų. Ši aplinkybė lemia balso skambučių užbaigimo paslaugos nepakeičiamumą iš paklausos pusės.

– Konkretus operatorius kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų ir niekas negali susisiekti su konkretaus operatoriaus abonentu jam priskirtu viešojo telefono ryšio numeriu kitokiu būdu, nei tiesiogiai ar netiesiogiai pirkdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą iš konkretaus operatoriaus. Konkretaus operatoriaus abonentas (abonentas B, žr. 3 paveikslą) identifikuojamas telefono ryšio numeriu, numatytu Nacionaliniame telefono ryšio numeracijos plane, patvirtintame RRT direktoriaus 2005 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 1V-1104 (Žin., 2005, Nr. 147-5386), kuriuo identifikuojamas Tinklo galinis taškas. Lietuvos Respublikoje konkretus telefono ryšio numeris gali būti naudojamas tik vieno operatoriaus, t.y. Lietuvos Respublikos operatorių tinkluose negali būti įdiegti du tokie patys telefono ryšio numeriai (išskyrus trumpuosius numerius). Operatoriumi paskirtą telefono ryšio numerį priskyrus viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjo naudojamam Tinklo galiniam taškui (abonentui B), šis telefono ryšio numeris negali būti naudojamas jokio kito operatoriaus tinkle. Todėl skambinantysis abonentas (A1 arba A2), surinkdamas abonto, kuriam norima paskambinti (abonto B), telefono ryšio numerį, nurodo savo operatoriumi (A1 arba A2), kurio konkretaus operatoriaus (operatoriaus B) abonentui (abonentui B) yra skambinama

⁴ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 47, 49.

(žr. 3 paveikslą). Laikoma, kad prieiga prie Tinklo galinio taško yra kontroliuojama, jei ūkio subjektą sudarantys juridiniai asmenys turi galimybę kontroliuoti elektroninių ryšių paslaugų prieinamumą elektroninių ryšių paslaugų gavėjui Tinklo galiniame taške ir (arba) galimybę neleisti kitiems elektroninių ryšių paslaugų teikėjams pasiekti abonentą (abonentą B) tame operatoriaus (operatoriaus B) Tinklo galiniame taške. Todėl esamomis technologijomis joks kitas operatorius negali parduoti balso skambučių užbaigimo paslaugos, kaip tik tas, kurio abonentui (abonentui B) yra skambinama ir kurio Tinkle yra užbaigiamas balso skambutis. Ši aplinkybė lemia balso skambučių užbaigimo paslaugos nepakeičiamumą iš pasiūlos pusės.

Šio rinkos tyrimo metu nustatyta, kad aukščiau išdėstytos aplinkybės pasireiškė ir 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu, taip pat pažymėtina, kad neatsirado jokia kita aplinkybė, kuri galėtų lemti skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumą iš paklausos ir (arba) pasiūlos pusės.

Pagal Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 40 punktą, siekiant apibrėžti atitinkamą rinką, rinkos dalyviams užduodamas hipotetinio monopolisto testo klausimas. Anketoje buvo pateikti šie klausimai: „Prašome prognozuoti situaciją, jei balso skambučių užbaigimo paslaugų Lietuvos Respublikos teritorijoje teikėjas ilgam laikui pakeltų skambučių užbaigimo paslaugos kainą (ilgam laikui pakelti kainą reiškia, kad nagrinėjamas ne momentinis ar laikinas kainų padidėjimas, o nuolatinis padidėjimas, kuris tęsis pakankamai ilgą laiką ateityje (toliau – Ilgam laikui)) savo tinkle 5-10 procentų, kitoms sąlygoms, įskaitant ir kitų paslaugos teikėjų teikiamos atitinkamos paslaugos kainas, esant nepakitusioms, ar tai sąlygotų, kad per trumpą laikotarpį (trumpu laikotarpiu laikomas toks laikotarpis, kai ūkio subjektas negali iš esmės pakeisti turimo materialaus ir nematerialaus turto, pertvarkyti turimus materialius ir nematerialius aktyvus (turta), papildomai investuoti, priimti strateginius sprendimus (toliau – Trumpas laikotarpis)) nauji balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjai pradėtų teikti šią paslaugą, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos. Taip pat prašome nurodyti esamus ar galimus naujus (potencialius) balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjus“ ir „Prašome prognozuoti situaciją, jei balso skambučių užbaigimo paslaugų Lietuvos Respublikos teritorijoje teikėjas ilgam laikui pakeltų skambučių užbaigimo paslaugos kainą savo tinkle 5-10 procentų, kitoms sąlygoms, įskaitant ir kitų paslaugos teikėjų teikiamos atitinkamos paslaugos kainas, esant nepakitusioms, ar tai sąlygotų, kad per Trumpą laikotarpį šią paslaugą būtų galima pakeisti kita alternatyvia paslauga. Jeigu jums šiuo laiku yra žinomos šios alternatyvos, tai prašome nurodyti alternatyvius produktus“.

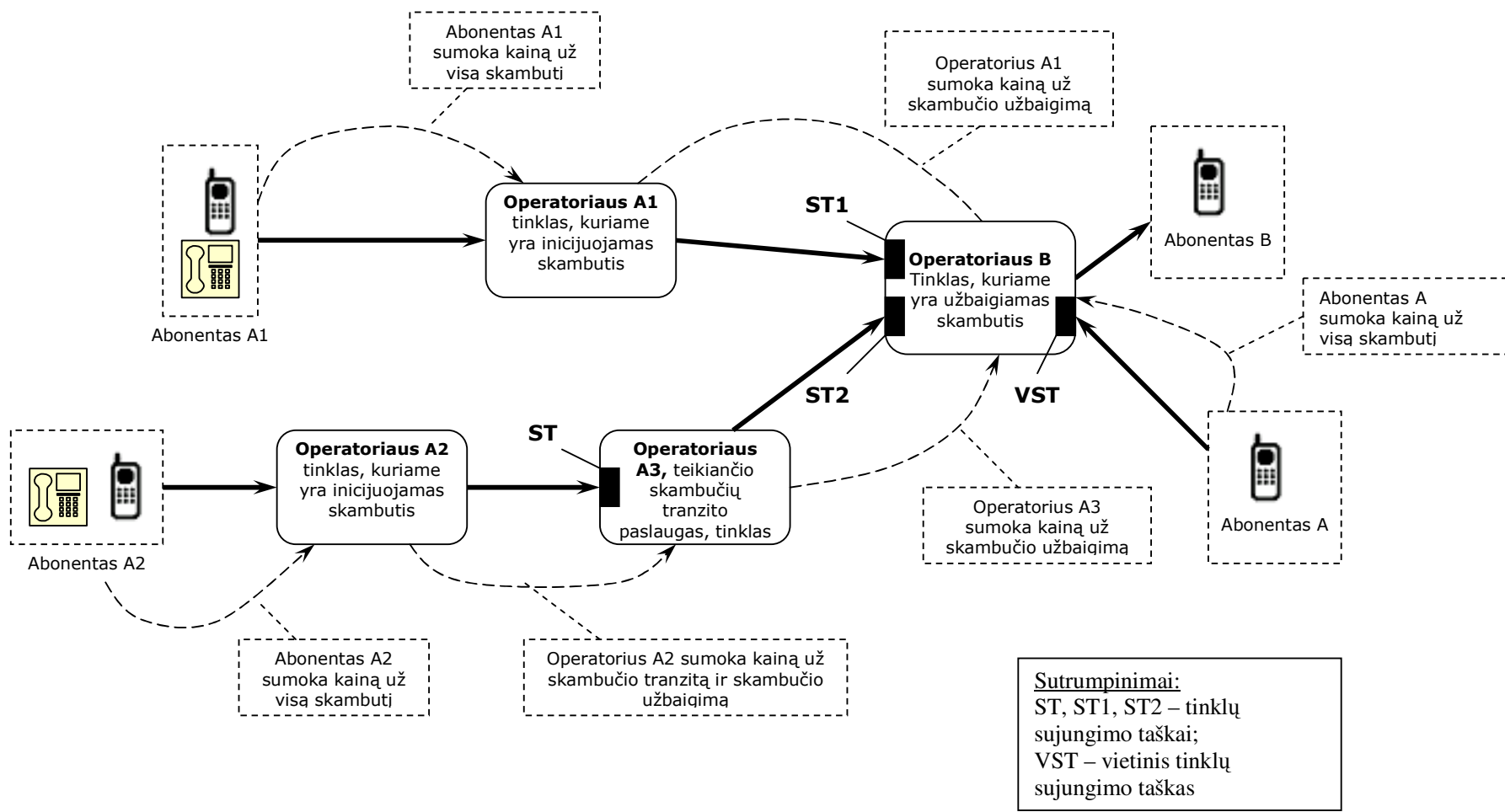
Pažymėtina, kad nei vienas respondentas nenurodė alternatyvios paslaugos, kuri, jų nuomone, galėtų pakeisti balso skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle, paslaugą. Respondentai taip pat pateikė nuomonę, kad joks kitas operatorius negalėtų teikti balso skambučių užbaigimo paslaugos kito operatoriaus Tinkle.

Atsakydama į aukščiau nurodytus klausimus, TEO LT, AB Anketoje pažymėjo, kad skambučių užbaigimo rinka savo esme yra monopolistinė. Naujas balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjas gali pradėti teikti skambučių užbaigimo paslaugą tik savo Tinkle, o esami balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjai nesiuo kitų alternatyvų didmeninei balso skambučių užbaigimo paslaugai.

UAB „Bitė Lietuva“ pateikė nuomonę, kad jei balso skambučių užbaigimo paslaugos Lietuvos Respublikos teritorijoje teikėjas ilgam laikui pakeltų skambučių užbaigimo paslaugos kainą, tai nesąlygotų, kad per Trumpą laikotarpį nauji balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjai pradėtų teikti šią paslaugą, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos ir tai nesąlygotų, kad per Trumpą laikotarpį šią paslaugą būtų galima pakeisti kita alternatyvia paslauga.

UAB „Omnitel“ nurodė, kad tuo atveju, jei balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjas pakeltų šios paslaugos kainą tik UAB „Omnitel“, tuomet UAB „Omnitel“ siųstų skambučius į šį Tinklą tranzitu, kas reikštų, kad UAB „Omnitel“ vis tiek turėtų pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš Tinklo operatoriaus, tačiau ne tiesiogiai, o per kitą operatorių, kurio tinklu tranzitu perduotų skambutį.

3 paveikslas. Individualių viešųjų telefono ryšio tinklų sujungimas.

Anketoje respondentams taip pat buvo pateiktas klausimas „Ar Jūsų nuomone, per tiriamąjį laikotarpį, t.y. nuo 2004 m. spalio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d., Balso skambučių užbaigimo Tinkluose rinkoje atsirado naujų paslaugų ar kitų aplinkybių, kurios galėtų daryti įtaką Balso skambučių užbaigimo Tinkluose rinkos apibrėžimui“. TEO LT, AB, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Mediafon“, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, UAB „Tele2“ Anketose pažymėjo, kad Balso skambučių užbaigimo Tinkluose rinkoje neatsirado naujų paslaugų ar kitų aplinkybių, kurios galėtų daryti įtaką Balso skambučių užbaigimo Tinkluose rinkos apibrėžimui ir nei vienas respondentas nepateikė duomenų apie balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugos apibrėžimo pasikeitimą, nenurodė jokių naujų paslaugų ar kitų aplinkybių, atsiradusių šioje rinkoje, kurios darytų įtaką atitinkamos rinkos apibrėžimui.

Remiantis tuo, kas išdėstyta aukščiau, RRT daro išvadą, kad balso skambučių užbaigimo paslauga nėra pakeičiama iš paklausos ir pasiūlos pusės.

Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis

Pagal Taisyklių 15 punktą, „atitinkamos rinkos geografinė aprėptis yra geografinė teritorija, kurioje atitinkami ūkio subjektai dalyvauja atitinkamų produktų (paslaugų) pasiūloje bei paklausoje, kurioje konkurencijos sąlygos yra panašios ar pakankamai homogeniškos ir kuri gali būti atskirta nuo kaimyninių teritorijų, kuriose vyraujančios konkurencijos sąlygos yra pastebimai skirtingos“.

2003 m. vasario 11 d. Komisijos rekomendacijos dėl atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų elektroninių ryšių srityje, reikalaujančių *ex-ante* reguliavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos aiškinamajame rašte (toliau – Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacijos aiškinamasis raštas) nurodoma, kad Balso skambučių užbaigimo Tinkle rinka atitinka konkretaus ūkio subjekto viešajame telefono ryšio tinkle teikiamos skambučių užbaigimo paslaugos rinką, taip pat pabrėžiama, kad balso skambučių užbaigimas Tinkle nepriklauso nuo to, kokiam tinkle, t.y. Tinkle ar individualiame viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle, skambutis yra inicijuotas.

Kaip apibrėžta Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 59 punkte, elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos aprėptis nustatoma, remiantis dviem kriterijais: 1) tinklo aprėpiama teritorija; 2) teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais. RRT nustato, kad Balso skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle rinkos geografinė teritorija yra konkretaus operatoriaus Tinklo aprėpiama teritorija. Lietuvos Respublikoje Balso skambučių užbaigimo Tinkluose rinkos geografinė teritorija atitinka Tinklo aprėpiamą teritoriją.

Atitinkamos rinkos apibrėžimas

RRT, išanalizavusi respondentų Anketose pateiktą informaciją, kitą informaciją, pateiktą RRT ar paskelbtą viešai, ir atsižvelgdama į Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacijos aiškinamąjį raštą, laiko, kad Balso skambučių užbaigimo individualiuose Tinkluose rinka atitinka Balso skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle rinką.

Įvertinus aukščiau išdėstytas aplinkybes, RRT nustato, kad kiekvieno operatoriaus teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga individualiame Tinkle Lietuvos Respublikos teritorijoje sudaro atskiras rinkas.

Balso skambučių užbaigimo paslaugas savo individualiuose Tinkluose, esančiuose Lietuvos Respublikos teritorijoje, teikia trys operatoriai: UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ (žr. Ataskaitos 1.2 skyrių), todėl RRT apibrėžia Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką (žr. Ataskaitos 3.1.1 skyrių), Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką (žr. Ataskaitos 3.2.1 skyrių) ir Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką (žr. Ataskaitos 3.3.1 skyrių).

Išvada: RRT konstatuoja, kad yra trys atskiros rinkos: Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinka, Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinka, Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinka.

III. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE ATSKIRŲ RINKŲ TYRIMAI

3.1. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „BITĖ LIETUVA“ TINKLE RINKOJE TYRIMAS

3.1.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Pirmojo rinkų tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-820 1.1 punkte: „UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“.

Šio rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam tinkle skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, neturi pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo aprėpiamą teritoriją. UAB „Bitė Lietuva“ Anketoje nurodė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugą teikia ar per Trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Išvada: UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.1.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia;
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

3.1.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

Apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką, RRT atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, ar yra neveiksminga nustatoma, vadovaujantis šios Ataskaitos 3.1.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais remiantis vertinamos UAB „Bitė Lietuva“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

Rinkos dydis

Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dydis matuojamas UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų skambučių, kurie inicijuoti UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, kituose Lietuvos Respublikos viešuosiuose telefono ryšio tinkluose bei viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, esančiuose užsienio šalyse, trukmė.

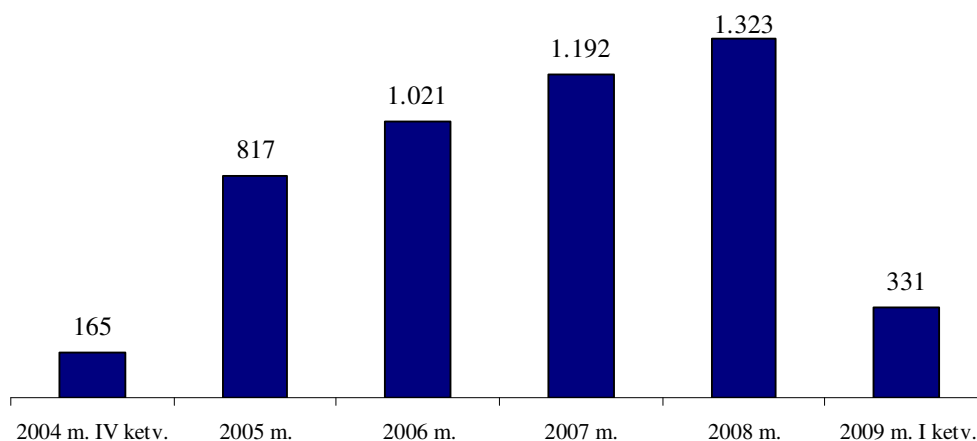
Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dydis tiriamuoju laikotarpiu kito taip (žr. 4 paveikslą):

– 2004 m. IV ketv. buvo 165 mln. min.;

– lyginant metinius duomenis, 2005 m. – 2008 m. laikotarpiu rinkos dydis augo. Didžiausias augimas fiksuojamas 2006 m., kuomet rinkos dydis augo 24,9 proc., lyginant su 2005 m. Kiekvienais sekančiais metais rinkos augimo tempai mažėjo: 2007 m. rinka augo 16,8 proc., lyginant su 2006 m., o 2008 m. – 11 proc., lyginant su 2007 m.;

– nors 2008 m. lyginant su 2007 m., bendras rinkos dydis augo, vis tik lyginant ketvirtinius duomenis, nuo 2008 m. IV ketv. pastebimas rinkos dydžio mažėjimas. 2008 m. IV ketv., palyginti su 2008 m. III ketv., rinkos dydis sumažėjo 0,32 proc., o 2009 m. I ketv., palyginti su 2008 m. IV ketv., 3,82 proc. Ši Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dydžio mažėjimą lėmė ekonominis nuosmukis šalyje ir judriojo telefono ryšio rinkos branda.

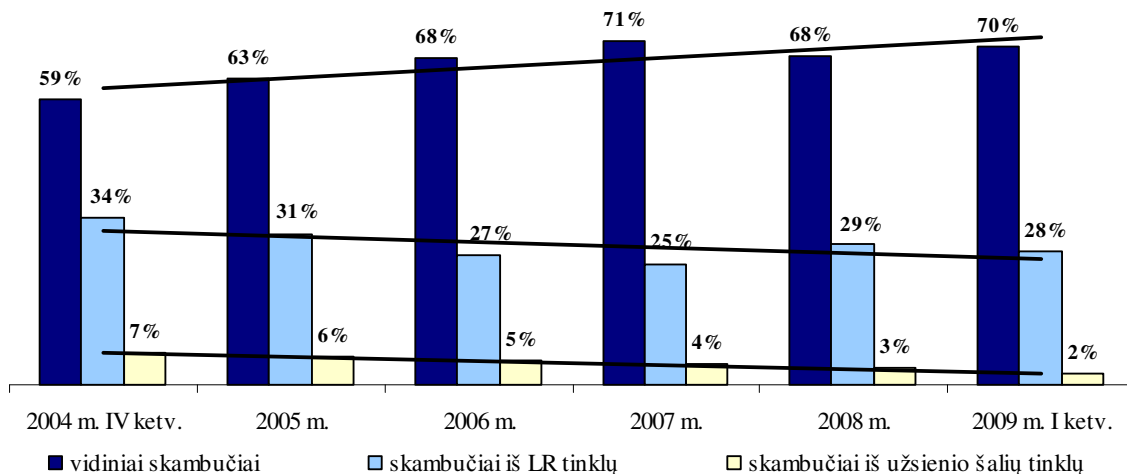
4 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dinamika, 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu, mln. min.

Šaltinis: UAB „Bitė Lietuva“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip matyti 5 paveiksle, tiriamuoju laikotarpiu didžiausią dalį visų UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų skambučių sudarė UAB „Bitė Lietuva“ Vidiniai skambučiai, kurių dalis tiriamuoju laikotarpiu turėjo augimo tendenciją. Tuo tarpu UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, inicijuotų tiek Lietuvos Respublikos teritorijoje esančiuose tinkluose, tiek užsienio šalių tinkluose, dalys neženkliai mažėjo.

5 paveikslas. UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų balso skambučių trukmės dinamika pagal skambučių kilmę, 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu, proc.

Šaltinis: UAB „Bitė Lietuva“ Keturto meto ataskaitos.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos atveju, UAB „Bitė Lietuva“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „Bitė Lietuva“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Bitė Lietuva“, jokių kitu būdu kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „Bitė Lietuva“ abonentais.

Kito operatoriaus abonto poreikis skambinti UAB „Bitė Lietuva“ abonentui sukuria balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „Bitė Lietuva“. Kadangi UAB „Bitė Lietuva“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle ir UAB „Bitė Lietuva“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įeiti į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką naujiems rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas skambutis, skirtas UAB „Bitė Lietuva“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle tik iš UAB „Bitė Lietuva“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutus.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t.y. balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „Bitė Lietuva“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 52 (Žin., 2000 Nr. 52-1516), 8 punktą, vienpusė lemiamą įtaka suprantama kaip ūkio subjekto galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį (pvz., derybinis spaudimas, ignoravimas ir kt.) prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t.y. tiriamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „Bitė Lietuva“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „Bitė Lietuva“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Bitė Lietuva“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

Pirkėjo derybinės galios nebuvimą Skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje rodo šios aplinkybės:

1. UAB „Bitė Lietuva“ balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo tik dėl RRT reguliavimo. Šio rinkos tyrimo metu pateiktose Anketose respondentai, tarp jų ir UAB „Bitė Lietuva“, nurodė, kad nuo 2004 m. spalio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. Lietuvos Respublikoje veikiančių Tinklų operatorių taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina buvo vienoda ir siekė 0,36 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,18 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM). Nuo 2009 m. sausio 1 d. ši kaina mažėjo tik dėl RRT direktoriaus 2008 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 1V-1024 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos nustatymo“ (Informaciniai pranešimai, 2008, Nr. 91-1189) (toliau – Įsakymas dėl aukščiausios kainų ribos), nustatytos ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ teikiamos balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose aukščiausios kainų ribos, t.y. 0,288 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,144 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM). Tai rodo, kad balso skambučių užbaigimo paslaugos gavėjai neturi derybinės galios įtakoti UAB „Bitė Lietuva“ taikomą balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą, o UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos bei motyvų mažinti šios paslaugos kainą. Nauji Tinklų operatoriai dėl nedidelio abonentų kiekio ir atitinkamai mažo skambučių srauto veiklos pradžioje taip pat neturėtų derybinės galios paveikti UAB „Bitė Lietuva“ taikomos balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos.

2. UAB „Bitė Lietuva“ taikomos balso skambučių užbaigimo kainos daugeliu atveju yra nepakankamai žemesnės už Vidinių skambučių kainas. Pavyzdžiui, UAB „Bitė Lietuva“ savo abonentams Tinklo viduje siūlo skambinti už 0,20 lito už minutę (visą parą, su PVM) (mokėjimo planas „Labas“⁵), kai balso skambučių užbaigimo vidutinė kaina $(0,288 + 0,144) / 2$ yra 0,216 lito už minutę (piko ir nepiko laiku, be PVM). Dėl Lietuvos Respublikoje, kaip ir daugelyje Europos valstybių, taikomo atsiskaitymo principo „skambinančioji pusė moka“, kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę paskambinti UAB „Bitė Lietuva“ abonentui, turės pirkti skambučių užbaigimo paslaugą, UAB „Bitė Lietuva“ nustatyta aukšta kaina, ir šią sumą įskaičiuoti į savo abonto skambučio UAB „Bitė Lietuva“ mažmeninę kainą. Tokiu būdu kito operatoriaus savo abonentui taikoma skambučių mažmeninė kaina bus aukštesnė už UAB „Bitė Lietuva“ taikomą balso skambučių užbaigimo kainą bei aukštesnė už

⁵<http://www.labas.lt/lt/about/tariffs/>; prisijungimo laikas: 2009-08-20.

UAB „Bitė Lietuva“ taikomą Vidinių skambučių kainą (pavyzdžiui, 0,20 lito už minutę (visą parą, su PVM) (mokėjimo planas „Labas“)). Tokia kainodara bei taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“ sudaro sąlygas UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonentui nebūti jautriam didmeninei skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainai, o kartu ir mažmeninei skambučių kainai, kurią moka kito operatoriaus abonentas, kuris skambina. Tai sąlygoja UAB „Bitė Lietuva“ motyvo mažinti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainą nebuvimą. Tokia kainodara nėra naudinga operatoriui, kurio abonentas skambina UAB „Bitė Lietuva“ abonentui, tačiau balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ gavėjas neturi derybinės galios sumažinti UAB „Bitė Lietuva“ balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą.

3. Derybų dėl balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimo metu balso skambučių užbaigimo paslaugos gavėjams nepavyko sumažinti šios paslaugos kainos.

UAB „Bitė Lietuva“ Anketoje atsakydama į klausimą „ar derybų metu pavyko sumažinti balso skambučių užbaigimo kainą, siūlomą nuo derybų pradžios“ pažymėjo, kad „UAB „Bitė Lietuva“ visiems Tinklų operatoriams taiko vienodas nediskriminacines kainas, kurios numatytos įstatymuose, todėl vykusių derybų dėl tinklų sujungimo metu, kainos nebuvo keičiamos“. Tai rodo, kad balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle pirkėjai neturėjo derybinės galios, o UAB „Bitė Lietuva“ neturėjo motyvų sumažinti UAB „Bitė Lietuva“ taikomą balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą. Taip pat pažymėtina, kad UAB „Bitė Lietuva“ taikyta balso skambučių užbaigimo kaina mažėjo tik nuo 2009 m. sausio 1 d., įsigaliojus Įsakymui dėl aukščiausios kainų ribos.

TEO LT, AB Anketoje, atsakydama į tą patį klausimą, pateikė nuomonę, kad, vadovaujantis šiuo metu galiojančiais atitinkamais RRT nustatytais įpareigojimais, numatytas balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ Tinkluose kainos mažėjimas yra per lėtas, taip pat, kad dėl aukštų balso skambučių užbaigimo paslaugos kainų, fiksuoto telefono ryšio tinklų operatoriams sunku konkuruoti su Tinklo operatoriais. Tai rodo, kad TEO LT, AB, didžiausias fiksuoto telefono ryšio operatorius, turintis 756 483⁶ abonentų, neturi derybinės galios, sumažinti UAB „Bitė Lietuva“ taikomą balso skambučių užbaigimo kainą.

Nei vienas respondentas nenurodė, kad derybų metu būtų pavykę sumažinti balso skambučių užbaigimo paslaugos, teikiamos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainą, kas rodo, kad joks kitas ūkio subjektas neturi derybinės galios UAB „Bitė Lietuva“ atžvilgiu, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina.

4. UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainas. Ataskaitos 2.1 skyriuje tinklų sujungimas įvardijamas, kaip būtina su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusi priemonė. Viešieji telefono ryšio tinklai tarp dviejų viešųjų telefono ryšio tinklų operatorių sujungiami tinklų sujungimo taške, kuris apibrėžiamas kaip, ryšių linija, jungianti operatorių viešuosius telefono ryšių tinklus, ir susijusios priemonės, kurių visuma leidžia operatoriams, kurie sujungia tinklus, apsikeisti srautais tarpusavyje, bei vieno operatoriaus paslaugų gavėjams naudotis kito operatoriaus paslaugomis (t.y. su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusios priemonės). UAB „Bitė Lietuva“ iki 2009 m. sausio 1 d. taikė su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainas, nurodytas 1 lentelėje. Šios kainos nuo 2009 m. sausio 1 d. mažėjo tik dėl Įsakymu dėl aukščiausios kainų ribos nustatytos ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ su balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose teikimu susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos.

⁶ Šaltinis - Ketvirtinė ataskaita (2009 m. I ketv.).

1 lentelė. Su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainos.

Tinklų sujungimo sutarčių šalys	Užmokestis	Vienkartinis užmokestis Lt	Periodinis užmokestis Lt/mėn.
UAB „Bitė Lietuva“ viešasis pasiūlymas sujungti tinklus iki 2009-01-01	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	648000	1700
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	34000	170
UAB „Bitė Lietuva“ viešasis pasiūlymas sujungti tinklus nuo 2009-01-01	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka UAB „Omnitel“**	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Omnitel moka UAB „Bitė Lietuva“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka UAB „Tele2“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Tele2“ moka UAB „Bitė Lietuva“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka TEO LT, AB*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
TEO LT, AB moka UAB „Bitė Lietuva“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis		
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą		
UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ moka UAB „Bitė Lietuva“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka UAB „CSC Telecom“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis		
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą		
UAB „CSC Telecom“ moka UAB „Bitė Lietuva“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka AB „Lietuvos geležinkeliai“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis		
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą		
AB „Lietuvos geležinkeliai“ moka UAB „Bitė Lietuva“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka UAB „Mediafon“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis		
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą		
UAB „Mediafon“ moka UAB „Bitė Lietuva“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200

Šaltinis. UAB „Bitė Lietuva“ pateikta informacija.

* dėl didelių tarpusavio srauto apimčių atsiskaitymai nevykdomi.

UAB „CSC Telecom“, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ bei UAB „NORBY telecom“ (nutraukęs elektroninių ryšių veiklą 2009-08-01) 2008 m. spalio 24 d. raštu „Dėl konsultacijos dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymo „Dėl ūkio

subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos nustatymo“ projekto“ pažymėjo, kad jiems „nėra žinomas nei vienas Lietuvos Respublikoje alternatyvaus fiksuoto ryšio operatorius, kuriam bent dalį jo tinklų sujungimo (su skambučių užbaigimo tinkle susijusių priemonių) kaštų kompensuotų judriojo ryšio operatoriai ar TEO LT, AB, kai tuo tarpu TEO LT, AB ir judriojo ryšio operatorių tinklų sujungimo kaštus visiškai ar iš dalies kompensuoja alternatyvūs fiksuoto telefono ryšio operatoriai.“ Tai rodo, kad alternatyvūs fiksuoto telefono ryšio operatoriai neturi derybinės galios UAB „Bitė Lietuva“ atžvilgiu, derantis dėl su balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose teikimu susijusių priemonių kainų.

Tai, kad UAB „Bitė Lietuva“ vienašališkai nustato su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainas (žr. 1 lentelę), bei tai, kad su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainos mažėjo tik įsigaliojus Įsakymui dėl aukščiausios kainų ribos, rodo, kad kiti operatoriai neturi derybinės galios UAB „Bitė Lietuva“ atžvilgiu, o UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainas ir šia galimybe naudojasi.

5. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvą, ir nesant *ex-ante* reguliavimo elektroninių ryšių srityje Lietuvos Respublikoje (toliau – nesant reguliavimo), galimybes nesuteikti prieigos prie savo Tinklo. Pirmojo rinkų tyrimo metu RRT konstatavo, kad UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu⁷, tokiu būdu apsaugo save nuo potencialių konkurentų mažmeninėje rinkoje. Šio rinkos tyrimo tiriamuoju laikotarpiu nustatyta, kad tik dėl RRT Įsakymo Nr. IV-820 3.1 punktu nustatyto įpareigojimo suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu, UAB „Bitė Lietuva“ neteko galimybės nesuteikti prieigos. Tačiau šio rinkos tyrimo metu nebuvo nustatyta požymių, kurie būtų pakeitę UAB „Bitė Lietuva“ motyvus ir, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigą.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Bitė Lietuva“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

RRT, vertindama balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas, nagrinėja šias aplinkybes:

1. Balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainos dažnai yra didesnės už mažmeninių Vidinių skambučių kainas. Vadovaujantis Bendra pozicija dėl priemonių, balso skambučių užbaigimo individualiuose Tinkluose rinkose dažniausia problema yra pernelyg aukštos skambučių užbaigimo kainos.

Didmeninės balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainos bei mažmeninių Vidinių skambučių kainos santykis dažnai didesnis už vienetą (t.y. balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainos dažnai yra didesnės už Vidinių skambučių kainas). Pagal tyrimo metu UAB „Bitė Lietuva“ pateiktus duomenis, nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. mažiausia piko laiku UAB „Bitė Lietuva“ taikyta didmeninė skambučių užbaigimo kaina yra 0,288 lito už minutę, be PVM, ši kaina su PVM yra 0,347 lito už minutę. UAB „Bitė Lietuva“, pagal interneto svetainėje skelbiamą mokėjimo planą „Labas“, taiko mažmeninę Vidinio skambučio kainą 0,20 lito už minutę, pagal mokėjimo planą „Bitė visur 18“⁸, Vidinio skambučio kaina UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle yra 0,18 lito už minutę (visą parą, su PVM). Didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos už minutę piko laiku (0,347 lito už minutę, su

⁷ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 88.

⁸ <http://www.bite.lt/lt/pc/voice/rateplans/visur18>; prisijungimo laikas: 2009 m. liepos 1 d.

PVM) bei mažmeninės UAB „Bitė Lietuva“ Vidinio skambučio kainos už minutę (0,20 arba 0,18 lito už minutę, su PVM) santykis yra didesnis už vienetą (atitinkamai 1,7 ir 1,9). Remiantis tuo, kas išdėstyta aukščiau, didmeninė balso skambučių užbaigimo, vienos iš skambučio sudėtinės dalies, kaina, kurią moka kiti viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjai (operatoriai), yra aukštesnė už mažmeninę UAB „Bitė Lietuva“ Vidinių skambučių kainą. Didmeninei balso skambučių užbaigimo kainai esant aukštesnei ar nepakankamai žemesnei už mažmeninę Vidinių skambučių kainą, diskriminuojami kitų tinklų operatoriai, turintys pirkti didmeninę balso skambučių užbaigimo paslaugą, kai kitų tinklų operatorių abonentas skambina UAB „Bitė Lietuva“ abonentui brangiau nei kai UAB „Bitė Lietuva“ abonentas skambina kitam UAB „Bitė Lietuva“ abonentui.

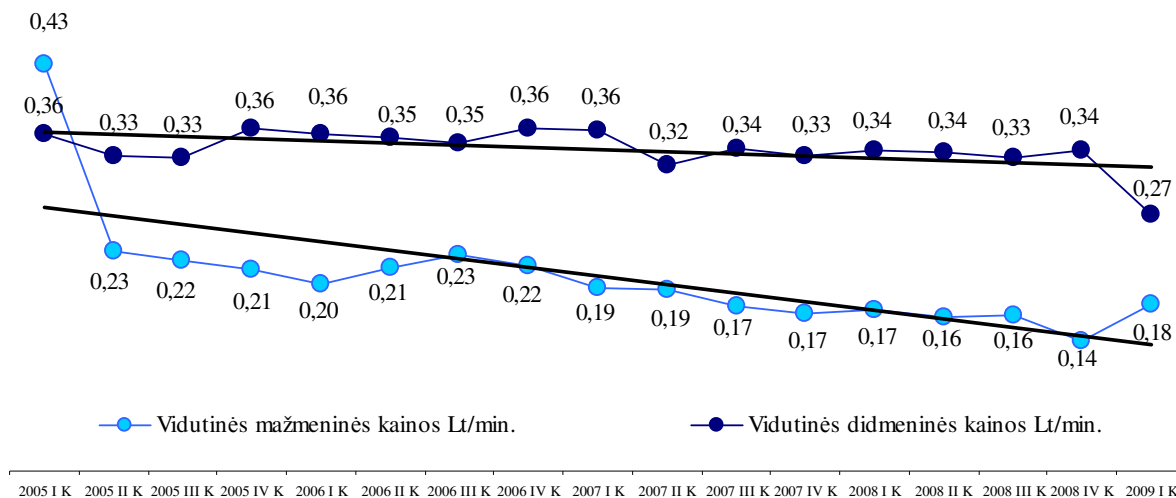
Vartotojui, kuris nėra jautrus balso skambučių kainai, kurią moka skambinantysis abonentas, ir kuriam yra svarbi Vidinių skambučių kaina, ir kai Vidinių skambučių kaina yra žemesnė už skambučių į kitus Lietuvos Respublikos tinklus kainą bei už skambučių iš kitų Lietuvos Respublikos tinklų kainą, tampa patrauklu būti šio Tinklo operatoriaus (UAB „Bitė Lietuva“), turinčio daug abonentų, abonentu. Be to, kito operatoriaus abonentas, norėdamas skambinti UAB „Bitė Lietuva“ abonentams pigiau, turėtų motyvą tapti UAB „Bitė Lietuva“ abonentu. Susiklosčius tokiai situacijai, yra patrauklu būti UAB „Bitė Lietuva“ abonentu, o patrauklumas didėja, daugėjant abonentų skaičiui. Kuo daugiau abonentų turi UAB „Bitė Lietuva“, tuo žemesnes paslaugų kainas ji gali pasiūlyti savo vartotojams ir mažiau priklausyti nuo konkurentų. UAB „Bitė Lietuva“ abonto neįėjimas UAB „Bitė Lietuva“ taikytai didmeninei balso skambučių užbaigimo kainai, sąlygotas UAB „Bitė Lietuva“ taikomo atsiskaitymo principo „skambinančioji pusė moka“, nesukuria konkurencinio spaudimo iš mažmeninės rinkos pusės UAB „Bitė Lietuva“, mažinti didmeninę balso skambučių užbaigimo kainą.

Dėl viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjams būdingų didelių investicijų į viešojo telefono ryšio tinklą (UAB „Bitė Lietuva“ pateiktų Ketvirtinių ataskaitų duomenimis per 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpį UAB „Bitė Lietuva“ investicijos į elektroninių ryšių tinklo infrastruktūrą sudarė apie 258,3 mln. litų), įeinančio į rinką operatoriaus, turinčio mažai abonentų, Vidinių skambučių kaina Tinkle neišvengiamai bus aukštesnė už rinkos dalyvių, turinčių daug abonentų, Vidinių skambučių kainas. Įeinantis į rinką operatorius turės nustatyti savo abonentui kainą, dengiančią sąnaudas, patirtas už skambučių užbaigimą kituose tinkluose, savo Tinklo steigimo, rinkodaros ir panašias sąnaudas, arba paslaugas teikti nuostolingai. Todėl įeinantis į rinką operatorius daugeliu atvejų savo abonentui galės pasiūlyti aukštesnę mažmeninę skambučių kainą nei esantieji rinkos dalyviai, turintys daug abonentų. Didesnis Vidinių skambučių srautas UAB „Bitė Lietuva“ leidžia efektyviau paskirstyti Tinklo investicijų sąnaudas bei pasiūlyti žemesnę Vidinių skambučių kainą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, nei gali pasiūlyti įeinantis į rinką operatorius savo abonentams.

2. Vidutinė didmeninė skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kaina yra didesnė už vidutinę mažmeninę UAB „Bitė Lietuva“ abonentų skambučių į kitus Lietuvos Respublikos tinklus kainą. Vidutinė mažmeninė skambučių kaina skaičiuojama kaip pajamų (litas), gautų iš UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonentų už balso skambučių, kurie buvo inicijuoti UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonentų, ir balso skambučių, inicijuotų UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, trukmės (minutėmis) santykis. Vidutinė didmeninė skambučių užbaigimo kaina skaičiuojama, kaip pajamų (litas), gautų už balso skambučių, inicijuotų kituose tinkluose, užbaigimą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle ir skambučių, užbaigtų UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, trukmės (išskyrus Vidinių skambučių ir virtualiems UAB „Bitė Lietuva“ operatoriams teiktų skambučių trukmę) (minutėmis) santykis. Kaip nustatoma Ataskaitos 2.1 skyriuje, UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle inicijuotą ir kituose Lietuvos Respublikos arba užsienio šalių tinkluose užbaigtą balso skambutį sudaro skambučio inicijavimas UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, skambučio užbaigimas kito operatoriaus tinkle ir skambučio tranzitas trečiojo operatoriaus Tinklu (šio elemento gali ir nebūti). Todėl mažmeninė skambučių kaina turėtų padengti didmeninę balso skambučių inicijavimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainą, kitų operatorių taikomą balso skambučių tranzito (jei šis elementas yra) kainą bei balso skambučių užbaigimo kainą. Kaip nurodoma Ataskaitos 2.1 skyriuje, Vidinio skambučio Tinkle inicijavimas ir užbaigimas yra simetriniai balso skambučio

elementai, todėl darytina išvada, kad balso skambučių inicijavimo kaina yra prilygintina balso skambučių užbaigimo kainai. Įvertinant tai, kad visi balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjai Lietuvos Respublikos teritorijoje vienas kitam taikė vienodas balso skambučių užbaigimo kainas, darytina išvada, kad vidutinė mažmeninė UAB „Bitė Lietuva“ skambučių kaina turėtų būti mažiausiai du kartus aukštesnė už skambučių užbaigimo kainą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle. Tačiau kaip matyti 6 paveiksle, vidutinės mažmeninės skambučių kainos kai kuriais 2005 m. – 2008 m. ketvirčiais buvo daugiau nei 2 kartus žemesnės nei vidutinės didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle.

6 paveikslas. UAB „Bitė Lietuva“ Vidutinės mažmeninės skambučių kainos už minutę (litais) bei vidutinės didmeninės skambučių užbaigimo kainos už minutę (litais) dinamika nuo 2005 m. I ketv. iki 2009 m. I ketv.

Šaltinis: UAB „Bitė Lietuva“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip parodyta 6 paveiksle, UAB „Bitė Lietuva“ gali palaikyti pernelyg aukštas didmenines skambučių užbaigimo kainas ir naudoti kainų spaudimą. Kainų spaudimas⁹ pasireiškia, kuomet mažmeninė skambučio kaina yra žemesnė ar nepakankamai aukštesnė už skambučio, kuris yra inicijuotas kituose viešuosiuose telefono ryšio tinkluose ir užbaigtas UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, didmeninę kainą. Pažymėtina, kad toks santykis yra nenaudingas kitų viešųjų telefono ryšio tinklų galutiniams paslaugų vartotojams.

3. UAB „Bitė Lietuva“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainas. Nepaisant to, kad 2004 m. spalio 1 d. – 2008 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu vidutinės mažmeninės balso skambučių UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainos turėjo mažėjimo tendenciją (žr. 6 paveikslą), tuo pačiu laikotarpiu UAB „Bitė Lietuva“ taikyta balso skambučių užbaigimo kaina piko ir ne piko laiku nekito ir buvo atitinkamai lygi 0,36 lito už minutę (be PVM) ir 0,18 lito už minutę (be PVM). Nuo 2009 m. sausio 1 d. UAB „Bitė Lietuva“ taikoma didmeninė balso skambučių užbaigimo kaina mažėjo tik dėl RRT Įsakymo dėl aukščiausios kainų ribos, kuriuo nustatytos aukščiausios balso skambučių užbaigimo kainų piko ir ne piko laiku ribos, atitinkamai 0,288 lito už minutę (be PVM) ir 0,144 lito už minutę (be PVM). Be to 2009 m. I ketv. galiojusi balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos vidutinė kaina, nediferencijuojant pagal paslaugų suteikimo laiką, $((0,288 \cdot 0,60) + (0,144 \cdot 0,40)) = 0,23$ lito už minutę, be PVM, kur 0,60 yra skambučių srauto dalis piko laiku, 0,40 – skambučių srauto dalis ne piko laiku) yra daugiau nei 4 kartus didesnė už RRT apskaičiuotą ir RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir

⁹ Kainų spaudimas (angl. *Price squeeze* arba *Margin squeeze*) – situacija, kai didelę įtaką rinkoje turinčio operatoriaus nustatytų mažmeninių bei atitinkamų didmeninių paslaugų kainų skirtumas yra nepakankamas tam, jog efektyviai veikiantis kitas ūkio subjektas, pirkdamas didmenines paslaugas ir teikdamas jų pagrindu suformuotas mažmenines paslaugas, galėtų veikti pelningai.

UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių kainų nustatymo“ (Informaciniai pranešimai, 2009, Nr. 45-591) nustatytą efektyviai atitinkamose konkurencinėse rinkose veikiančių operatorių balso skambučių užbaigimo kainą, nediferencijuojant pagal paslaugos suteikimo laiką $((0,0699*0,60)+(0,035*0,40))=0,056$ lito už minutę, be PVM, kur 0,60 yra skambučių srauto dalis piko laiku, 0,40 – skambučių srauto dalis ne piko laiku). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad UAB „Bitė Lietuva“ tiriamuoju laikotarpiu taikė per aukštas balso skambučių užbaigimo paslaugos kainas bei neturėjo motyvų šios kainos mažinti.

4. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti skirtingas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo inicijavimo kilmės. Pirmojo rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad tai pačiai balso skambučių užbaigimo paslaugai taikomos nevienodos kainos, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, taip pat nustatyta, kad UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir galimybes taikyti aukštesnę balso skambučių užbaigimo kainą kitam operatoriui nei sau.¹⁰ Šio rinkos tyrimo metu nenustatyta aplinkybių, kurios būtų įtakoję UAB „Bitė Lietuva“ galimybę bei motyvus taikyti skirtingas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas, priklausomai nuo inicijavimo kilmės. Įsigaliojus Įsakymo Nr. 1V-820 3.2 punktu nustatytam nediskriminavimo įpareigojimui, UAB „Bitė Lietuva“ neteko galimybės diskriminuoti kitus ūkio subjektus ir skirtingomis sąlygomis teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, tačiau motyvas nebuvo įtakotas.

Išvada: RRT konstatuoja, kad didmeninės skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainos, palyginus su mažmeninėmis UAB „Bitė Lietuva“ abonentų skambučių kainomis, yra nepakankamai žemos bei nėra konkurencinio spaudimo, kuris sąlygotų didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle mažėjimą.

Potenciali konkurencija

Skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle gali teikti tik UAB „Bitė Lietuva“, kadangi UAB „Bitė Lietuva“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle. Kitas viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjas, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame tinkle, nesudarys jokios konkurencijos UAB „Bitė Lietuva“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

3.1.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.1.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „Bitė Lietuva“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos;

2. įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs;

¹⁰ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 91.

3. UAB „Bitė Lietuva“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia;

4. balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle yra nepakankamai žemos palyginus su mažmeninėmis UAB „Bitė Lietuva“ balso skambučių kainomis;

5. UAB „Bitė Lietuva“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „Bitė Lietuva“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainas;

2. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu;

4. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.1.4 skyriuje išdėstytomis aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.1.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam tinkle skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos ir UAB „Bitė Lietuva“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikėja (žr. Ataskaitos 3.1.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo (UAB „Bitė Lietuva“) ir visi pagal Ataskaitos 1 priede nurodytus susijimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys. UAB „Bitė Lietuva“ Anketoje nurodė, kad UAB „Bitė Lietuva“ akcininkas, turintis 100 proc. juridinio asmens UAB „Bitė Lietuva“ turto ar reikalavimo teisės į turtą (įskaitant ir akcijas) dalį, yra Bitė Finance International B.V, taip pat nurodė, su UAB „Bitė Lietuva“ kontrolės ir priklausomybės santykiais pagal Ataskaitos 1 priede nurodytus susijimo būdus susijusius šiuos juridinius asmenis:

1. SIA „Bite Latvija“ (UAB „Bitė Lietuva“ kontroliuojamas juridinis asmuo, UAB „Bitė Lietuva“ valdo 100 proc. SIA „Bite Latvija“ akcijų, SIA „Bite Latvija“ nepriklauso juridinio asmens (UAB „Bitė Lietuva“) grupei);

2. UAB „Spainetos prekybos sistema“ (UAB „Bitė Lietuva“ kontroliuojamas juridinis asmuo, UAB „Bitė Lietuva“ valdo 35 proc. UAB „Spainetos prekybos sistema“ akcijų, UAB „Spainetos prekybos sistema“ priklauso juridinio asmens (UAB „Bitė Lietuva“) grupei).

RRT konstatuoja, kad pagal požymius, kurie nurodyti Ataskaitos 1 priede, UAB „Bitė Lietuva“ kartu su UAB „Spainetos prekybos sistema“ sudaro vieną ūkio subjektą (toliau – ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „Bitė Lietuva“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „Bitė Lietuva“ abonentams;

2. UAB „Bitė Lietuva“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų (natūrali technologinė aplinkybė);

3. UAB „Bitė Lietuva“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia įtakoti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainą;

4. UAB „Bitė Lietuva“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia įtakoti balso skambučių užbaigimo kainą, kadangi UAB „Bitė Lietuva“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikėja;

5. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes diskriminuoti kitus ūkio subjektus, taikydama skirtingas balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

6. UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle;

7. UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „Bitė Lietuva“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „Bitė Lietuva“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „Bitė Lietuva“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle yra nepakankamai žemos palyginus su mažmeninėmis UAB „Bitė Lietuva“ balso skambučių kainomis; UAB „Bitė Lietuva“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

3.1.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt.

Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipa nustato, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir susijungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. Be to, Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, kad nebūtų jokių apribojimų, kurie ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje neleistų tarpusavyje derėtis dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Tai daryti nacionalines reguliavimo institucijas įpareigoja ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 3 dalis. Taigi, vadovaujantis Elektroninių ryšių

įstatymo 1 straipsnio 5 dalies ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatomis, RRT turi imtis visų reikiamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 15 dalyje numatyta, kad RRT, nustatydama įpareigojimus didelę įtaką rinkoje turintiems ūkio subjektams, atsižvelgia į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (ar) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrina šių sutarčių bei (ar) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvoje. Lietuva 2001 m. gegužės 31 d. tapo Pasaulinės prekybos organizacijos (toliau – PPO) nare ir prisiėmė įsipareigojimus, kurių turinį atspindi Sąrašas dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje (angl. *Schedule of Specific Commitments on Services*), kuriame yra įtvirtinti konkretūs Lietuvos įsipareigojimai tam tikrose paslaugų srityse, ir Nuorodinis dokumentas (angl. *Reference Paper*), kuriame išdėstyti pagrindiniai principai, kurių Lietuva, kaip PPO narė, privalo laikytis atverdama telekomunikacijų rinką. Pažymėtina, kad tarp Elektroninių ryšių įstatymo 2 priede nurodytų Europos Sąjungos teisės aktų, kuriuos įgyvendina Elektroninių ryšių įstatymas, nurodytas ir 1997 m. lapkričio 28 d. Tarybos sprendime 97/838/EB dėl Europos bendrijos pritarimo, kiek tai susiję su jos kompetencija, PPO derybų dėl pagrindinių telekomunikacijų paslaugų rezultatams (OL 2004 m. specialusis leidimas, 11 skyrius, 27 tomas, p. 69), kiek tai susiję su jos kompetencija – pastaruoju Europos Sąjungos teisės aktu visos Europos Sąjungos valstybės (tarp jų ir Lietuva) įsipareigoja laikytis atitinkamų PPO įsipareigojimų (įskaitant Sąrašą dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje ir Nuorodinį dokumentą). Prieigos direktyvos preambulės 13 pastraipoje taip pat akcentuojama, kad Bendrija ir jos valstybės narės (tuo pačiu ir Lietuva) remdamosi susitarimu su PPO dėl pagrindinių telekomunikacijų, prisiėmė įsipareigojimus dėl telekomunikacijų tinklų sujungimo. Pažymėtina, kad Lietuvos Nuorodinio dokumento (kuris yra Sąrašo dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje dalis), taikomo pagrindinėms telekomunikacijų paslaugoms, 2.2 punkte Lietuva, kiek tai susiję su tinklų sujungimu su pagrindiniu operatoriumi, konkrečiai įsipareigojo užtikrinti, kad tinklų sujungimas būtų vykdomas nediskriminaciniais pagrindais ir sąlygomis (įskaitant techninius standartus ir specifikacijas), kad tinklų sujungimo tarifai ir kokybė būtų ne blogesni negu operatoriaus taikomi savo paslaugoms teikti arba taikomi kitiems ūkio subjektams arba operatoriaus padaliniais, dukterinėms įmonėms.

Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad skiriant įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, įpareigojimus papildomos rinkos analizės atlikti nereikia, tačiau būtina pagrįsti, kad būtent toks įpareigojimas yra tikslingas ir pagal nustatytos problemos pobūdį proporcingas. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad didelę įtaką turintiems ūkio subjektams nustatomi įpareigojimai turi atitikti tikslus, nurodytus Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje ir būti proporcingi sprendžiamoms problemoms. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje taip pat nustatyta, kad RRT turi teisę ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“, turinčiam didelę įtaką balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami konkrečiu atveju, ir nustatydama tokių įpareigojimų vykdymo pradžios momentą, todėl šiame Ataskaitos skyriuje RRT nustato, palieka galioti ar pakeičia įpareigojimus ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką rinkoje, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami ir atitinka Ataskaitos 3.1.4 skyriuje nustatytų problemų prigimtį, proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje.

Remiantis Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalimi, dideli skambučių užbaigimo tarifai paprastai lemia didesnes mažmenines skambučių inicijavimo kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė. Šios rekomendacijos 11 straipsnis nustato, jog nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad skambučių užbaigimo tarifai būtų įgyvendinti sąnaudų efektyvumo ir simetriškumo lygiu iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Bendroje pozicijoje dėl skambučių užbaigimo kainų simetrijos nustatyta, kad reguliuojant balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainas, tikslinga taikyti šių kainų simetriškumo principą, kuris užtikrintų sąlygas efektyviai konkurencijai ilguoju laikotarpiu, kas savo ruožtu sąlygotų naudą paslaugų gavėjams per padidėjusį paslaugų pasirinkimą ir (ar) mažesnes paslaugų kainas.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.1.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių).

UAB „Bitė Lietuva“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia padaryti įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos kainai ir kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „Bitė Lietuva“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi rinkoje.

RRT konstatuoja, kad šio rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nustatytos šios konkurencijos problemos:

1. UAB „Bitė Lietuva“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainas;

2. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu;

4. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusias priemones.

1, 2 ir 3 punktuose nurodytos konkurencijos problemos yra tokios pat, kaip ir Pirmojo rinkų tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos, t.y.:¹¹

1. UAB „Bitė Lietuva“ palaiko pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainas ir taiko kainų spaudimą, tuo darydama žalą galutiniams paslaugų gavėjams;

2. UAB „Bitė Lietuva“ savo Tinkle taiko nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu bei turi galimybę tokios prieigos nesuteikti.

Atsižvelgiant į tai, kad 1, 2 ir 3 punktuose nurodytos konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje problemos (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių) nuo Pirmojo rinkų tyrimo nepakito ir jas iš dalies sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje, skaidrumo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnyje ir nediskriminavimo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ paliekami galioti visa apimtimi Įsakymo Nr. 1V-820 3.1, 3.2 ir 3.3 punktuose nustatyti: įpareigojimas suteikti prieigą, nediskriminavimo įpareigojimas ir skaidrumo įpareigojimas. 4 punkte nurodyta Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje konkurencijos problema (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių), nebuvo nustatyta Pirmojo rinkos tyrimo metu. 1, 2, 3 punktuose nurodytas konkurencijos problemas, kartu su paliekamais galioti įpareigojimu suteikti prieigą, nediskriminavimo įpareigojimu, skaidrumo įpareigojimu, ir 4 konkurencijos problemą sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ keičiamas Įsakymo Nr. 1V-820 3.4 punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas.

¹¹ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 95.

Įpareigojimas suteikti prieigą

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ Įsakymo Nr. 1V-820 3.1 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle problemą: UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių).

Paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines viešojo telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešojo telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį. Tai pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

Nediskriminavimo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ Įsakymo Nr. 1V-820 3.2 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą nediskriminavimo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle problemas (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių):

– UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu (3 konkurencijos problema).

Paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins kitiems ūkio subjektams, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu UAB „Bitė Lietuva“ nebus įtakotos galimo ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ diskriminacinio elgesio, taikant skirtingas kainas ar kitas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimo sąlygas kitiems ūkio subjektams, sau, savo padaliniais ar dukterinėms įmonėms, ir sukurs prielaidas kitiems ūkio subjektams adaptuoti savo elgesį mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose priklausomai nuo situacijos didmeninėse rinkose. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos pirkėjo, o kartu ir jo abonentų (galutinių paslaugų gavėjų), interesai nebus pažeisti diskriminacinės praktikos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje.

Skaidrumo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ Įsakymo Nr. 1V-820 3.3 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą skaidrumo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 5 punkte bei to paties straipsnio 2 dalyje.

Paliekamas galioti skaidrumo įpareigojimas užtikrins galimybę stebėti nediskriminavimo, kainų kontrolės bei prieigos suteikimo įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas palengvina antikonkurencinio elgesio stebėjimą bei kitiems ūkio subjektams padidina tikrumą, kad balso skambučių užbaigimo paslauga Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje teikiama jų nediskriminuojant, taip pat užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką bei jos stabilumą.

Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima tik būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksmų informacijos pateikimą bei skelbimą, o taip pat būtinos tinklų sujungimui įvykdyti informacijos pateikimą bei skelbimą.

Kainų kontrolės įpareigojimas

Kainų kontrolės įpareigojimo pagrindimas

RRT, įgyvendindama Elektroninių ryšių įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje numatytus tikslus, siekia, kad būtų nustatytas toks balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainų lygis, kuris išspręstų Ataskaitos 3.1.4 skyriuje identifikuotas 1, 2 bei 4 Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje konkurencines problemas, t.y.:

– UAB „Bitė Lietuva“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainas (1 konkurencijos problema);

– UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

Šio rinkos tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos (Ataskaitos 3.1.4 skyrių) iš esmės sutampa su Pirmojo rinkų tyrimo metu nustatytomis konkurencijos problemomis, o Pirmojo rinkų tyrimo metu buvo konstatuota, jog geriausiai nustatytas konkurenciją ribojančias problemas sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas. Pirmojo rinkų tyrimo metu kainų kontrolės įgyvendinimui buvo pasirinkta kainų orientavimo į sąnaudas priemonė, sąnaudas skaičiuojant pagal BU-LRAIC¹² sąnaudų apskaitos metodą ir sąnaudas vertinant einamąją vertę¹³. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. turi būti keičiamos po 20 proc. kas 12 mėn. iki bus pasiektos RRT nustatytos UAB „Bitė Lietuva“, efektyviai veikiančios konkurencinėje rinkoje, balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainos¹⁴. Pastarosios kainos buvo nustatytos, atsižvelgiant į pagal BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį apskaičiuotas sąnaudas (įskaitant investicijų grąžą bei priedą bendrosioms sąnaudoms padengti). RRT nustatyta siektina vidutinė balso skambučių užbaigimo kaina (nediferencijuojant į kainas piko ir nepiko laiku) yra 0,0560 lito už minutę ir pagal galiojantį kainų kontrolės mechanizmą būtų pasiekta tik 2016 m. Nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2010 m. sausio 1 d. galioja ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausia kainų riba, nustatyta įsakymu dėl aukščiausios kainų ribos. Pastaruoju įsakymu nustatyta aukščiausia kainų riba lygi 80 proc. iki 2009 m. sausio 1 d. galiojusios reguliuojamų paslaugų kainos.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalyje nurodyta, jog operatoriams tarpusavyje konkuruojant dėl abonentų, balso skambučių užbaigimo kainos gali būti svarbūs strateginiai ir konkurenciniai veiksniai, todėl jei balso skambučių

¹² BU-LRAIC (angl. *Bottom-Up Long Run Average Incremental Costs*; liet. „iš apačios į viršų“ ilgo laikotarpio padidėjimo sąnaudos) - tai sąnaudų apskaitos modelis, kurio pagalba modeliuojamas hipotetinis efektyviai veikiantis tinklas.

¹³ angl. *Current Cost Accounting, CCA*

¹⁴ Ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose ir susijusių priemonių kaina, nustatyta RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. IV-727.

užbaigimo tarifai viršija efektyvias sąnaudas, atsiranda nemažų perskirstymų tarp fiksuoto ir judriojo telefono ryšio rinkų bei vartotojų. Taip pat dėl to rinkose, kuriose operatoriai turi nevienodas rinkos dalis, mažesnę rinkos dalį užimantiems operatoriams gali tekti mokėti nemenkas sumas didesnę rinkos dalį užimantiems operatoriams. Taip pat konstatuojama, kad daugelyje valstybių narių balso skambučių užbaigimo Tinkle tarifų absoliutusias lygis tebėra aukštas, palyginti su skambučių užbaigimo fiksuotojo telefono ryšio tinkle tarifais, o aukštos balso skambučių užbaigimo kainos paprastai lemia didesnes mažmenines balso skambučių kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė.

Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įvardintos problemos iš esmės sutampa su šio rinkos tyrimo metu identifiкуotomis problemomis. Papildomai RRT identifikavo su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo problemą. Kaip nurodyta Ataskaitos 2.1 skyriuje, balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugos yra susijusios su tinklų sujungimu (arba su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusiomis priemonėmis), nes nesujungus viešųjų telefono ryšio tinklų, balso skambučių užbaigimo paslauga negali būti teikiama kitam operatoriui. UAB „Bitė Lietuva“, parduodama balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugas, parduoda ir tinklų sujungimą, t.y. su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusias priemones. Tokią atsiskaitymo už paslaugas formą galima traktuoti kaip dviejų dalių kainą (angl. *two part pricing*): viena dalis yra fiksuota (taikomi vienkartiniai tinklų sujungimo įdiegimo ir periodiniai tinklų sujungimo priežiūros užmokesčiai), kita dalis kintanti (balso skambučių užbaigimo kaina), o išlaidos už šią paslaugą priklauso nuo persiunčiamų pokalbių srauto dydžio. Reguluojant tik vieną kainos dalį (pavyzdžiui, tik balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą), kitą kainos dalį, t.y. kainą už su balso skambučių užbaigimu susijusių priemonių teikimą operatorius gali didinti ir tokiu būdu didinti paslaugų pirkėjo sąnaudas ir tuo pačiu riboti konkurenciją bei mažinti vartotojų gerovę.¹⁵ Lietuvoje taikomas atsiskaitymo principas – „skambinančioji pusė moka“ – sukuria natūralią monopoliją balso skambučių užbaigimo konkretaus ūkio subjekto Tinkle rinkoje, kas be išorinio įsikišimo sukuria galimybę laisvai nustatyti didmeninių paslaugų kainas.

RRT, atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta aukščiau, konstatuoja, jog geriausiai nustatytas 1, 2 ir 4 konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių) sprendžia Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje nurodytas kainų kontrolės įpareigojimas. Skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimai bei įpareigojimas suteikti prieigą nesprenžia per aukštą balso skambučių užbaigimo kainų problemos (1 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių) bei vienašališko papildomų užmokesčių už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusias priemones nustatymo ir taikymo problemos (4 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių), todėl būtina nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas yra įrankis, papildantis skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimus bei atskleidžiantis tam tikrą finansinę informaciją apie vidiniams ūkio subjekto padaliniais ir išoriniams paslaugų pirkėjams teikiamų paslaugų sąnaudas, pajamas, kainodarą. Tačiau šis įpareigojimas nedraudžia taikyti nepagrįstai aukštas paslaugų kainas, net jei yra vykdomas nediskriminavimo įpareigojimas. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas dažnai nustatomas kartu su sąnaudų apskaitos įpareigojimu, todėl nenustatant sąnaudų apskaitos įpareigojimo, įpareigoti atskirti apskaitą būtų neproporcinga. Tik sąnaudų apskaitos įpareigojimas be papildomo kainų kontrolės įpareigojimo (pavyzdžiui, įpareigojimas, kad kainos turi būti mažesnės arba lygios sąnaudoms) nespręs nustatytą konkurenciją ribojančių problemų, nes šis įpareigojimas yra įrankis apskaičiuoti paslaugų (reguliuojamų ir nereguliuojamų) sąnaudas. Kainų kontrolės įpareigojimas, sprendžiant 2 konkurencijos problemą (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių), veiks kaip papildomas įrankis šalia nediskriminavimo įpareigojimo ir konkrečiai nurodys, jog nediskriminavimas kainomis yra draudžiamas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės.

Išvada: Ataskaitos 3.1.4 skyriuje nustatytas 1, 2 ir 4 Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje konkurencines problemas tiesiogiai sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas.

¹⁵ Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalis.

Balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainų kontrolės metodo parinkimas

Siekiant spręsti Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įvardintas problemas, Europos Komisija nacionalinėms reguliavimo institucijoms, pripažinus operatorius turinčiais didelę įtaką didmeninėse balso skambučių užbaigimo atskirų ūkio subjektų viešuosiuose telefono ryšio tinkluose rinkose ir jiems nusprendus pritaikyti kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus, rekomenduoja nustatyti skambučių užbaigimo tarifus, pagrįstus efektyviai veikiančio operatoriaus patirtomis sąnaudomis. Efektyvaus operatoriaus sąnaudos pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo turi būti skaičiuojamos pagal BU-LRAIC¹⁶ sąnaudų apskaitos metodą, sąnaudas vertinant einamąja verte, o padidėjimu (arba sąnaudų atsiradimą skatinančiu veiksmu) laikant tik balso skambučių užbaigimo paslaugą. Tokiu būdu yra apskaičiuojamos išvengiamos paslaugų teikėjo sąnaudos, t.y. apskaičiuojamos sąnaudos, kurias paslaugų teikėjas patirtų papildomai pradėdamas teikti balso skambučių užbaigimo paslaugas. Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkte yra įtvirtintas reikalavimas, kad faktiškai galiojančios balso skambučių užbaigimo Tinkle kainos efektyvaus operatoriaus kainas pasiektų iki 2012 m. gruodžio 31 d. Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 12 punkte yra nurodyti ir kiti alternatyvūs šios rekomendacijos įgyvendinimo būdai bei terminai, tačiau bet kuriuo atveju, nacionalinių reguliavimo institucijų pasirinktas metodas turi užtikrinti, kad būtų pasiekti Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo siekiami rezultatai, o reguliuojamų paslaugų kainos negali viršyti šią rekomendaciją įgyvendinusių šalių reguliuojamų paslaugų kainų vidurkio. Tuo pačiu nurodoma, kad skambučių užbaigimo kainos atitinkamuose tinkluose turi būti simetriškos.

Įgyvendinant dabar galiojančią kainų keitimo mechanizmą, RRT nustatytos siektinos skambučių užbaigimo atitinkame Tinkle kainos būtų pasiektos tik 2016 m. Nustatytas kainų keitimo mechanizmas Pirmojo rinkų tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas spręsti ir RRT nustatytos bei Europos Komisijos Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo identifikuotos konkurencijos problemos išliks ilgą laikotarpį. Reguluojant balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainas, šiuo metu yra taikomi skirtingi kainų keitimo dydžiai (20 proc. balso skambučių užbaigimui Tinkle, 40 proc. – viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle) ir tokia situacija didina skirtumą tarp balso skambučių užbaigimo Tinkle ir skambučių užbaigimo viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų, bei toliau sąlygoja situaciją kai viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikėjai subsidijuoja viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjus (žr. Ataskaitos 3 priedą).

RRT įdiegtas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelis neatitinka Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimų, nes į apskaičiuotas sąnaudas yra įtrauktas priedas padengti bendrosioms (angl. *joint and common costs*) sąnaudoms. BU-LRAIC modelyje padidėjimu laikomas visas Tinkle generuojamas srautas, o ne atskira paslauga. Tačiau RRT įdiegtas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelis turi funkcionalumą koreguoti bendrųjų sąnaudų paskirstymą, o taip pat įvertinti atskiros paslaugos – šiuo atveju balso skambučių užbaigimo paslaugos – sąnaudas.

Bendroje pozicijoje dėl priemonių minimi kiti kainų kontrolės metodai – kainų kontrolės metodas, atsižvelgiant į kitų šalių patirtį (angl. *Benchmarking*) arba „Efektyvios kainodaros“ (angl. *„Retail minus“*) metodai – nėra tinkami nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą, nes RRT turima informacija, nėra šalių, kurios šio rinkos tyrimo atlikimo datai būtų įdiegusios BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, arba pritaikę kitų šalių praktikos metodą (angl. *Benchmarking*), arba „Efektyvios kainodaros“ (angl. *„Retail minus“*) metodą ir būtų pasiekusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Todėl nėra informacijos, kuria vadovaudamasi RRT galėtų įvertinti kitų šalių patirtį ir remiantis šia patirtimi nustatyti tokias balso skambučių

¹⁶ Nacionalinės reguliavimo institucijos gali BU-LRAIC modelio rezultatus palyginti su TD-LRAIC (angl. *Top-Down Long Run Average Incremental Costs*; liet. „iš viršaus į apačią“ ilgo laikotarpio padidėjimo sąnaudos; tai sąnaudų apskaitos modelis, kurio pagalba modeliuojamas faktiškai veikiantis tinklas, paprastai ši modelį diegia operatorius), kuris turi būti paremtas audituotais duomenimis, ir atsižvelgiant į gautus rezultatus, koreguoti BU-LRAIC modelį.

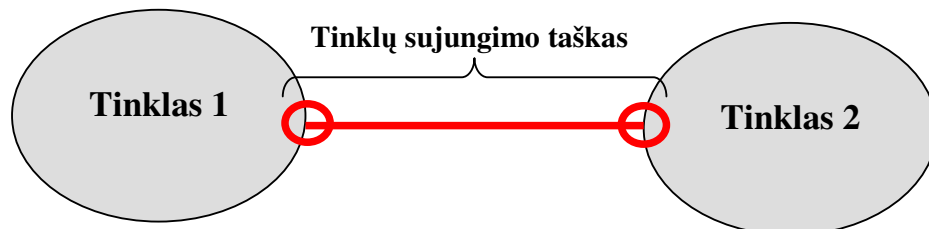
užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainas, kurios atitiktų Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Tačiau atsiradus kitų šalių praktikai, ji gali būti naudojama kaip įrankis nustatyti kainų kontrolės įpareigojimus ateityje ir tokiu būdu įgyvendinti Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT konstatuoja, jog nėra objektyvių priežasčių, dėl kurių neturėtų būti pradėta įgyvendinti Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo ir keičiamas Pirmojo rinkų tyrimo metu ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ Įsakymo Nr. 1V-820 3.4 punkte išdėstyta apimtimi nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas. Iki RRT apskaičiuos ir nustatys efektyvaus operatoriaus sąnaudas pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus (tačiau ne vėliau nei 2012 m. gruodžio 31 d.) tikslinga nustatyti pereinamąjį laikotarpį, per kurį balso skambučių užbaigimo Tinkle kainos pasiektų kainas, nustatytas RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727. Kaip minėta anksčiau, didelis skirtumas tarp balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų yra viena iš Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo identifikuotų problemų, todėl ją reikia pradėti spręsti nedelsiant. Pagal esamą kainų keitimo mechanizmą, šių kainų skirtumas kurį laiką didėjo (žr. Ataskaitos 3 priedą), todėl tikslinga jau nuo 2010 m. sausio 1 d. atstatyti buvusį (2008 m. sausio 1 d.) balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle santykį (2,67), o vėliau kasmet iki 2012 m. sausio 1 d. balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas keisti tolygiai, vienodomis dalimis, palaipsniui mažinant balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas iki RRT pagal BU-LRAIC modelį apskaičiuotų kainų lygio (tuo pačiu mažinant balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas ir skambučių užbaigimo viešojo fiksuoto telefono ryšio tinkle kainas skirtumą iki jis bus lygus 1,71 karto). Jei RRT, remdamasi informacija apie efektyvaus operatoriaus sąnaudas, apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos metodu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, iki 2012 m. gruodžio 31 d. nenustatys skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainų, RRT, remdamasi kitų šalių, įgyvendinusių minėtos rekomendacijos reikalavimus, praktika, nustatytas reguliuojamų paslaugų kainų aukščiausią ribą.

Su balso skambučių užbaigimu UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle susijusių priemonių kainų kontrolės metodo parinkimas

Pirmojo rinkų tyrimo metu ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas atskirai neidentifikavo su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusių priemonių (įskaitant kainas) teikimo problemos. Tai mažina skaidrumą ir aiškumą didmeninių ir mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjams ir pirkėjams. Tinklų sujungimas yra naudingas abiem tinklams sujungiantiems operatoriams, nes šių operatorių abonentai gali skambinti vienas kitam. Tinklų sujungimą atspindi tinklų sujungimo taškas (žr. 7 paveikslą). Kaip apibrėžta Ataskaitos 2.1 skyriuje, tinklų sujungimo taškas – tai ryšių linija, jungianti operatorių viešuosius telefono ryšių tinklus, ir susijusios priemonės šalių tinkluose (tinklo mazguose), kurių visuma leidžia operatoriams, kurie sujungia tinklus, apsikeisti srautais tarpusavyje, bei vieno operatoriaus paslaugų gavėjams naudotis kito operatoriaus paslaugomis.

7 paveikslas. Tinklų sujungimo schema.

Kitas operatorius, norėdamas gauti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugą, turi papildomai mokėti¹⁷ vienkartinį bei periodinius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle susijusias priemones (žr. Ataskaitos 3.1.3 skyrių), t.y. už tinklų sujungimą bei talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimą ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad savo viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu sujungiantis kitas operatorius taip pat patiria analogiškas su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių sąnaudas bei atitinkamai suteikia prieigą prie tinklų sujungimo. Sąnaudų, sietinų su balso skambučių užbaigimo kito operatoriaus tinkle teikimu susijusių priemonių suteikimu, UAB „Bitė Lietuva“ nedengia, nepaisanti to, kad naudojasi kito operatoriaus suteikta prieiga bei atsiskaito už kitų operatorių tinkluose užbaigtus skambučius. Iš tinklų sujungimo apibrėžimo seka, kad paslaugos tikslas yra užtikrinti, „<...> kad vieno ūkio subjekto elektroninių ryšių paslaugų gavėjai galėtų naudotis tarpusavio ryšiu ir (ar) ryšiu su kito ūkio subjekto paslaugų gavėjais <...>“ (Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 60 punktą). Todėl teigtina, kad tinklų sujungimas yra iš esmės abipusė paslauga (abi šalys naudojasi tinklų sujungimu). Atsižvelgiant į tai, situacija, kai paslaugos, kuria naudojasi abi pusės, suteikimo bei teikimo sąnaudas dengia tik viena iš tinklų sujungiančių šalių, diskriminuoja su UAB „Bitė Lietuva“ tinklus sujungusius operatorius ir nėra sąžininga. Ypač atsižvelgiant į tai, kad su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių užmokesčiai yra taikomi pasirinktinai, pvz., užmokesčiai už su balso skambučių užbaigimo teikimu ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle susijusias priemones yra netaikomi (arba abi pusės taiko viena kitai simetrinius užmokesčius) TEO LT, AB, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ (žr. 1 lentelę). RRT nuomone, sąnaudas, sietinas su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių (išskyrus ryšio liniją) teikimu, savo tinkle kiekvienas iš tinklų jungiančių (sujungusių) operatorių turi pasidengti pats, nes tiek viena, tiek kita šalis išskiria savo tinklo išteklius – tiek vienkartinius, tiek periodinius – kurie yra reikalingi atlikti bei palaikyti tinklų sujungimą. Arba kitam operatoriui, sujungusiam tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo to operatoriaus tinkle teikimu susijusias priemones, UAB „Bitė Lietuva“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius.

Tuo tarpu tinklų sujungimo tašką sudaranti ryšių linija, jungianti UAB „Bitė Lietuva“ Tinklą ir kito operatoriaus tinklą, abu operatoriai naudojami bendrai ir abu, tiek siunčiantis srautą operatorius, tiek jį priimantis, tiek esant vienkrypčiam srautui, tiek esant dvikrypčiam srautui, gauna naudą. Esant tiek vienkrypčiam, tiek dvikrypčiam srautui, tiek srautą siunčiantis, tiek gaunantis operatorius gauna naudą: siunčiantis operatorius gauna balso skambučių užbaigimo paslaugą, o srautą priimančiam operatoriui yra atlyginama už skambučių užbaigimo paslaugą. RRT nuomone, visas sąnaudas, patiriamas diegiant bei naudojantis ryšių linija, tinklus sujungę operatoriai turi pasidalinti pagal gaunamą naudą. Atsižvelgiant į tai, kad nauda yra abipusė, šios sąnaudos turi būti pasidalintos per pusę.

Nepaisant to, kad ryšių linijos sąnaudos turėtų būti dalinamos per pusę, jei viena šalis turės galimybę vienašališkai nustatyti bendrai naudojamos tinklų sujungimo dalies užmokesčius (ar jų dalį), gali būti sudaromos antikonkurencinės sąlygos (barjerai). Tam, kad būtų išspręsta ši problema, reikia užtikrinti, kad ryšių liniją jungiančių tinklus, teiktų tas operatorius ar trečiasis asmuo, kuris gali tai padaryti žemiausia kaina.

Siekiant padidinti skaidrumą ir aiškumą, bei išspręsti šio rinkos tyrimo metu nustatytą su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo konkurencijos problemą (4 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių), būtina atskirai suformuluoti kainų kontrolės įpareigojimą, kuris spręstų su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle susijusių priemonių problemą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ keičiamas kainų kontrolės įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje. Nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas spręš rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas ir užtikrins, kad ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ padengs efektyviai

¹⁷ Užmokesčiai už su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusias priemones yra netaikomi (arba taikomi simetriškai užmokesčiai) TEO LT, AB, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“.

patirtas sąnaudas bei leis uždirbti jam investicijų gražą. Balso skambučių užbaigimo kainų mažinimas mažins paslaugų gavėjų sąnaudas ir tai sudarys palankias sąlygas balso paslaugų skambučių teikėjams konkuruoti tarpusavyje.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ keičiamas Įsakymo Nr. 1V-820 3.4. punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas, nurodytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“:

1. nuo 2010 m. sausio 1 d. iki RRT apskaičiuos sąnaudas ir nustatys kainas pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, tačiau ne ilgiau kaip iki 2012 m. gruodžio 31 d., teikdamas balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugas, nepriklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, privalo neviršyti žemiau nurodytų kainų (žr. 2 lentelę):

2 lentelė. Ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ balso skambučių užbaigimo kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ balso skambučių užbaigimo kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d.				
Eil. Nr.	Kainų reguliavimo laikotarpis	Nuo 2010-01-01 (įskaitytinai) iki 2010-12-31 (įskaitytinai)	Nuo 2011-01-01 (įskaitytinai) iki 2011-12-31 (įskaitytinai)	Nuo 2012-01-01 (įskaitytinai) iki 2012-12-31 (įskaitytinai)
1.	Balso skambučių užbaigimo, kai kainos nėra diferencijuojamos pagal paslaugų suteikimo laiką, kainą, be PVM			
1.1	Balso skambučių užbaigimas, ct/min.	14,43	10,01	5,60
2.	Balso skambučių užbaigimo, kai kainos yra diferencijuojamos pagal paslaugų suteikimo laiką, kainą, be PVM			
2.1.	Balso skambučių užbaigimas piko laiku, ct/min.*	18,04	12,51	6,99
2.2.	Balso skambučių užbaigimas nepiko laiku, ct/min.**	9,02	6,26	3,50
* Piko laikas: nuo 8.00 iki 20.00 val. darbo dienomis. ** Nepiko laikas: nuo 20.00 iki 8.00 val. darbo dienomis, visą parą poilsio ir švenčių dienomis. *** Ši kaina iki 2010 m. sausio 1 d. nėra reguliuojama.				

2. nuo dienos, kai įsigalios RRT sprendimas, kuriuo, atsižvelgiant į efektyvaus operatoriaus sąnaudas, apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modeliu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, bus nustatytos skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainos, bet ne vėliau kaip nuo 2013 m. sausio 1 d. privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo kainos, nepriklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, neviršytų RRT nustatytų balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainų.

3. jei iki 2012 m. gruodžio 31 d. RRT, remdamasi informacija apie sąnaudas apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modeliu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, nenustatys skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainų, nuo 2013 m. sausio 1 d. privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle kainos neviršytų RRT, pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkto reikalavimus, nustatytos kainų aukščiausios ribos. Šiuo atveju kainų aukščiausia riba bus nustatoma, atsižvelgiant į šalių, įdiegusių BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, skaičiavimų rezultatus, tačiau ne aukštesnė nei kitų šalių apskaičiuotų sąnaudų vidurkis.

4. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ yra sujungęs savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšio tinklu, privalo:

4.1. nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikimu

susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešo telefono ryšio tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu, nustatčius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame telefono ryšio tinkle teikimu susijusias priemones, UAB „Bitė Lietuva“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius;

4.2. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Bitė Lietuva“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšio tinklu, privalo:

4.2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Bitė Lietuva“;

4.2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

3.2. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „OMNITEL“, TINKLE RINKOS TYRIMAS

3.2.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Pirmojo rinkų tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-821 1.1 punkte: „UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“.

Šio rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „Omnitel“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Omnitel“ Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai UAB „Omnitel“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Omnitel“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiame tinkle skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „Omnitel“ Tinkle, neturi pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „Omnitel“ Tinklo aprėpiamą teritoriją. UAB „Omnitel“ Anketoje nurodė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugą teikia ar per Trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Išvada: UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.2.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia;
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

3.2.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

Apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką, RRT atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga ar neveiksminga nustatoma vadovaujantis šios Ataskaitos 3.2.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais remiantis vertinamos UAB „Omnitel“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

Rinkos dydis

UAB „Omnitel“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dalį. Šios rinkos dydis matuojamas UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų skambučių, kurie inicijuoti UAB „Omnitel“ Tinkle, kituose Lietuvos Respublikos viešuosiuose telefono ryšio tinkluose bei viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, esančiuose užsienio šalyse, trukmė.

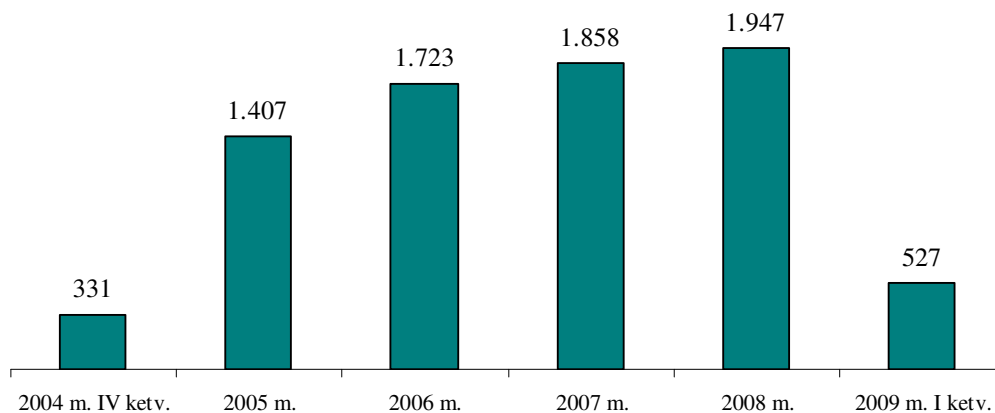
Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dydis tiriamuoju laikotarpiu kito taip(žr. 8 paveikslą):

– 2004 m. IV ketv. buvo 527 mln. min.;

– lyginat metinius duomenis, 2005 m. – 2008 m. laikotarpiu rinkos dydis augo. Didžiausias augimas fiksuojamas 2006 m., kuomet rinkos dydis augo 22,5 proc., lyginant su 2005 m. Kiekvienais sekančiais metais rinkos augimo tempai mažėjo: 2007 m. rinka augo 7,8 proc., lyginant su 2006 m., o 2008 m. – 4,8 proc., lyginant su 2007 m.;

– lyginant ketvirtinius duomenis, nuo 2008 m. IV ketv. pastebimas rinkos dydžio mažėjimas. Per 2009 m. I ketv. palyginus su 2008 m. IV ketv. rinkos dydis sumažėjo 3,52 proc. Ši Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dydžio mažėjimą lėmė ekonominis nuosmukis šalyje ir judriojo telefono ryšio rinkos branda.

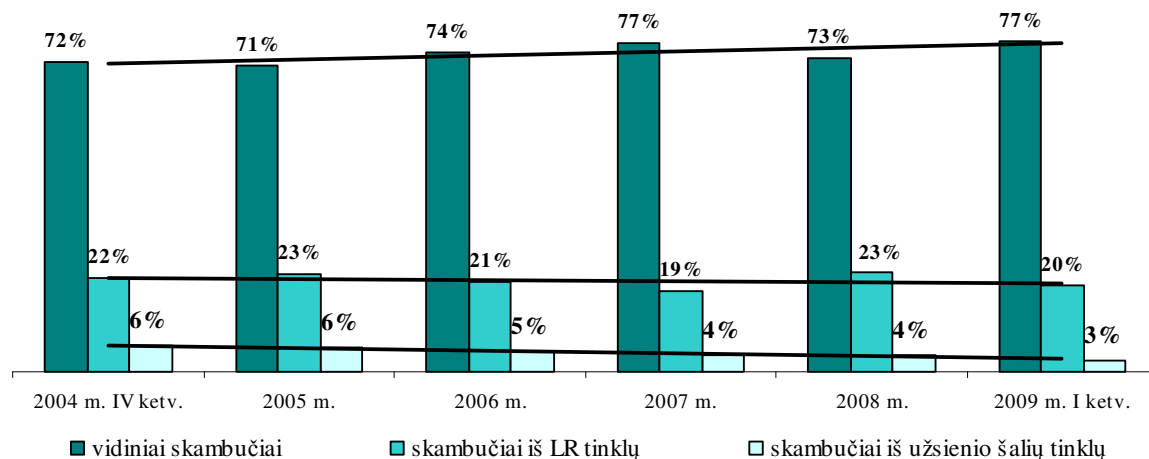
8 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dinamika, 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu, mln. min.

Šaltinis: UAB „Omnitel“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip matyti 9 paveiksle visu tiriamuoju laikotarpiu didžiausią dalį visų UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų skambučių sudarė UAB „Omnitel“ Vidiniai skambučiai, kurių dalis tiriamuoju laikotarpiu turėjo augimo tendenciją. Tuo tarpu UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, inicijuotų tiek Lietuvos Respublikos teritorijoje esančiuose tinkluose, tiek užsienio šalių tinkluose, dalys kito labai neženkliai.

9 paveikslas. UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų balso skambučių trukmės dinamika pagal skambučių kilmę, 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu, proc.

Šaltinis: UAB „Omnitel“ Ketvirtinės ataskaitos.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos atveju, UAB „Omnitel“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „Omnitel“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „Omnitel“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Omnitel“, jokių kitu būdu kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „Omnitel“ abonentais.

Kito operatoriaus abonto poreikis skambinti UAB „Omnitel“ abonentui sukuria balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „Omnitel“. Kadangi UAB „Omnitel“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle ir UAB „Omnitel“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įeiti į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką naujiems rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas skambutis, skirtas UAB „Omnitel“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle tik iš UAB „Omnitel“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutus.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t.y. balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „Omnitel“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 52 (Žin., 2000 Nr. 52-1516), 8 punktą, vienpusė lemiamą įtaka suprantama kaip ūkio subjekto galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį (pvz., derybinis spaudimas, ignoravimas ir kt.) prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t.y. tiriamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „Omnitel“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „Omnitel“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Omnitel“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo.

Pirkėjo derybinės galios nebuvimą Skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje rodo šios aplinkybės:

1. UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo tik dėl RRT reguliavimo. Šio rinkos tyrimo metu pateiktose Anketose respondentai, tarp jų ir UAB „Omnitel“, nurodė, kad nuo 2004 m. spalio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. Lietuvos Respublikoje veikiančių Tinklų operatorių taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina buvo vienoda ir siekė 0,36 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,18 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM). Nuo 2009 m. sausio 1 d. ši kaina mažėjo tik dėl RRT direktoriaus 2008 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 1V-1024 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos nustatymo“ (Informaciniai pranešimai, 2008, Nr. 91-1189) (toliau – Įsakymas dėl aukščiausios kainų ribos), nustatytos ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ teikiamos balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose aukščiausios kainų ribos, t.y. 0,288 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,144 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM). Tai rodo, kad balso skambučių užbaigimo paslaugos gavėjai neturi derybinės galios įtakoti UAB „Omnitel“ taikomą balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą, o UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos bei motyvų mažinti šios paslaugos kainą. Nauji Tinklų operatoriai dėl nedidelio abonentų kiekio ir atitinkamai mažo skambučių srauto veiklos pradžioje taip pat neturėtų derybinės galios paveikti UAB „Omnitel“ taikomos balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos.

2. UAB „Omnitel“ taikomos balso skambučių užbaigimo kainos daugeliu atveju yra nepakankamai žemesnės už Vidinių skambučių kainas. Pavyzdžiui, UAB „Omnitel“ savo abonentams Tinklo viduje siūlo skambinti už 0,11 lito už minutę visą parą (mokėjimo planas „Ežys“¹⁸), kai balso skambučių užbaigimo piko ir nepiko laiku vidutinė kaina $((0,288 + 0,144)/2)$ yra 0,216 lito už minutę (be PVM). Dėl Lietuvos Respublikoje, kaip ir daugelyje Europos valstybių, taikomo atsiskaitymo principo „skambinančioji pusė moka“, kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę paskambinti UAB „Omnitel“ abonentui, turės pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą, UAB „Omnitel“ nustatytu aukštu tarifu, ir šią sumą įskaičiuoti į savo abonto skambučio UAB „Omnitel“ mažmeninę kainą. Tokiu būdu kito operatoriaus savo abonentui taikoma skambučių mažmeninė kaina bus aukštesnė už UAB „Omnitel“ taikomą balso skambučių užbaigimo kainą, bei aukštesnė už UAB „Omnitel“ taikomą Vidinių skambučių kainą (pvz., 0,11 lito už minutę, su PVM, visą parą, mokėjimo planas

¹⁸http://www.ezys.lt/index.php/pokalbiai_ir_sms/43853; prisijungimo laikas 2009-08-21.

„Ežys“ arba 0,29 lito už minutę, su PVM, visą parą, mokėjimo planas „Extra“¹⁹). Tokia kainodara bei taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“ sudaro sąlygas UAB „Omnitel“ Tinklo abonentui nebūti jautriam didmeninei skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainai, o kartu ir mažmeninei skambučių kainai, kurią moka kito operatoriaus abonentas, kuris skambina. Tai sąlygoja UAB „Omnitel“ motyvo mažinti balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle nebuvimą. Tokia kainodara nėra naudinga operatoriui, kurio abonentas skambina UAB „Omnitel“ abonentui, tačiau faktas balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ gavėjas neturi derybinės galios sumažinti UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą.

3. Derybų dėl balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikimo metu balso skambučių užbaigimo paslaugos gavėjams nepavyko sumažinti šios paslaugos kainos.

TEO LT, AB Anketoje, atsakydama į klausimą „ar derybų metu pavyko sumažinti balso skambučių užbaigimo kainą, siūlomą nuo derybų pradžios“, pateikė nuomonę, kad, vadovaujantis šiuo metu galiojančiais atitinkamais RRT nustatytais įpareigojimais, numatytas balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ Tinkluose kainos mažėjimas yra per lėtas, taip pat, kad dėl aukštų balso skambučių užbaigimo paslaugos kainų, fiksuoto telefono ryšio tinklų operatoriams sunku konkuruoti su Tinklo operatoriais. Tai rodo, kad TEO LT, AB, fiksuoto telefono ryšio operatorius, turintis 756 483²⁰ abonentų, neturi derybinės galios, sumažinti UAB „Omnitel“ taikomų balso skambučių užbaigimo kainų.

Nei vienas respondentas nenurodė, kad derybų metu būtų pavykę sumažinti balso skambučių užbaigimo paslaugos, teikiamos UAB „Omnitel“ Tinkle kainą, kas rodo, kad joks kitas ūkio subjektas neturi derybinės galios UAB „Omnitel“ atžvilgiu, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina.

4. UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainas Ataskaitos 2.1 skyriuje tinklų sujungimas įvardijamas, kaip būtina su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusi priemonė. Viešieji telefono ryšio tinklai tarp dviejų viešųjų telefono ryšio tinklų operatorių sujungiami tinklų sujungimo taške, kuris apibrėžiamas kaip, ryšių linija, jungianti operatorių viešuosius telefono ryšių tinklus, ir susijusios priemonės, kurių visuma leidžia operatoriams, kurie sujungia tinklus, apsikeisti srautais tarpusavyje, bei vieno operatoriaus paslaugų gavėjams naudotis kito operatoriaus paslaugomis (t.y. su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusios priemonės). UAB „Omnitel“ iki 2009 m. sausio 1 d. taikė su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainas, nurodytas 3 lentelėje. Šios kainos nuo 2009 m. sausio 1 d. mažėjo tik dėl Įsakymu dėl aukščiausios kainų ribos nustatytos ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ su balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose teikimu susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos.

3 lentelė. Su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainos.

Tinklų sujungimo sutarčių šalys	Užmokestis	Vienkartinis užmokestis, Lt	Periodinis užmokestis, Lt/mėn.
UAB „Omnitel“ viešasis pasiūlymas sujungti tinklus iki 2009-01-01	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	648000	1700
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	34000	170
UAB „Omnitel“ viešasis pasiūlymas sujungti tinklus nuo 2009-01-01	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Omnitel“ moka UAB „Bitė Lietuva“**	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka UAB „Omnitel“**	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo	8000	200

¹⁹ http://www.omnitel.lt/extra/paslaugos/mokejimo_planai/extra/1757; prisijungimo laikas: 2009-08-21.

²⁰ Šaltinis - Ketvirtinė ataskaita (2009 m. I ketv.).

	užmokestis, už 2 Mb/s prievadą		
UAB „Omnitel“ moka UAB „Tele2“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Tele2“ moka UAB „Omnitel“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Omnitel“ moka TEO LT, AB*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	24000	1000
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą		
TEO LT, AB moka UAB „Omnitel“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Omnitel“ moka UAB „Mediafon“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis		
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą		
UAB „Mediafon“ moka UAB „Omnitel“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200

Šaltinis. UAB „Omnitel“ pateikta informacija.

* dėl didelių srauto apimčių užmokesčiai nėra mokami.

UAB „CSC Telecom“, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ bei UAB „NORBY telecom“ (nutraukęs elektroninių ryšių veiklą 2009-08-01) 2008 m. spalio 24 d. raštu „Dėl konsultacijos dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymo „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos nustatymo“ projekto“ pažymėjo, kad jiems „nėra žinomas nei vienas Lietuvos Respublikoje alternatyvaus fiksuoto ryšio operatorius, kuriam bent dalį jo tinklų sujungimo (su skambučių užbaigimo tinkle susijusių priemonių) kaštų kompensuotų judriojo ryšio operatoriai ar TEO LT, AB, kai tuo tarpu TEO LT, AB ir judriojo ryšio operatorių tinklų sujungimo kaštus visiškai ar iš dalies kompensuoja alternatyvūs fiksuoto telefono ryšio operatoriai.“ Tai rodo, kad alternatyvūs fiksuoto telefono ryšio operatoriai neturi derybinės galios UAB „Omnitel“ atžvilgiu, derantis dėl su balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose teikimu susijusių priemonių kainų.

Tai, kad UAB „Omnitel“ vienašališkai nustato su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainas (žr. 3 lentelę), bei tai, kad su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainos mažėjo tik išgaliojus įsakymui dėl aukščiausios kainų ribos, rodo, kad kiti operatoriai neturi derybinės galios UAB „Omnitel“ atžvilgiu, o UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainas ir šia galimybe naudojasi.

5. UAB „Omnitel“ turi motyvą ir, nesant ex-ante reguliavimo elektroninių ryšių srityje Lietuvos Respublikoje (toliau – nesant reguliavimo), galimybes nesuteikti prieigos prie savo Tinklo. Pirmojo rinkų tyrimo metu RRT konstatavo, kad UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu²¹, tokiu būdu apsaugo save nuo potencialių konkurentų mažmeninėje rinkoje. Šio rinkos tyrimo tiriamuoju laikotarpiu nustatyta, kad tik dėl RRT įsakymo Nr. 1V-821 3.1 punktu nustatyto įpareigojimo suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu, UAB „Omnitel“ neteko galimybės nesuteikti prieigos. Tačiau šio rinkos tyrimo metu nebuvo nustatyta požymių, kurie, būtų pakeitę UAB „Omnitel“ motyvus ir, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigą.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką

²¹ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 59.

UAB „Omnitel“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

RRT, vertindama balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas, nagrinėja šias aplinkybes:

1. Balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle kainos dažnai yra didesnės už mažmeninių Vidinių skambučių kainas. Vadovaujantis Bendra pozicija dėl priemonių, balso skambučių užbaigimo individualiuose Tinkluose rinkose dažniausia problema yra pernelyg aukštos skambučių užbaigimo kainos.

Didmeninės balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle kainos bei mažmeninės Vidinių skambučių kainos santykis dažnai didesnis už vienetą (t.y. balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle kainos dažnai yra didesnės už mažmeninių Vidinių skambučių kainas). Pagal šio tyrimo metu UAB „Omnitel“ pateiktus duomenis, nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. mažiausia piko laiku UAB „Omnitel“ taikyta didmeninė balso skambučių užbaigimo kaina yra 0,288 lito už minutę, be PVM, ši kaina su PVM yra 0,347 lito už minutę. UAB „Omnitel“ pagal interneto tinklalapyje skelbiamą mokėjimo planą „Ežys“ taiko mažmeninę Vidinio skambučio kainą, lygią 0,11 lito už minutę (visą parą, su PVM), pagal mokėjimo planą „Ekstra“, kuriuo siūloma Vidinio skambučio kaina UAB „Omnitel“ Tinkle yra 0,29 lito už minutę (visą parą, su PVM). Didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos už minutę piko metu (0,347 lito už minutę, su PVM) bei mažmeninės UAB „Omnitel“ Vidinio skambučio kainos už minutę (0,11 arba 0,29 lito už minutę, su PVM) santykis yra didesnis už vienetą (atitinkamai 3,15 ir 1,19). Remiantis išdėstyta aukščiau didmeninė balso skambučių užbaigimo, vienos iš skambučio sudėtinės dalies, kaina, kurią moka kiti viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjai (operatoriai) yra aukštesnė už mažmeninę UAB „Omnitel“ Vidinių skambučių kainą. Didmeninei balso skambučių užbaigimo kainai esant aukštesnei ar nepakankamai žemesnei už mažmeninę Vidinių skambučių kainą, diskriminuojami kitų tinklų operatoriai, turintys pirkti didmeninę balso skambučių užbaigimo paslaugą, kai kitų tinklų operatorių abonentas skambina UAB „Omnitel“ abonentui brangiau nei, kai UAB „Omnitel“ abonentas skambina kitam UAB „Omnitel“ abonentui.

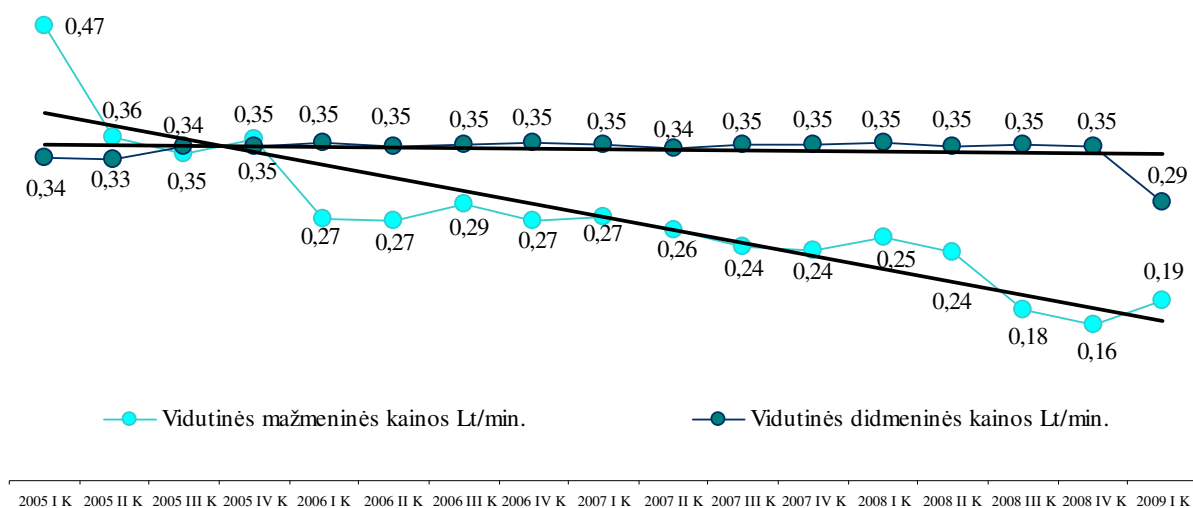
Vartotojui, kuris nėra jautrus balso skambučių kainai, kurią moka skambinantysis abonentas, ir kuriam yra svarbi Vidinių skambučių kaina, ir kai Vidinių skambučių kaina yra žemesnė už skambučių į kitus Lietuvos Respublikos tinklus kainą bei už skambučių iš kitų Lietuvos Respublikos tinklų kainą, tampa patrauklu būti šio Tinklo operatoriaus (UAB Omnitel“), turinčio daug abonentų, abonentu. Be to, kito operatoriaus abonentas, norėdamas skambinti UAB „Omnitel“ abonentams pigiau, turėtų motyvą tapti UAB „Omnitel“ abonentu. Susiklosčius tokiai situacijai, yra patrauklu būti UAB „Omnitel“ abonentu, o patrauklumas didėja, daugėjant abonentų skaičiui. Kuo daugiau abonentų turi UAB „Omnitel“, tuo žemesnes paslaugų kainas ji gali pasiūlyti savo vartotojams ir mažiau priklausyti nuo konkurentų. UAB „Omnitel“ abonto nejautrumas UAB „Omnitel“ taikytai didmeninei balso skambučių užbaigimo kainai, sąlygotas UAB „Omnitel“ taikomo atsiskaitymo principo „skambinančioji pusė moka“, nesukuria konkurencinio spaudimo iš mažmeninės rinkos pusės UAB „Omnitel“, mažinti didmeninę balso skambučių užbaigimo kainą.

Dėl viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjams būdingų didelių investicijų į viešojo telefono ryšio tinklą (UAB „Omnitel“ pateiktų Ketvirtinių ataskaitų duomenimis per 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpį UAB „Omnitel“ investicijos į elektroninių ryšių tinklo infrastruktūrą sudarė apie 432 mln. litų), įeinančio į rinką operatoriaus, turinčio mažai abonentų, Vidinių skambučių kaina Tinkle neišvengiamai bus aukštesnė už rinkos dalyvių, turinčių daug abonentų, Vidinių skambučių kainas. Įeinantis į rinką operatoriaus turės nustatyti savo abonentui kainą, dengiančią sąnaudas, patirtas už skambučių užbaigimą kituose tinkluose, savo Tinklo steigimo, rinkodaros ir panašias sąnaudas, arba paslaugas teikti nuostolingai. Todėl įeinantis į rinką operatorius daugeliu atvejų savo abonentui galės pasiūlyti aukštesnę mažmeninę skambučių kainą nei esantieji rinkos dalyviai, turintys daug abonentų. Didesnis Vidinių skambučių srautas

UAB „Omnitel“ leidžia efektyviau paskirstyti Tinklo investicijų sąnaudas bei pasiūlyti žemesnę Vidinių skambučių kainą UAB „Omnitel“ Tinkle, nei gali pasiūlyti į rinką operatorius savo abonentams.

2. Vidutinė didmeninė skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kaina yra didesnė už vidutinę mažmeninę UAB „Omnitel“ abonentų skambučių į kitus Lietuvos Respublikos tinklus kainą. Vidutinė mažmeninė skambučių kaina skaičiuojama kaip pajamų (litas), gautų iš UAB „Omnitel“ Tinklo abonentų už balso skambučius, kurie buvo inicijuoti UAB „Omnitel“ Tinklo abonentų, ir balso skambučių, inicijuotų UAB „Omnitel“ Tinkle, trukmės (minutėmis) santykis. Vidutinė didmeninė skambučių užbaigimo kaina skaičiuojama, kaip pajamų (litas), gautų už balso skambučių, inicijuotų kituose tinkluose, užbaigimą UAB „Omnitel“ Tinkle ir skambučių, užbaigtų UAB „Omnitel“ Tinkle, trukmės (išskyrus Vidinių skambučių ir virtualiems UAB „Omnitel“ operatoriams teiktų skambučių trukmę) (minutėmis) santykis. Kaip nustatoma Ataskaitos 2.1 skyriuje, UAB „Omnitel“ Tinkle inicijuotą ir kituose Lietuvos Respublikos arba užsienio šalių tinkluose užbaigtą balso skambučių sudaro skambučio inicijavimas UAB „Omnitel“ Tinkle, skambučio užbaigimas kito operatoriaus tinkle ir skambučio tranzitas trečiojo operatoriaus Tinklu (šio elemento gali ir nebūti). Todėl mažmeninė skambučių kaina turėtų padengti didmeninę balso skambučių inicijavimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainą, kitų operatorių taikomą balso skambučių tranzito (jei šis elementas yra) kainą bei balso skambučių užbaigimo kainą. Kaip nurodoma Ataskaitos 2.1 skyriuje, Vidinio skambučio Tinkle inicijavimas ir užbaigimas yra simetriniai balso skambučio elementai, todėl darytina išvada, kad balso skambučių inicijavimo kaina yra prilygintina balso skambučių užbaigimo kainai. Įvertinant tai, kad visi balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjai Lietuvos Respublikos teritorijoje vienas kitam taikė vienodas balso skambučių užbaigimo kainas, darytina išvada, kad vidutinė mažmeninė UAB „Omnitel“ skambučių kaina turėtų būti mažiausiai du kartus aukštesnė už skambučių užbaigimo kainą UAB „Omnitel“ Tinkle. Tačiau kaip matyti 10 paveiksle, vidutinės mažmeninės skambučių kainos visu laikotarpiu turėjo ryškiają mažėjimo tendenciją, o didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Omnitel“ Tinkle – nekito.

10 paveikslas. UAB „Omnitel“ Vidutinės mažmeninės skambučių kainos už minutę (litas) bei vidutinės didmeninės skambučių užbaigimo kainos už minutę (litas) dinamika nuo 2005 m. I ketv. iki 2009 m. I ketv.

Šaltinis: UAB „Omnitel“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip parodyta 10 paveiksle, vidutinės mažmeninės skambučių kainos nuo 2006 m. I ketv. iki 2009 m. I ketv. buvo žemesnės nei vidutinės didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Omnitel“ Tinkle. Tai rodo, kad UAB „Omnitel“ gali palaikyti pernelyg aukštas didmenines

skambučių užbaigimo kainas ir naudoti kainų spaudimą. Kainų spaudimas²² pasireiškia, kuomet mažmeninė skambučio kaina yra žemesnė ar nepakankamai aukštesnė už skambučio, kuris yra inicijuotas kituose viešuosiuose telefono ryšio tinkluose ir užbaigtas UAB „Omnitel“ Tinkle, didmeninę kainą. Pažymėtina, kad toks santykis yra nenaudingas kitų viešųjų telefono ryšio tinklų galutiniams paslaugų vartotojams.

3. UAB „Omnitel“ taiko pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainas. Nepaisant to, kad 2004 m. spalio 1 d. – 2008 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu vidutinės mažmeninės balso skambučių UAB „Omnitel“ Tinkle kainos turėjo mažėjimo tendenciją (žr. 10 paveikslą), tuo pačiu laikotarpiu UAB „Omnitel“ taikyta balso skambučių užbaigimo kaina piko ir ne piko laiku nekito ir buvo atitinkamai lygi 0,36 lito už minutę (be PVM) ir 0,18 lito už minutę (be PVM). Nuo 2009 m. sausio 1 d. UAB „Omnitel“ taikoma didmeninė balso skambučių užbaigimo kaina mažėjo tik dėl RRT Įsakymo dėl aukščiausios kainų ribos, kuriuo nustatytos aukščiausios balso skambučių užbaigimo kainų piko ir ne piko laiku ribos, atitinkamai 0,288 lito už minutę (be PVM) ir 0,144 lito už minutę (be PVM). Be to tai, kad 2009 m. I ketv. galiojusi balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kaina, nediferencijuojant pagal paslaugų suteikimo laiką, $((0,288*0,60)+(0,144*0,40))=0,23$ lito už minutę, be PVM, kur 0,60 yra skambučių srauto dalis piko laiku, 0,40 – skambučių srauto dalis ne piko laiku) yra daugiau nei 4 kartus didesnė už RRT apskaičiuotą ir RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių kainų nustatymo“ (Informaciniai pranešimai, 2009, Nr. 45-591) nustatytą efektyviai atitinkamose konkurencinėse rinkose veikiančių operatorių balso skambučių užbaigimo kainą, nediferencijuojant pagal paslaugos suteikimo laiką $((0,0699*0,60)+(0,035*0,40))=0,056$ lito už minutę, be PVM, kur 0,60 yra skambučių srauto dalis piko laiku, 0,40 – skambučių srauto dalis ne piko laiku). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad UAB „Omnitel“ tiriamuoju laikotarpiu taikė pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo paslaugos kainas bei neturėjo motyvų šios kainos mažinti.

4. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti skirtingas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo inicijavimo kilmės. Pirmojo rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad tai pačiai balso skambučių užbaigimo paslaugai taikomos nevienodos kainos, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, taip pat nustatyta, kad UAB „Omnitel“ turi motyvų ir galimybes taikyti aukštesnę balso skambučių užbaigimo kainą kitam operatoriui nei sau.²³ Šio rinkos tyrimo metu nenustatyta aplinkybių, kurios būtų įtakoję UAB „Omnitel“ galimybę bei motyvus taikyti skirtingas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas, priklausomai nuo inicijavimo kilmės. Įsigaliojus Įsakymo Nr. 1V-821 3.2 punktu nustatytam nediskriminavimo įpareigojimui, UAB „Omnitel“ neteko galimybės diskriminuoti kitus ūkio subjektus ir skirtingomis sąlygomis teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, tačiau motyvas nebuvo įtakotas.

Išvada: RRT konstatuoja, kad didmeninės skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainos, palyginus su mažmeninėmis UAB „Omnitel“ abonentų skambučių kainomis, yra nepakankamai žemos bei nėra konkurencinio spaudimo, kuris sąlygotų didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Omnitel“ Tinkle mažėjimą.

Potenciali konkurencija

Skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle gali teikti tik UAB „Omnitel“, kadangi UAB „Omnitel“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

²² Kainų spaudimas (angl. *Price squeeze* arba *Margin squeeze*) – situacija, kai didelę įtaką rinkoje turinčio operatoriaus nustatytų mažmeninių bei atitinkamų didmeninių paslaugų kainų skirtumas yra nepakankamas tam, jog efektyviai veikiantis kitas ūkio subjektas, pirkdamas didmenines paslaugas ir teikdamas jų pagrindu suformuotas mažmenines paslaugas, galėtų veikti pelningai.

²³ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 65.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle. Kitas viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjas, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame tinkle, nesudarys jokios konkurencijos UAB „Omnitel“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

3.2.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.2.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „Omnitel“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos;
2. įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs;
3. UAB „Omnitel“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia;
4. balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Omnitel“ Tinkle yra nepakankamai žemos palyginus su mažmeninėmis UAB „Omnitel“ balso skambučių kainomis;
5. UAB „Omnitel“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „Omnitel“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainas;
2. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;
3. UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu;
4. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.2.4 skyriuje išdėstytais aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.2.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Omnitel“ Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai UAB „Omnitel“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Omnitel“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam tinkle skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos ir UAB „Omnitel“

yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikėja (žr. Ataskaitos 3.2.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo (UAB „Omnitel“) ir visi pagal Ataskaitos 1 priede nurodytus susijimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys.

UAB „Omnitel“ Anketoje nurodė, kad „Amber Mobile teleholding“ yra vienintelis UAB „Omnitel“ akcininkas, turintis 100 proc. juridinio asmens UAB „Omnitel“ turto ar reikalavimo teisės į turtą (įskaitant ir akcijas) dalį. Atliekant Skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, teikiamuose fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimą, nustatyta, kad UAB „Omnitel“ yra susijusi ir su kitais juridiniais asmenimis (žr. Ataskaitos 2 priedą). Skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, teikiamuose fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo metu nustatyta, kad „Amber Mobile teleholding“ kontrolinį akcijų paketą valdo Švedijos įmonė „Telia Sonera“ AB, kuri valdo ir Danijos įmonės kontrolinį akcijų paketą. „Amber Teleholding A/S“ valdo 62,94 proc. Lietuvoje veikiančio istorinio viešojo fiksuoto telefono ryšio operatoriaus TEO LT, AB akcijų. Atsižvelgiant į „Telia Sonera“ AB nuosavybės ryšius daugelyje valstybių (žr. Ataskaitos 2 priedą), įmonė „Telia Sonera AB“ netiesiogiai valdo Tinklo operatorių UAB „Omnitel“ ir Lietuvos Respublikos istorinį viešojo fiksuoto telefono ryšio tinklo operatorių TEO LT, AB. Skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, teikiamuose fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo metu taip pat nustatyta, kad TEO LT, AB turi 5 dukterines įmones: UAB „Verslo investicijos“ (2008 m. gruodžio 19 d. TEO LT, AB įsigijo šią įmonę²⁴), UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Lintel“ ir UAB „Baltic Data Center“ įmonėse turi 100 proc. akcijų ir yra vienintelė VšĮ „TEO sportas“ steigėja.

RRT konstatuoja, kad pagal požymius, kurie nurodyti Ataskaitos 1 priede, UAB „Omnitel“ kartu su TEO LT, AB, UAB „Baltic Data Center“, UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Lintel“, UAB „Verslo investicijos“, VšĮ „TEO sportas“ sudaro vieną ūkio subjektą (toliau – ūkio subjektas UAB „Omnitel“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „Omnitel“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „Omnitel“ abonentams;

2. UAB „Omnitel“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų (natūrali technologinė aplinkybė);

3. UAB „Omnitel“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia įtakoti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainą;

4. UAB „Omnitel“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia įtakoti balso skambučių užbaigimo kainą, kadangi UAB „Omnitel“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikėja;

5. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes diskriminuoti kitus ūkio subjektus, taikydama skirtingas balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

6. UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Omnitel“ Tinkle;

7. UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „Omnitel“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „Omnitel“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „Omnitel“ Balso skambučių

²⁴ Šaltinis: TEO LT, AB 2009 m. vasario 10 d. raštas Nr. 01-1-04-44.

užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Omnitel“ Tinkle yra nepakankamai žemos palyginus su mažmeninėmis UAB „Omnitel“ balso skambučių kainomis; UAB „Omnitel“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „Omnitel“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

3.2.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Omnitel“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt.

Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipa nustato, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir susijungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. Be to, Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, kad nebūtų jokių apribojimų, kurie ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje neleistų tarpusavyje derėtis dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Tai daryti nacionalines reguliavimo institucijas įpareigoja ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 3 dalis. Taigi, vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalies ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatomis, RRT turi imtis visų reikiamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 15 dalyje numatyta, kad RRT, nustatydamą įpareigojimus didelę įtaką rinkoje turintiems ūkio subjektams, atsižvelgia į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (ar) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrina šių sutarčių bei (ar) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvoje. Lietuva 2001 m. gegužės 31 d. tapo Pasaulinės prekybos organizacijos (toliau – PPO) nare ir prisiėmė įsipareigojimus, kurių turinį atspindi Sąrašas dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje (angl. *Schedule of Specific Commitments on Services*), kuriame yra įtvirtinti konkretūs Lietuvos įsipareigojimai tam tikrose paslaugų srityse, ir Nuorodinis dokumentas (angl. *Reference Paper*), kuriame išdėstyti pagrindiniai principai, kurių Lietuva, kaip PPO narė, privalo laikytis atverdama telekomunikacijų rinką. Pažymėtina, kad tarp Elektroninių ryšių įstatymo 2 priede nurodytų Europos Sąjungos teisės aktų, kuriuos įgyvendina Elektroninių ryšių įstatymas, nurodytas ir 1997 m. lapkričio 28 d. Tarybos sprendime 97/838/EB dėl Europos bendrijos pritarimo, kiek tai susiję su jos kompetencija, PPO derybų dėl pagrindinių telekomunikacijų paslaugų rezultatams (OL 2004 m. specialusis leidimas, 11 skyrius, 27 tomas, p. 69), kiek tai susiję su jos kompetencija – pastaruoju Europos Sąjungos teisės aktu visos Europos Sąjungos valstybės (tarp jų ir Lietuva) įsipareigoja laikytis atitinkamų PPO įsipareigojimų (įskaitant Sąrašą dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje ir Nuorodinį dokumentą). Prieigos direktyvos preambulės 13 pastraipoje taip pat akcentuojama, kad Bendrija ir jos valstybės narės (tuo pačiu ir Lietuva) remdamosi susitarimu su PPO dėl pagrindinių telekomunikacijų, prisiėmė įsipareigojimus dėl telekomunikacijų tinklų sujungimo. Pažymėtina, kad Lietuvos Nuorodinio dokumento (kuris yra Sąrašo dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje dalis), taikomo pagrindinėms telekomunikacijų paslaugoms, 2.2 punkte Lietuva, kiek tai susiję su tinklų sujungimu su pagrindiniu operatoriumi, konkrečiai įsipareigojo užtikrinti, kad tinklų sujungimas būtų vykdomas nediskriminaciniais pagrindais ir sąlygomis (įskaitant techninius standartus ir specifikacijas), kad tinklų sujungimo tarifai ir kokybė būtų ne blogesni negu operatoriaus taikomi savo paslaugoms teikti arba taikomi kitiems ūkio subjektams arba operatoriaus padaliniais, dukterinėms įmonėms.

Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami atsižvelgiant į

Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad skiriant imonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, įpareigojimus papildomos rinkos analizės atlikti nereikia, tačiau būtina pagrįsti, kad būtent toks įpareigojimas yra tikslingas ir pagal nustatytos problemos pobūdį proporcingas. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad didelę įtaką turintiems ūkio subjektams nustatomi įpareigojimai turi atitikti tikslus, nurodytus Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje ir būti proporcingi sprendžiamoms problemoms. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje taip pat nustatyta, kad RRT turi teisę ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti šiuos įpareigojimus, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami konkrečiu atveju, ir nustatydama tokių įpareigojimų vykdymo pradžios momentą, todėl šiame Ataskaitos skyriuje RRT nustato, palieka galioti ar pakeičia įpareigojimus ūkio subjektui UAB „Omnitel“, turinčiam didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami ir atitinka Ataskaitos 3.2.4 skyriuje nustatytų problemų prigimtį, proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje.

Remiantis Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalimi, dideli skambučių užbaigimo tarifai paprastai lemia didesnes mažmenines skambučių inicijavimo kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė. Šios rekomendacijos 11 straipsnis nustato, jog nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad skambučių užbaigimo tarifai būtų įgyvendinti sąnaudų efektyvumo ir simetriškumo lygiu iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Bendroje pozicijoje dėl skambučių užbaigimo kainų simetrijos nustatyta, kad reguliuojant balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainas, tikslinga taikyti šių kainų simetriškumo principą, kuris užtikrintų sąlygas efektyviai konkurencijai ilguoju laikotarpiu, kas savo ruožtu sąlygotų naudą paslaugų gavėjams per padidėjusį paslaugų pasirinkimą ir (ar) mažesnes paslaugų kainas.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.2.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „Omnitel“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių).

UAB „Omnitel“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia padaryti įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos kainai ir kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „Omnitel“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi rinkoje.

RRT konstatuoja, kad šio rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nustatytos šios konkurencijos problemos:

1. UAB „Omnitel“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainas;
2. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;
3. UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu;
4. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusias priemones.

1, 2 ir 3 punktuose nurodytos konkurencijos problemos yra tokios pat, kaip ir Pirmojo rinkų tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos, t.y.:²⁵

²⁵ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 69.

1. UAB „Omnitel“ palaiko pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainas ir taiko kainų spaudimą, tuo darydama žalą galutiniams paslaugų gavėjams;

2. UAB „Omnitel“ savo Tinkle taiko nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti priegią, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu bei turi galimybę tokios priegios nesuteikti.

Atsižvelgiant į tai, kad 1, 2 ir 3 punktuose nurodytos konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje problemos (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių) nuo Pirmojo rinkų tyrimo nepakito ir jas iš dalies sprendžia įpareigojimas suteikti priegią, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje, skaidrumo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnyje, ir nediskriminavimo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „Omnitel“ paliekami galioti visa apimtimi Įsakymo Nr. 1V-821 3.1, 3.2 ir 3.3 punktuose nustatyti įpareigojimas suteikti priegią, nediskriminavimo įpareigojimas ir skaidrumo įpareigojimas. 4 punkte nurodyta Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje konkurencijos problema (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių), nebuvo nustatyta Pirmojo rinkos tyrimo metu. 1, 2, 3 punktuose nurodytas konkurencijos problemas, kartu su paliekamais galioti įpareigojimu suteikti priegią, nediskriminavimo įpareigojimu ir skaidrumo įpareigojimu, ir 4 konkurencijos problemą sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „Omnitel“ keičiamas Įsakymo Nr. 1V-821 3.4 punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas.

Įpareigojimas suteikti priegią

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Omnitel“ Įsakymo Nr. 1V-821 3.1 punkte išdėstyta apimtimi nustatyta įpareigojimą suteikti priegią, numatyta Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle problemą: UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti priegią ir turi motyvų nesuteikti priegios kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių).

Paliekamas galioti įpareigojimas suteikti priegią kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines viešojo telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešojo telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Omnitel“ paliekamas galioti įpareigojimas suteikti priegią yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „Omnitel“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl priegios suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti priegią yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti priegią, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti priegią atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti priegią pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį. Tai pailgintų priegios suteikimo trukmę.

Nediskriminavimo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Omnitel“ Įsakymo Nr. 1V-821 3.2 punkte išdėstyta apimtimi nustatyta nediskriminavimo įpareigojimą, numatyta Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle problemas (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių):

– UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu (3 konkurencijos problema).

Paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins kitiems ūkio subjektams, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu UAB „Omnitel“ nebus įtakotos galimo ūkio subjekto UAB „Omnitel“ diskriminacinio elgesio, taikant skirtingas kainas ar kitas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimo sąlygas kitiems ūkio subjektams, sau, savo padaliniais ar dukterinėms įmonėms, ir sukurs prielaidas kitiems ūkio subjektams adaptuoti savo elgesį mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose priklausomai nuo situacijos didmeninėse rinkose. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos pirkėjo, o kartu ir jo abonentų (galutinių paslaugų gavėjų), interesai nebus pažeisti diskriminacinės praktikos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Omnitel“ paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje.

Skaidrumo įpareigojimas

RRT palieka galioti direktoriaus Įsakymo Nr. 1V-821 3.3 punkte išdėstyta apimtimi UAB „Omnitel“ nustatytą skaidrumo įpareigojimą, nurodytą Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 5 punkte bei to paties straipsnio 2 dalyje.

Paliekamas galioti skaidrumo įpareigojimas užtikrins galimybę stebėti nediskriminavimo, kainų kontrolės bei prieigos suteikimo įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas palengvina antikonkurencinio elgesio stebėjimą bei kitiems ūkio subjektams padidina tikrumą, kad balso skambučių užbaigimo paslauga Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje teikiama jų nediskriminuojant, taip pat užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką bei jos stabilumą.

Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima tik būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksmų informacijos pateikimą bei skelbimą, o taip pat būtinos tinklų sujungimui įvykdyti informacijos pateikimą bei skelbimą.

Kainų kontrolės įpareigojimas

Kainų kontrolės įpareigojimo pagrindimas

RRT, įgyvendindama Elektroninių ryšių įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje numatytus tikslus, siekia, kad būtų nustatytas toks balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainų lygis, kuris išspręstų Ataskaitos 3.2.4 skyriuje identifikuotas 1, 2 bei 4 Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje konkurencines problemas, t.y.:

– UAB „Omnitel“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainas (1 konkurencijos problema);

– UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

Kaip nurodyta Ataskaitos 3.2.4 skyriuje, šio rinkos metu nustatytos konkurencinės problemos iš esmės sutampa su Pirmojo rinkų tyrimo metu nustatytomis problemomis, o Pirmojo rinkų tyrimo metu buvo konstatuota, jog geriausiai nustatytas konkurenciją ribojančias problemas sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas. Pirmojo rinkų tyrimo metu kainų kontrolės įgyvendinimui

buvo pasirinkta kainų orientavimo į sąnaudas priemonė, sąnaudas skaičiuojant pagal BU-LRAIC²⁶ sąnaudų apskaitos metodą ir sąnaudas vertinant einamąją verte²⁷. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. turi būti keičiamos po 20 proc. kas 12 mėn. iki bus pasiektos RRT nustatytos UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančios konkurencinėje rinkoje, balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainos²⁸. Pastarosios kainos buvo nustatytos atsižvelgiant į pagal BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį apskaičiuotas sąnaudas (įskaitant investicijų grąžą bei priedą bendrosioms sąnaudoms padengti). RRT nustatyta siektina vidutinė balso skambučių užbaigimo kaina (nediferencijuojant į kainas piko ir nepiko laiku) yra 0,0560 lito už minutę ir pagal galiojantį kainų kontrolės mechanizmą būtų pasiekta tik 2016 m. Nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2010 m. sausio 1 d. galioja ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausia kainų riba, nustatyta įsakymu dėl aukščiausios kainų ribos. Pastaruoju įsakymu nustatyta aukščiausia kainų riba lygi 80 proc. iki 2009 m. sausio 1 d. galiojusios reguliuojamų paslaugų kainos.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalyje nurodyta, jog operatoriams tarpusavyje konkuruojant dėl abonentų, balso skambučių užbaigimo kainos gali būti svarbūs strateginiai ir konkurenciniai veiksniai, todėl jei balso skambučių užbaigimo tarifai viršija efektyvias sąnaudas, atsiranda nemažų persikirstymų tarp fiksuoto ir judriojo telefono ryšio rinkų bei vartotojų. Taip pat dėl to rinkose, kuriose operatoriai turi nevienodas rinkos dalis, mažesnę rinkos dalį užimantiems operatoriams gali tekti mokėti nemenkas sumas didesnę rinkos dalį užimantiems operatoriams. Taip pat konstatuojama, kad daugelyje valstybių narių balso skambučių užbaigimo Tinkle tarifų absoliutusias lygis tebėra aukštas, palyginti su skambučių užbaigimo fiksuotojo telefono ryšio tinkle tarifais, o aukštos balso skambučių užbaigimo kainos paprastai lemia didesnes mažmenines balso skambučių kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė.

Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įvardintos problemos iš esmės sutampa su šio rinkos tyrimo metu identifikuotomis problemomis. Papildomai RRT identifikavo su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo problemą. Kaip nurodyta Ataskaitos 2.1 skyriuje, balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugos yra susijusios su tinklų sujungimu (arba su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusiomis priemonėmis), nes nesujungus viešųjų telefono ryšio tinklų, balso skambučių užbaigimo paslauga negali būti teikiama kitam operatoriui. UAB „Omnitel“ parduodama balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugas, parduoda ir tinklų sujungimą, t.y. su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusias priemones. Tokią atsiskaitymo už paslaugas formą galima traktuoti kaip dviejų dalių kainą (angl. *two part pricing*): viena dalis yra fiksuota (taikomi vienkartiniai tinklų sujungimo įdiegimo ir periodiniai tinklų sujungimo priežiūros užmokesčiai), kita dalis kintanti (balso skambučių užbaigimo kaina), o išlaidos už šią paslaugą priklauso nuo persiunčiamų pokalbių srauto dydžio. Reguluojant tik vieną kainos dalį (pavyzdžiui, tik balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą), kitą kainos dalį, t.y. kainą už su balso skambučių užbaigimu susijusių priemonių teikimą, operatorius gali didinti ir tokiu būdu didinti paslaugų pirkėjo sąnaudas ir tuo pačiu riboti konkurenciją bei mažinti vartotojų gerovę.²⁹ Lietuvoje taikomas atsiskaitymo principas – „skambinančioji pusė moka“ – sukuria natūralią monopoliją balso skambučių užbaigimo konkretaus ūkio subjekto Tinkle rinkoje, kas be išorinio įsikišimo sukuria galimybę laisvai nustatyti didmeninių paslaugų kainas.

RRT, atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta aukščiau, konstatuoja, jog geriausiai nustatytas 1, 2 ir 4 konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių) sprendžia Elektroninių ryšių įstatymo 23

²⁶ BU-LRAIC (angl. *Bottom-Up Long Run Average Incremental Costs*; liet. „iš apačios į viršų“ ilgo laikotarpio padidėjimo sąnaudos) – tai sąnaudų apskaitos modelis, kurio pagalba modeliuojamas hipotetinis efektyviai veikiantis tinklas.

²⁷ angl. *Current Cost Accounting, CCA*

²⁸ Ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose ir susijusių priemonių kaina, nustatyta RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727.

²⁹ Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalis.

straipsnyje nurodytas kainų kontrolės įpareigojimas. Skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimais bei įpareigojimas suteikti prieigą nesprendžia per aukštų balso skambučių užbaigimo kainų problemos (1 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių) bei vienašališko papildomų užmokesčių už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusias priemones nustatymo ir taikymo problemos (4 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių). Todėl būtina nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas yra įrankis, papildantis skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimus bei atskleidžiantis tam tikrą finansinę informaciją apie vidiniams ūkio subjekto padaliniais ir išoriniams paslaugų pirkėjams teikiamų paslaugų sąnaudas, pajamas, kainodarą. Tačiau šis įpareigojimas nedraudžia taikyti nepagrįstai aukštas paslaugų kainas, net jei yra vykdomas nediskriminavimo įpareigojimas. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas dažnai nustatomas kartu su sąnaudų apskaitos įpareigojimu, todėl nenustatant sąnaudų apskaitos įpareigojimo, įpareigoti atskirti apskaitą būtų neproporcinga. Tik sąnaudų apskaitos įpareigojimas be papildomo kainų kontrolės įpareigojimo (pavyzdžiui, įpareigojimas, kad kainos turi būti mažesnės arba lygios sąnaudoms) nespręs nustatytą konkurenciją ribojančių problemų, nes šis įpareigojimas yra įrankis apskaičiuoti paslaugų (reguliuojamų ir nereguliuojamų) sąnaudas. Kainų kontrolės įpareigojimas, sprendžiant 2 konkurencijos problemą (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių), veiks kaip papildomas įrankis šalia nediskriminavimo įpareigojimo ir konkrečiai nurodys, jog nediskriminavimas kainomis yra draudžiamas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės.

Išvada: Ataskaitos 3.2.4 skyriuje nustatytas 1, 2 ir 4 Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje konkurencines problemas tiesiogiai sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas.

Balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Omnitel“ Tinkle kainų kontrolės metodo parinkimas.

Siekiant spręsti Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įvardintas problemas, Europos Komisija nacionalinėms reguliavimo institucijoms, pripažinus operatorius, turinčiais didelę įtaką didmeninėse balso skambučių užbaigimo atskirų ūkio subjektų viešuosiuose telefono ryšio tinkluose rinkose ir jiems nusprendus pritaikyti kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus, rekomenduoja nustatyti skambučių užbaigimo tarifus, pagrįstus efektyviai veikiančio operatoriaus patirtomis sąnaudomis. Efektyvaus operatoriaus sąnaudos pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo turi būti skaičiuojamos pagal BU-LRAIC³⁰ sąnaudų apskaitos metodą, sąnaudas vertinant einamąja verte, o padidėjimu (arba sąnaudų atsiradimą skatinančiu veiksmu) laikant tik balso skambučių užbaigimo paslaugą. Tokiu būdu yra apskaičiuojamos išvengiamos paslaugų teikėjo sąnaudos, t.y. apskaičiuojamos sąnaudos, kurias paslaugų teikėjas patirtų papildomai pradėdamas teikti balso skambučių užbaigimo paslaugas. Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkte yra įtvirtintas reikalavimas, kad faktiškai galiojančios balso skambučių užbaigimo Tinkle kainos efektyvaus operatoriaus kainas pasiektų iki 2012 m. gruodžio 31 d. Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 12 punkte yra nurodyti ir kiti alternatyvūs šios rekomendacijos įgyvendinimo būdai bei terminai, tačiau bet kuriuo atveju, nacionalinių reguliavimo institucijų pasirinktas metodas turi užtikrinti, kad būtų pasiekti Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo siekiami rezultatai, o reguliuojamų paslaugų kainos negali viršyti šią rekomendaciją įgyvendinusių šalių reguliuojamų paslaugų kainų vidurkio. Tuo pačiu nurodoma, kad skambučių užbaigimo kainos atitinkamuose tinkluose turi būti simetriškos.

Igyvendinant dabar galiojančią kainų keitimo mechanizmą, RRT nustatytos siektinos skambučių užbaigimo atitinkame Tinkle kainos būtų pasiektos tik 2016 m. Nustatytas kainų keitimo mechanizmas Pirmojo rinkų tyrimo ir šio rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas spręsti lėtai ir RRT nustatytos bei Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo identifikuotos konkurencijos problemos išliks ilgą laikotarpį. Reguluojant balso

³⁰ Nacionalinės reguliavimo institucijos gali BU-LRAIC modelio rezultatus palyginti su TD-LRAIC (angl. *Top-Down Long Run Average Incremental Costs*; liet. „iš viršaus į apačią“ ilgo laikotarpio padidėjimo sąnaudos; tai sąnaudų apskaitos modelis, kurio pagalba modeliuojamas faktiškai veikiantis tinklas, paprastai ši modelį diegia operatorius), kuris turi būti paremtas audituotais duomenimis, ir atsižvelgiant į gautus rezultatus, koreguoti BU-LRAIC modelį.

skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainas, šiuo metu yra taikomi skirtingi kainų keitimo dydžiai (20 proc. balso skambučių užbaigimui Tinkle, 40 proc. – viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle) ir tokia situacija didina skirtumą tarp balso skambučių užbaigimo Tinkle ir skambučių užbaigimo viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų, bei toliau sąlygoja situaciją kai viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikėjai subsidijuoja viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjus (žiūrėti Ataskaitos 3 priedą).

RRT įdiegtas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelis neatitinka Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimų, nes į apskaičiuotas sąnaudas yra įtrauktas priedas padengti bendrosioms (angl. *joint and common costs*) sąnaudoms. BU-LRAIC modelyje padidėjimu laikomas visas Tinkle generuojamas srautas, o ne atskira paslauga. Tačiau RRT įdiegtas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelis turi funkcionalumą koreguoti bendrųjų sąnaudų paskirstymą, o taip pat įvertinti atskiros paslaugos – šiuo atveju balso skambučių užbaigimo paslaugos – sąnaudas.

Bendroje pozicijoje dėl priemonių minimi kiti kainų kontrolės metodai – kainų kontrolės metodas, atsižvelgiant į kitų šalių patirtį (angl. *Benchmarking*) arba „Efektyvios kainodaros“ (angl. „*Retail minus*“) metodai – nėra tinkami nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą, nes RRT turima informacija, nėra šalių, kurios šio rinkos tyrimo atlikimo datai būtų įdiegusios BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, arba pritaikę kitų šalių praktikos metodą (angl. *Benchmarking*), arba „Efektyvios kainodaros“ (angl. „*Retail minus*“) metodą ir būtų pasiekusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Todėl nėra informacijos, kuria vadovaudamasi RRT galėtų įvertinti kitų šalių patirtį ir remiantis šia patirtimi nustatyti tokias balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainas, kurios atitiktų Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Tačiau atsiradus kitų šalių praktikai, ji gali būti naudojama kaip įrankis nustatyti kainų kontrolės įpareigojimus ateityje ir tokiu būdu įgyvendinti Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo.

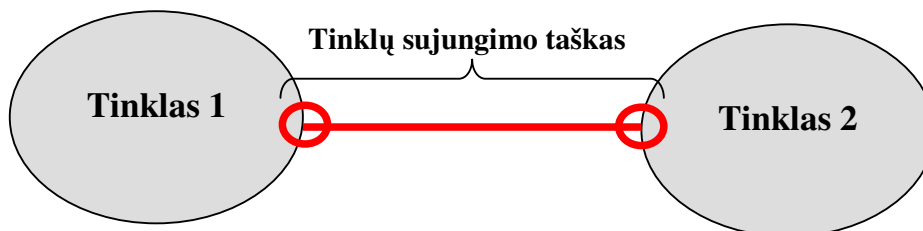
Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT konstatuoja, jog nėra objektyvių priežasčių, dėl kurių neturėtų būti pradėta įgyvendinti Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo ir keičiamas Pirmojo rinkų tyrimo metu ūkio subjektui UAB „Omnitel“ Įsakymo Nr. 1V-821 3.4 punkte išdėstyta apimtimi nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas. Iki RRT apskaičiuos ir nustatys efektyvaus operatoriaus sąnaudas pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus (tačiau ne vėliau nei 2012 m. gruodžio 31 d.), tikslinga nustatyti pereinamąjį laikotarpį, per kurį balso skambučių užbaigimo Tinkle kainos pasiektų kainas, nustatytas RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727. Kaip minėta anksčiau, didelis skirtumas tarp balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų yra viena iš Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo identifikuotų problemų, todėl ją reikia pradėti spręsti nedelsiant. Pagal esamą kainų keitimo mechanizmą, šių kainų skirtumas kurį laiką didėjo (žr. Ataskaitos 3 priedą), todėl tikslinga jau nuo 2010 m. sausio 1 d. atstatyti buvusį (2008 m. sausio 1 d.) balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle santykį (2,67), o vėliau kasmet iki 2012 m. sausio 1 d. balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas keisti tolygiai, vienodomis dalimis, palaipsniui mažinant balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas iki RRT pagal BU-LRAIC modelį apskaičiuotų kainų lygio (tuo pačiu mažinant balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas ir skambučių užbaigimo viešojo fiksuoto telefono ryšio tinkle kainas skirtumą iki jis bus lygus 1,71 karto). Jei RRT, remdamasi informacija apie efektyvaus operatoriaus sąnaudas, apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos metodu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, iki 2012 m. gruodžio 31 d. nenustatys skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainų, RRT, remdamasi kitų šalių, įgyvendinusių minėtos rekomendacijos reikalavimus, praktika, nustatytas reguliuojamų paslaugų kainų aukščiausią ribą.

Su balso skambučių užbaigimu UAB „Omnitel“ Tinkle susijusių priemonių kainų kontrolės metodo parinkimas

Pirmojo rinkų tyrimo metu ūkio UAB „Omnitel“ subjektui nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas atskirai neidentifikavo su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle

teikimu susijusių priemonių (įskaitant kainas) teikimo problemos. Tai mažina skaidrumą ir aiškumą didmeninių ir mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjams ir pirkėjams. Tinklų sujungimas yra naudingas abiem tinklus sujungiantiems operatoriams, nes šių operatorių abonentai gali skambinti vienas kitam. Tinklų sujungimą atspindi tinklų sujungimo taškas (žr. 11 paveikslą). Kaip apibrėžta Ataskaitos 2.1 skyriuje, tinklų sujungimo taškas – tai ryšių linija, jungianti operatorių viešuosius telefono ryšių tinklus, ir susijusios priemonės šalių tinkluose (tinklo mazguose), kurių visuma leidžia operatoriams, kurie sujungia tinklus, apsikeisti srautais tarpusavyje, bei vieno operatoriaus paslaugų gavėjams naudotis kito operatoriaus paslaugomis.

11 paveikslas. Tinklų sujungimo schema.

Kitas operatorius, norėdamas gauti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugą, turi papildomai mokėti³¹ vienkartinį bei periodinius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Omnitel“ Tinkle susijusias priemones (žr. Ataskaitos 3.2.3 skyrių), t.y. už tinklų sujungimą bei talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimą ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad savo viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu sujungiantis kitas operatorius taip pat patiria analogiškas su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių sąnaudas bei atitinkamai suteikia prieigą prie tinklų sujungimo. Sąnaudų, sietinų su balso skambučių užbaigimo kito operatoriaus tinkle teikimu susijusių priemonių suteikimu, UAB „Omnitel“ nedengia, nepaisanti to, kad naudojasi kito operatoriaus suteikta prieiga bei atsiskaito už kitų operatorių tinkluose užbaigtus skambučius. Iš tinklų sujungimo apibrėžimo seka, kad paslaugos tikslas yra užtikrinti, „<...> kad vieno ūkio subjekto elektroninių ryšių paslaugų gavėjai galėtų naudotis tarpusavio ryšiu ir (ar) ryšiu su kito ūkio subjekto paslaugų gavėjais <...>“ (Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 60 punktą). Todėl teigtina, kad tinklų sujungimas yra iš esmės abipusė paslauga (abi šalys naudojasi tinklų sujungimu). Atsižvelgiant į tai, situacija, kai paslaugos, kuria naudojasi abi pusės, suteikimo bei teikimo sąnaudas dengia tik viena iš tinklus sujungiančių šalių, diskriminuoja su UAB „Omnitel“ tinklus sujungusius operatorius ir nėra sąžininga. Ypač atsižvelgiant į tai, kad su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių užmokesčiai yra taikomi pasirinktinai, pvz., užmokesčiai už su balso skambučių užbaigimo teikimu ūkio subjekto UAB „Omnitel“ Tinkle susijusias priemones yra netaikomi (arba abi pusės taiko viena kitai simetrinius užmokesčius) TEO LT, AB, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Tele2“ (žr. 3 lentelę). RRT nuomone, sąnaudas, sietinas su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių (išskyrus ryšio liniją) teikimu, savo tinkle kiekvienas iš tinklus jungiančių (sujungusių) operatorių turi pasidengti pats, nes tiek viena, tiek kita šalis išskiria savo tinklo išteklius – tiek vienkartinis, tiek periodinius – kurie yra reikalingi atlikti bei palaikyti tinklų sujungimą. Arba kitam operatoriui, sujungusiam tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo to operatoriaus tinkle teikimu susijusias priemones, UAB „Omnitel“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius.

Tuo tarpu tinklų sujungimo tašką sudaranti ryšių linija, jungianti UAB „Omnitel“ Tinklą ir kito operatoriaus tinklą, abu operatoriai naudojami bendrai ir abu, tiek siunčiantis srautą operatorius, tiek jį priimantis, tiek esant vienkrypčiam srautui, tiek esant dvikrypčiam srautui, gauna naudą. Esant tiek vienkrypčiam, tiek dvikrypčiam srautui, tiek srautą siunčiantis, tiek

³¹ Užmokesčiai už su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusias priemones yra netaikomi (arba taikomi simetriškai užmokesčiai) TEO LT, AB, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Tele2“.

gaunantis operatorius gauna naudą: siunčiantis operatorius gauna balso skambučių užbaigimo paslaugą, o srautą priimančiam operatoriui yra atlyginama už skambučių užbaigimo paslaugą. RRT nuomone, visas sąnaudas, patiriamas diegiant bei naudojantis ryšių linija, tinklus sujungę operatoriai turi pasidalinti pagal gaunamą naudą. Atsižvelgiant į tai, kad nauda yra abipusė, šios sąnaudos turi būti pasidalintos per pusę.

Nepaisant to, kad ryšių linijos sąnaudos turėtų būti dalinamos per pusę, jei viena šalis turės galimybę vienašališkai nustatyti bendrai naudojamos tinklų sujungimo dalies užmokesčius (ar jų dalį), gali būti sudaromos antikonkurencinės sąlygos (barjerai). Tam, kad būtų išspręsta ši problema, reikia užtikrinti, kad ryšių liniją jungiančių tinklus, teiktų tas operatorius ar trečiasis asmuo, kuris gali tai padaryti žemiausia kaina.

Siekiant padidinti skaidrumą ir aiškumą, bei išspręsti šio rinkos tyrimo metu nustatytą, su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo konkurencijos problemą (4 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių), būtina atskirai suformuluoti kainų kontrolės įpareigojimą, kuris spęstų su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Omnitel“ Tinkle susijusių priemonių problemą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Omnitel“ keičiamas kainų kontrolės įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje. Nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas spęstų rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas ir užtikrins, kad ūkio subjektui UAB „Omnitel“ padengs efektyviai patirtas sąnaudas bei leis uždirbti jam investicijų grąžą. Balso skambučių užbaigimo kainų mažinimas mažins paslaugų gavėjų sąnaudas ir tai sudarys palankias sąlygas balso paslaugų skambučių teikėjams konkuruoti tarpusavyje.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „Omnitel“ keičiamas Įsakymo Nr. 1V-821 3.4. punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas, nurodytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Ūkio subjektas UAB „Omnitel“:

1. nuo 2010 m. sausio 1 d. iki RRT apskaičiuos sąnaudas ir nustatys kainas pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, tačiau ne ilgiau kaip iki 2012 m. gruodžio 31 d., teikdamas balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugas, nepriklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, privalo neviršyti žemiau nurodytų kainų (žr. 4 lentelę):

4 lentelė. Ūkio subjekto UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Ūkio subjekto UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d.				
Eil. Nr.	Kainų reguliavimo laikotarpis	Nuo 2010-01-01 (įskaitytinai) iki 2010-12-31 (įskaitytinai)	Nuo 2011-01-01 (įskaitytinai) iki 2011-12-31 (įskaitytinai)	Nuo 2012-01-01 (įskaitytinai) iki 2012-12-31 (įskaitytinai)
1.	Balso skambučių užbaigimo, kai kainos nėra diferencijuojamos pagal paslaugų suteikimo laiką, kaina, be PVM			
1.1	Balso skambučių užbaigimas, ct/min.	14,43	10,01	5,60
2.	Balso skambučių užbaigimo, kai kainos yra diferencijuojamos pagal paslaugų suteikimo laiką, kaina, be PVM			
2.1.	Balso skambučių užbaigimas piko laiku, ct/min.*	18,04	12,51	6,99
2.2.	Balso skambučių užbaigimas nepiko laiku, ct/min.**	9,02	6,26	3,50
* Piko laikas: nuo 8.00 iki 20.00 val. darbo dienomis. ** Nepiko laikas: nuo 20.00 iki 8.00 val. darbo dienomis, visą parą poilsio ir švenčių dienomis. *** Ši kaina iki 2010 m. sausio 1 d. nėra reguliuojama.				

2. nuo dienos kai įsigalios RRT sprendimas, kuriuo, atsižvelgiant į efektyvaus operatoriaus sąnaudas, apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modeliu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, bus nustatytos skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle kainos, bet ne vėliau kaip nuo 2013 m. sausio 1 d. privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo kainos, nepriklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, neviršytų RRT nustatytų balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų kainų.

3. jei iki 2012 m. gruodžio 31 d. RRT, remdamasi informacija apie sąnaudas apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modeliu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, nenustatys skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų kainų, nuo 2013 m. sausio 1 d. privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Omnitel“ Tinkle kainos neviršytų RRT, pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkto reikalavimus, nustatytos kainų aukščiausios ribos. Šiuo atveju kainų aukščiausia riba bus nustatoma, atsižvelgiant į šalių, įdiegusių BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, skaičiavimų rezultatus, tačiau ne aukštesnė nei kitų šalių apskaičiuotų sąnaudų vidurkis.

4. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Omnitel“ yra sujungęs savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšio tinklu, privalo:

4.1. nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Omnitel“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešo telefono ryšio tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame telefono ryšio tinkle teikimu susijusias priemones, UAB „Omnitel“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius;

4.2. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Omnitel“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšio tinklu, privalo:

4.2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Omnitel“;

4.2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

3.3. BALSŲ SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „TELE2“, TINKLO RINKOS TYRIMAS

3.3.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Pirmojo rinkų tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-819 1.1 punkte: „UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“.

Šio rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „Tele2“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Tele2“ Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai UAB „Tele2“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Tele2“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiame tinkle skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „Tele2“ Tinkle, neturi pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „Tele2“ Tinklo aprėpiamą teritoriją. UAB „Tele2“ Anketoje nurodė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugą teikia ar per Trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Išvada: UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.3.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia;
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

3.3.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

Apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką, RRT atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga ar neveiksminga nustatoma vadovaujantis šios Ataskaitos 3.3.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais remiantis vertinamos UAB „Tele2“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

Rinkos dydis

UAB „Tele2“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dalį. Šios rinkos dydis matuojamas UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų skambučių, kurie inicijuoti UAB „Tele2“ Tinkle, kituose Lietuvos Respublikos viešuosiuose telefono ryšio tinkluose bei viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, esančiuose užsienio šalyse, trukmė.

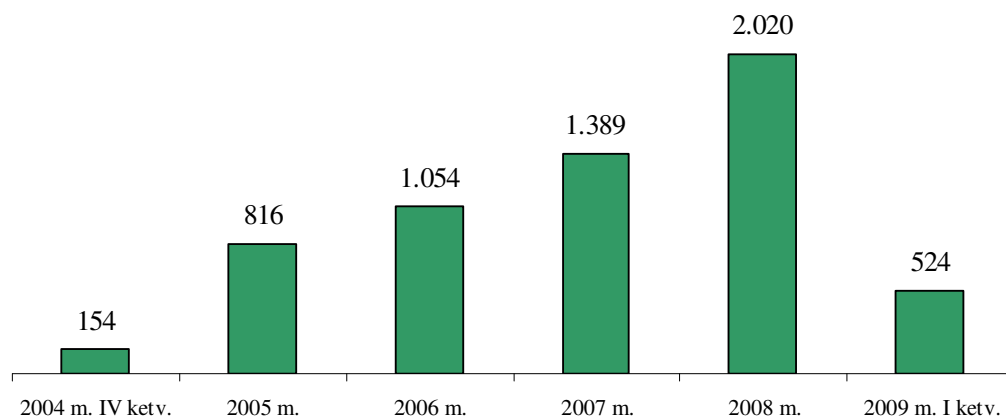
Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dydis tiriamuoju laikotarpiu kito taip (žr. 12 paveikslą):

– 2004 m. IV ketv. buvo 524 mln. min.;

– lyginat metinius duomenis, 2005 m. – 2008 m. laikotarpiu rinkos dydis augo ir augimo tempai kiekvienais metais didėjo. Didžiausias augimas fiksuojamas 2008 m., kuomet rinkos dydis augo 45,5 proc., lyginant su 2007 m., 2007 m. rinkos dydis augo 31,7 proc., lyginant su 2006 m., o 2006 m. – 29,2 proc., lyginant su 2005 m.;

– lyginant ketvirtinius duomenis, nuo 2008 m. IV ketv. pastebimas rinkos dydžio mažėjimas. Per 2009 m. I ketv., palyginus su 2008 m. IV ketv., rinkos dydis sumažėjo 11,33 proc. Šį Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dydžio mažėjimą lėmė ekonominis nuosmukis šalyje ir judriojo telefono ryšio rinkos branda.

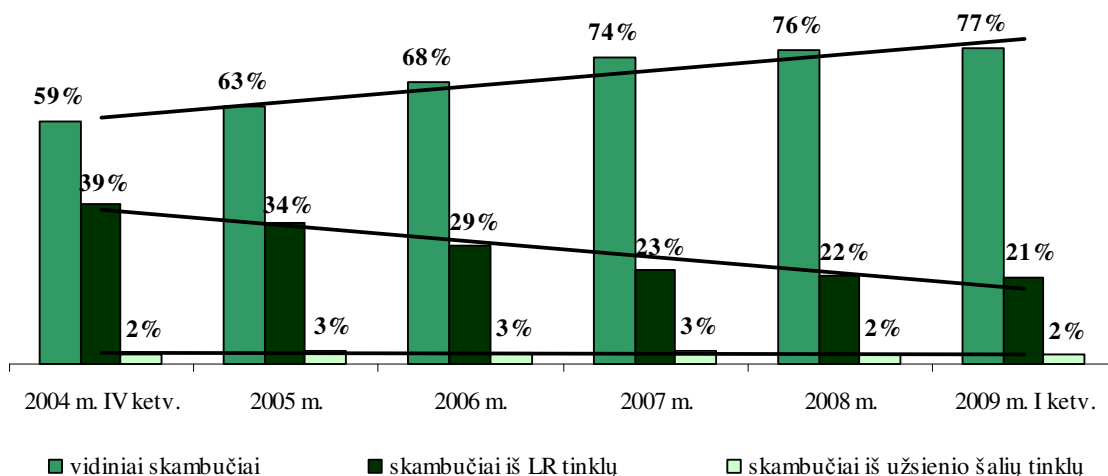
12 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dinamika, 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu, mln. min.

Šaltinis: UAB „Tele2“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip matyti 13 paveiksle visu tiriamuoju laikotarpiu didžiausią dalį visų UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų skambučių sudarė UAB „Tele2“ Vidiniai skambučiai, kurių dalis tiriamuoju laikotarpiu turėjo augimo tendenciją. Tuo tarpu UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, inicijuotų Lietuvos Respublikos teritorijoje esančiuose tinkluose, dalis mažėjo beveik dvigubai, o UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, inicijuotų užsienio šalių tinkluose, dalis beveik nekito.

13 paveikslas. UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų balso skambučių trukmės dinamika pagal skambučių kilmę, 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu, proc.

Šaltinis: UAB „Tele2“ Ketvirtinės ataskaitos.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos atveju, UAB „Tele2“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „Tele2“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „Tele2“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Tele2“, jokių kitu būdu kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „Tele2“ abonentais.

Kito ūkio subjekto abonto poreikis skambinti UAB „Tele2“ abonentui sukuria balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „Tele2“. Kadangi UAB „Tele2“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle ir UAB „Tele2“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įeiti į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką naujiems rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas skambutis, skirtas UAB „Tele2“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle tik iš UAB „Tele2“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t.y. balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „Tele2“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 52 (Žin., 2000 Nr. 52-1516), 8 punktą, vienpusė lemiamą įtaka suprantama kaip operatoriaus galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį (pvz., derybinis spaudimas, ignoravimas ir kt.) prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t.y. tiriamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „Tele2“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „Tele2“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Tele2“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo.

Pirkėjo derybinės galios nebuvimą Skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje rodo šios aplinkybės:

1. UAB „Tele2“ balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo tik dėl RRT reguliavimo. Šio rinkos tyrimo metu pateiktose Anketose respondentai, tarp jų ir UAB „Tele2“, nurodė, kad nuo 2004 m. spalio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. Lietuvos Respublikoje veikiančių Tinklų operatorių taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina buvo vienoda ir siekė 0,36 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,18 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM). Nuo 2009 m. sausio 1 d. ši kaina mažėjo tik dėl RRT direktoriaus 2008 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 1V-1024 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos nustatymo“ (Informaciniai pranešimai, 2008, Nr. 91-1189) (toliau – Įsakymas dėl aukščiausios kainų ribos), nustatytos ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ teikiamos balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose aukščiausios kainų ribos, t.y. 0,288 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,144 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM). Tai rodo, kad balso skambučių užbaigimo paslaugos gavėjai neturi derybinės galios įtakoti UAB „Tele2“ taikomą balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą, o UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos bei motyvų mažinti šios paslaugos kainą. Nauji Tinklų operatoriai dėl nedidelio abonentų kiekio ir atitinkamai mažo skambučių srauto veiklos pradžioje taip pat neturėtų derybinės galios paveikti UAB „Tele2“ taikomos balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos.

2. UAB „Tele2“ taikomos balso skambučių užbaigimo kainos daugeliu atveju yra nepakankamai žemesnės už mažmeninių Vidinių skambučių kainas. Pavyzdžiui, UAB „Tele2“ savo abonentams Tinklo viduje siūlo skambinti už 0,18 lito už minutę visą parą (mokėjimo planas „Pildyk“³²), kai balso skambučių užbaigimo piko ir nepiko laiku vidutinė kaina $((0,288 + 0,144)/2)$ yra 0,216 lito už minutę (be PVM). Dėl Lietuvos Respublikoje, kaip ir daugelyje Europos valstybių, taikomo atsiskaitymo principo „skambinančioji pusė moka“, kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę paskambinti UAB „Tele2“ abonentui, turės pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą, UAB „Tele2“ nustatytu aukštu tarifu, ir šią sumą įskaičiuoti į savo abonto skambučio UAB „Tele2“ mažmeninę kainą. Tokiu būdu kito operatoriaus savo abonentui taikoma skambučių mažmeninė kaina bus aukštesnė už UAB „Tele2“ taikomą balso skambučių užbaigimo kainą, bei aukštesnė už UAB „Tele2“ taikomą Vidinių skambučių kainą (pvz., 0,18 lito už minutę, su PVM, visą parą, mokėjimo planas „Pildyk“ arba 0,17 lito už minutę,

³² <https://www.pildyk.lt/tarifai/planai/standartinis>; prisijungimo laikas: 2009-08-20.

su PVM, visą parą, mokėjimo planas „Mini“³³). Tokia kainodara bei taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“ sudaro sąlygas UAB „Tele2“ Tinklo abonentui nebūti jautriam didmeninei skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainai, o kartu ir mažmeninei skambučių kainai, kurią moka kito operatoriaus abonentas, kuris skambina. Tai sąlygoja UAB „Tele2“ motyvo mažinti balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle nebuvimą. Tokia kainodara nėra naudinga operatoriui, kurio abonentas skambina UAB „Tele2“ abonentui, tačiau balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ gavėjas, neturi derybinės galios sumažinti UAB „Tele2“ balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą.

3. Derybų dėl balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikimo metu balso skambučių užbaigimo paslaugos gavėjams nepavyko sumažinti šios paslaugos kainos.

TEO LT, AB Anketoje, atsakydama į klausimą, „ar derybų metu pavyko sumažinti balso skambučių užbaigimo kainą, siūlomą nuo derybų pradžios“, pateikė nuomonę, kad, vadovaujantis šiuo metu galiojančiais atitinkamais RRT nustatytais įpareigojimais, numatytas balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ Tinkluose kainos mažėjimas yra per lėtas, taip pat, kad dėl aukštų balso skambučių užbaigimo paslaugos kainų, fiksuoto telefono ryšio tinklų operatoriams sunku konkuruoti su Tinklo operatoriais. Tai rodo, kad TEO LT, AB, fiksuoto telefono ryšio operatorius, turintis 756 483³⁴ abonentų, neturi derybinės galios, sumažinti UAB „Tele2“ taikomų balso skambučių užbaigimo kainų.

Nei vienas respondentas nenurodė, kad derybų metu būtų pavykę sumažinti balso skambučių užbaigimo paslaugos, teikiamos UAB „Tele2“ Tinkle kainą, kas rodo, kad joks kitas ūkio subjektas neturi derybinės galios UAB „Tele2“ atžvilgiu, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina.

4. UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainas. Ataskaitos 2.1 skyriuje tinklų sujungimas įvardijamas, kaip būtina su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusi priemonė. Viešieji telefono ryšio tinklai tarp dviejų viešojo telefono ryšio tinklų operatorių sujungiami tinklų sujungimo taške, kuris apibrėžiamas kaip, ryšių linija, jungianti operatorių viešuosius telefono ryšių tinklus, ir susijusios priemonės, kurių visuma leidžia operatoriams, kurie sujungia tinklus, apsikeisti srautais tarpusavyje, bei vieno operatoriaus paslaugų gavėjams naudotis kito operatoriaus paslaugomis (t.y. su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusios priemonės). UAB „Tele2“ iki 2009 m. sausio 1 d. taikė su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainas, nurodytas 5 lentelėje. Šios kainos nuo 2009 m. sausio 1 d. mažėjo tik dėl Įsakymu dėl aukščiausios kainų ribos nustatytos ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ su balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose teikimu susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos.

5 lentelė. Su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainos.

Tinklų sujungimo sutarčių šalys	Užmokestis	Vienkartinis užmokestis Lt	Periodinis užmokestis Lt/mėn.
UAB „Tele2“ viešasis pasiūlymas sujungti tinklus iki 2009-01-01	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	648000	1700
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	34000	170
UAB „Tele2“ viešasis pasiūlymas sujungti tinklus nuo 2009-01-01	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8000	200
UAB „Tele2“ moka UAB „Omnitel“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52 000	2160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8 000	200
UAB „Omnitel“ moka UAB „Tele2“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52 000	2 160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8 000	200

³³ http://www.tele2.lt/paslaugos/mokejimo_planai_privatiems_klientams.html; prisijungimo laikas: 2009-08-20.

³⁴ Šaltinis - Ketvirtinė ataskaita (2009 m. I ketv.).

UAB „Tele2“ moka UAB „Bitė Lietuva“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52 000	2 160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8 000	200
UAB „Bitė Lietuva“ moka UAB „Tele2“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52 000	2 160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8 000	200
UAB „Tele2“ moka TEO LT, AB*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	24 000	1 000
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	1 920	100
TEO LT, AB moka UAB „Tele2“*	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52 000	2 160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8 000	200
UAB „Tele2“ moka UAB „Mediafon“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis		
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą		
UAB „Mediafon“ moka UAB „Tele2“	Tinklų sujungimo taško įrengimo užmokestis	52 000	2 160
	Talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimo užmokestis, už 2 Mb/s prievadą	8 000	200

Šaltinis. UAB „Tele2“ pateikta informacija.

* dėl didelių tarpusavio srauto apimčių atsiskaitymai nevykdomi.

UAB „CSC Telecom“, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ bei UAB „NORBY telecom“ (nutraukęs elektroninių ryšių veiklą 2009-08-01) 2008 m. spalio 24 d. raštu „Dėl konsultacijos dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymo „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausios kainų ribos nustatymo“ projekto“ pažymėjo, kad jiems „nėra žinomas nei vienas Lietuvos Respublikoje alternatyvaus fiksuoto ryšio operatorius, kuriam bent dalį jo tinklų sujungimo (su skambučių užbaigimo tinkle susijusių priemonių) kaštų kompensuotų judriojo ryšio operatoriai ar TEO LT, AB, kai tuo tarpu TEO LT, AB ir judriojo ryšio operatorių tinklų sujungimo kaštus visiškai ar iš dalies kompensuoja alternatyvūs fiksuoto telefono ryšio operatoriai.“ Tai rodo, kad alternatyvūs fiksuoto telefono ryšio operatoriai neturi derybinės galios UAB „Tele2“ atžvilgiu, derantis dėl su balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose teikimu susijusių priemonių kainų.

Tai, kad UAB „Tele2“ vienašališkai nustato su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainas (žr. 5 lentelę), bei tai, kad su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių kainos mažėjo tik išgaliojus įsakymui dėl aukščiausios kainų ribos, rodo, kad kiti operatoriai neturi derybinės galios UAB „Tele2“ atžvilgiu, o UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusių priemonių kainas ir šia galimybe naudojasi.

5. UAB „Tele2“ turi motyvą ir, nesant *ex-ante* reguliavimo elektroninių ryšių srityje Lietuvos Respublikoje (toliau – nesant reguliavimo), galimybes nesuteikti prieigos prie savo Tinklo. Pirmojo rinkų tyrimo metu RRT konstatavo, kad UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu³⁵, tokiu būdu apsaugo save nuo potencialių konkurentų mažmeninėje rinkoje. Šio rinkos tyrimo tiriamuoju laikotarpiu nustatyta, kad tik dėl RRT įsakymo Nr. 1V-819 3.1 punktu nustatyto įpareigojimo suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu, UAB „Tele2“ neteko galimybės nesuteikti prieigos. Tačiau šio rinkos tyrimo metu nebuvo nustatyta požymių, būtų pakeitę UAB „Tele2“ motyvus ir, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigą.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Tele2“

³⁵ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 114.

taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

RRT, vertindama balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas, nagrinėja šias aplinkybes:

1. Balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle kainos dažnai yra didesnės už mažmeninių Vidinių skambučių kainas. Vadovaujantis Bendra pozicija dėl priemonių, balso skambučių užbaigimo individualiuose Tinkluose rinkose dažniausia problema yra pernelyg aukštos skambučių užbaigimo kainos.

Didmeninės balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle kainos bei mažmeninės Vidinių skambučių kainos santykis dažnai didesnis už vienetą (t.y. balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle kainos dažnai yra didesnės už mažmeninių Vidinių skambučių kainas). Pagal šio tyrimo metu UAB „Tele2“ pateiktus duomenis, nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. mažiausia piko laiku UAB „Tele2“ taikyta didmeninė balso skambučių užbaigimo kaina yra 0,288 lito už minutę, be PVM, ši kaina su PVM yra 0,347 lito už minutę. UAB „Tele2“ pagal interneto tinklalapyje skelbiamą mokėjimo planą „Pildyk“ taiko mažmeninę Vidinio skambučio kainą, lygią 0,18 lito už minutę (visą parą, su PVM), pagal mokėjimo planą „Mini“, kuriuo siūloma Vidinio skambučio kaina UAB „Tele2“ Tinkle yra 0,17 lito už minutę (visą parą, su PVM). Didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos už minutę piko metu (0,347 lito už minutę, su PVM) bei mažmeninės UAB „Tele2“ Vidinio skambučio kainos už minutę (0,18 arba 0,17 lito už minutę, su PVM) santykis yra didesnis už vienetą (atitinkamai 1,93 ir 2,04). Remiantis išdėstyta aukščiau didmeninė balso skambučių užbaigimo, vienos iš skambučio sudėtinės dalies, kaina, kurią moka kiti viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjai (operatoriai) yra aukštesnė už mažmeninę UAB „Tele2“ Vidinių skambučių kainą. Didmeninei balso skambučių užbaigimo kainai esant didesnei ar nepakankamai žemesnei už mažmeninę Vidinių skambučių kainą, diskriminuojami kitų tinklų operatoriai, turintys pirkti didmeninę balso skambučių užbaigimo paslaugą, kai kitų tinklų operatorių abonentas skambina UAB „Tele2“ abonentui brangiau nei UAB „Tele2“ abonentas skambina kitam UAB „Tele2“ abonentui.

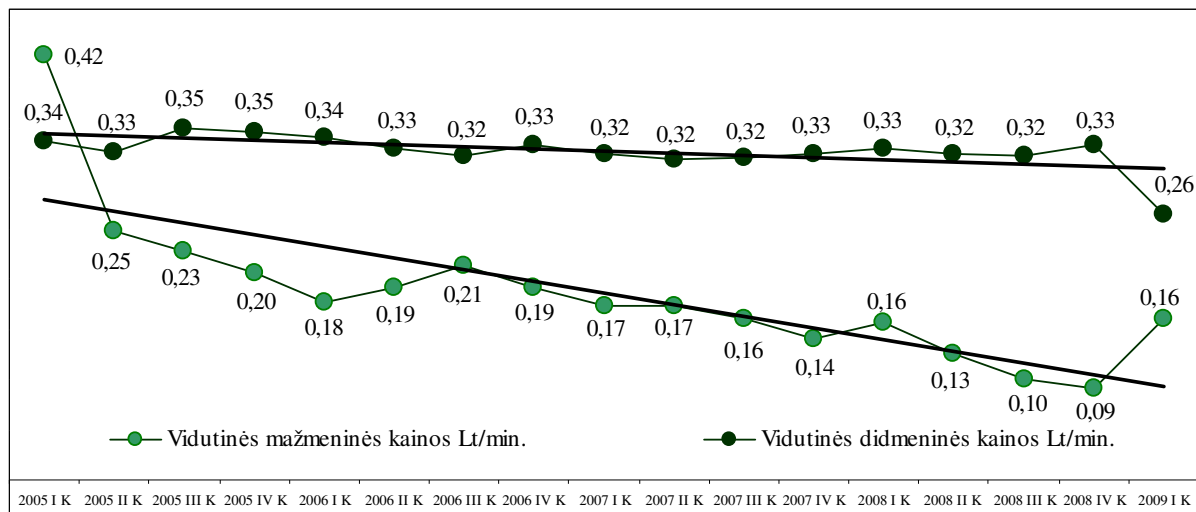
Vartotojui, kuris nėra jautrus skambučių kainai, kurią moka skambinantysis abonentas, ir kuriam yra svarbi Vidinių skambučių kaina, ir kai Vidinių skambučių kaina yra žemesnė už skambučių į kitus Lietuvos Respublikos tinklus kainą bei už skambučių iš kitų Lietuvos Respublikos tinklų kainą, tampa patrauklu būti šio Tinklo operatoriaus (UAB „Tele2“), turinčio daug abonentų, abonentu. Be to, kito operatoriaus abonentas, norėdamas skambinti UAB „Tele2“ abonentams pigiau, turėtų motyvą tapti UAB „Tele2“ abonentu. Susiklosčius tokiai situacijai, yra patrauklu būti UAB „Tele2“ abonentu, o patrauklumas didėja, daugėjant abonentų skaičiui. Kuo daugiau abonentų turi UAB „Tele2“, tuo žemesnes paslaugų kainas ji gali pasiūlyti savo vartotojams ir mažiau priklausyti nuo konkurentų. UAB „Tele2“ abonto nejautrumas UAB „Tele2“ taikytai didmeninei balso skambučių užbaigimo kainai, sąlygotas UAB „Tele2“ taikomo atsiskaitymo principo „skambinančioji pusė moka“, nesukuria konkurencinio spaudimo iš mažmeninės rinkos pusės UAB „Tele2“, mažinti didmeninę balso skambučių užbaigimo kainą.

Dėl viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjams būdingų didelių investicijų į viešojo telefono ryšio tinklą (UAB „Tele2“ pateiktų Ketvirtinių ataskaitų duomenimis per 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpį UAB „Tele2“ investicijos į elektroninių ryšių tinklo infrastruktūrą sudarė apie 120 mln. litų), įeinančio į rinką operatoriaus, turinčio mažai abonentų, Vidinių skambučių kaina Tinkle neišvengiamai bus aukštesnė už rinkos dalyvių, turinčių daug abonentų, Vidinių skambučių kainas. Įeinantis į rinką operatorius turės nustatyti savo abonentui kainą, dengiančią sąnaudas, patirtas už skambučių užbaigimą kituose tinkluose, savo Tinklo steigimo, rinkodaros ir panašias sąnaudas, arba paslaugas teikti nuostolingai. Todėl įeinantis į rinką operatorius daugeliu atvejų savo abonentui galės pasiūlyti aukštesnę mažmeninę skambučių kainą nei esantieji rinkos dalyviai, turintys daug abonentų. Didesnis Vidinių skambučių srautas UAB „Tele2“ leidžia efektyviau paskirstyti Tinklo investicijų sąnaudas bei pasiūlyti žemesnę

Vidinių skambučių kainą UAB „Tele2“ Tinkle, nei gali pasiūlyti įeinantis į rinką operatorius savo abonentams.

2. Vidutinė didmeninė skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kaina yra didesnė už vidutinę mažmeninę UAB „Tele2“ abonentų skambučių į kitus Lietuvos Respublikos tinklus kainą. Vidutinė mažmeninė skambučių kaina skaičiuojama kaip pajamų (litais), gautų iš UAB „Tele2“ Tinklo abonentų už balso skambučių, kurie buvo inicijuoti UAB „Tele2“ Tinklo abonentų, ir balso skambučių, inicijuotų UAB „Tele2“ Tinkle, trukmės (minutėmis) santykis. Vidutinė didmeninė skambučių užbaigimo kaina skaičiuojama, kaip pajamų (litais), gautų už balso skambučių, inicijuotų kituose tinkluose, užbaigimą UAB „Tele2“ Tinkle ir skambučių, užbaigtų UAB „Tele2“ Tinkle, trukmės (išskyrus Vidinių skambučių ir virtualiems UAB „Tele2“ operatoriams teiktų skambučių trukmę) (minutėmis) santykis. Kaip nustatoma Ataskaitos 2.1 skyriuje, UAB „Tele2“ Tinkle inicijuotą ir kituose Lietuvos Respublikos arba užsienio šalių tinkluose užbaigtą balso skambučių sudaro skambučio inicijavimas UAB „Tele2“ Tinkle, skambučio užbaigimas kito operatoriaus tinkle ir skambučio tranzitas trečiojo operatoriaus Tinklu (šio elemento gali ir nebūti). Todėl mažmeninė skambučių kaina turėtų padengti didmeninę balso skambučių inicijavimo UAB „Tele2“ Tinkle kainą, kitų operatorių taikomą balso skambučių tranzito (jei šis elementas yra) kainą bei balso skambučių užbaigimo kainą. Kaip nurodoma Ataskaitos 2.1 skyriuje, Vidinio skambučio Tinkle inicijavimas ir užbaigimas yra simetriškai balso skambučio elementai, todėl darytina išvada, kad balso skambučių inicijavimo kaina yra prilygintina balso skambučių užbaigimo kainai. Įvertinant tai, kad visi balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjai Lietuvos Respublikos teritorijoje vienas kitam taikė vienodas balso skambučių užbaigimo kainas, darytina išvada, kad vidutinė mažmeninė UAB „Tele2“ skambučių kaina turėtų būti mažiausiai du kartus aukštesnė už skambučių užbaigimo kainą UAB „Tele2“ Tinkle. Tačiau kaip matyti 14 paveiksle, vidutinės mažmeninės skambučių kainos visu laikotarpiu turėjo ryškiają mažėjimo tendenciją, o didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Tele2“ Tinkle – nekito.

14 paveikslas. UAB „Tele2“ Vidutinės mažmeninės skambučių kainos už minutę (litais) bei vidutinės didmeninės skambučių užbaigimo kainos už minutę (litais) dinamika nuo 2005 m. I ketv. iki 2009 m. I ketv.

Šaltinis: UAB „Tele2“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip parodyta 14 paveiksle, vidutinės mažmeninės skambučių kainos nuo 2006 m. I ketv. iki 2009 m. I ketv. buvo žemesnės nei vidutinės didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Tele2“ Tinkle. Tai rodo, kad UAB „Tele2“ gali palaikyti pernelyg aukštas didmenines skambučių užbaigimo kainas ir naudoti kainų spaudimą. Kainų spaudimas³⁶ pasireiškia, kuomet

³⁶ Kainų spaudimas (angl. *Price squeeze* arba *Margin squeeze*) – situacija, kai didelę įtaką rinkoje turinčio operatoriaus nustatytų mažmeninių bei atitinkamų didmeninių paslaugų kainų skirtumas yra nepakankamas tam, jog efektyviai

mažmeninė skambučio kaina yra žemesnė ar nepakankamai aukštesnė už skambučio, kuris yra inicijuotas kituose viešuosiuose telefono ryšio tinkluose ir užbaigtas UAB „Tele2“ Tinkle, didmeninę kainą. Pažymėtina, kad toks santykis yra nenaudinga kitų viešųjų telefono ryšio tinklų galutiniams paslaugų vartotojams.

3. UAB „Tele2“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainas. Nepaisant to, kad 2004 m. spalio 1 d. – 2008 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu vidutinės mažmeninės balso skambučių UAB „Tele2“ Tinkle kainos turėjo mažėjimo tendenciją (žr. 14 paveikslą), tuo pačiu laikotarpiu UAB „Tele2“ taikyta balso skambučių užbaigimo kaina piko ir ne piko laiku nekito ir buvo atitinkamai lygi 0,36 lito už minutę (be PVM) ir 0,18 lito už minutę (be PVM). Nuo 2009 m. sausio 1 d. UAB „Tele2“ taikoma didmeninė balso skambučių užbaigimo kaina mažėjo tik dėl RRT Įsakymo dėl aukščiausios kainų ribos, kuriuo nustatytos aukščiausios balso skambučių užbaigimo kainų piko ir ne piko laiku ribos, atitinkamai 0,288 lito už minutę (be PVM) ir 0,144 lito už minutę (be PVM). Be to tai, kad 2009 m. I ketv. galiojusi balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos vidutinė kaina, nediferencijuojant pagal paslaugų suteikimo laiką, $((0,288 * 0,60) + (0,144 * 0,40)) = 0,23$ lito už minutę, be PVM, kur 0,60 yra skambučių srauto dalis piko laiku, 0,40 – skambučių srauto dalis ne piko laiku) yra daugiau nei 4 kartus didesnė už RRT apskaičiuotą ir RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių kainų nustatymo“ (Informaciniai pranešimai, 2009, Nr. 45-591) nustatytą efektyviai atitinkamose konkurencinėse rinkose veikiančių operatorių balso skambučių užbaigimo kainą, nediferencijuojant pagal paslaugos suteikimo laiką $((0,0699 * 0,60) + (0,035 * 0,40)) = 0,056$ lito už minutę, be PVM, kur 0,60 yra skambučių srauto dalis piko laiku, 0,40 – skambučių srauto dalis ne piko laiku). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad UAB „Tele2“ tiriamuoju laikotarpiu taikė pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo paslaugos kainas bei neturėjo motyvų šios kainos mažinti.

4. UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti skirtingas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo inicijavimo kilmės. Pirmojo rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad tai pačiai balso skambučių užbaigimo paslaugai taikomos nevienodos kainos, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, taip pat nustatyta, kad UAB „Tele2“ turi motyvų ir galimybes taikyti aukštesnę balso skambučių užbaigimo kainą kitam operatoriui nei sau.³⁷ Šio rinkos tyrimo metu nenustatyta aplinkybių, kurios būtų įtakoję UAB „Tele2“ galimybę bei motyvus taikyti skirtingas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas, priklausomai nuo inicijavimo kilmės. Įsigaliojus Įsakymo Nr. 1V-819 3.2 punktu nustatytam nediskriminavimo įpareigojimui, UAB „Tele2“ neteko galimybės diskriminuoti kitus ūkio subjektus ir skirtingomis sąlygomis teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, tačiau motyvas nebuvo įtakotas.

Išvada: RRT konstatuoja, kad didmeninės skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainos, palyginus su mažmeninėmis UAB „Tele2“ abonentų skambučių kainomis, yra nepakankamai žemos bei nėra konkurencinio spaudimo, kuris sąlygotų didmeninės balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Tele2“ Tinkle mažėjimą.

Potenciali konkurencija

Skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle gali teikti tik UAB „Tele2“, kadangi UAB „Tele2“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle. Kitas viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjas, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame tinkle, nesudarys

veikiantis kitas ūkio subjektas, pirkdamas didmenines paslaugas ir teikdamas jų pagrindu suformuotas mažmenines paslaugas, galėtų veikti pelningai.

³⁷ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 114.

jokios konkurencijos UAB „Tele2“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

3.3.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.3.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „Tele2“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos;
2. įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs;
3. UAB „Tele2“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia;
4. balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Tele2“ Tinkle yra nepakankamai žemos palyginus su mažmeninėmis UAB „Tele2“ balso skambučių kainomis;
5. UAB „Tele2“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „Tele2“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainas;
2. UAB „Tele2“ turi motyvą ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;
3. UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti priegą ir turi motyvą nesuteikti priegos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikimu;
4. UAB „Tele2“ turi motyvą ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.3.4 skyriuje išdėstytomis aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.3.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Tele2“ Tinklo telefono stoties, esančios arčiausiai UAB „Tele2“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Tele2“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiame tinkle skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos ir UAB „Tele2“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikėja (žr. Ataskaitos 3.3.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo (UAB „Tele2“) ir visi pagal Ataskaitos 1 priede nurodytus susijimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys. UAB „Tele2“ Anketoje pažymėjo, kad UAB „Tele2“ akcininkas, turintis 100 proc. juridinio

asmens UAB „Tele2“ turto ar reikalavimo teisės į turta (įskaitant ir akcijas) dalį yra Tele2 Holding AS, taip pat, nurodė, su UAB „Tele2“ kontrolės ir priklausomybės santykiais pagal 1 priede nurodytus susijimo būdus susijusius šiuos juridinius asmenis:

- UAB „Fiksuotas ryšys“;
- UAB „Kabeliniai ryšių tinklai“;
- UAB „Trigeris“.

RRT konstatuoja, kad pagal požymius, kurie nurodyti Ataskaitos 1 priede, UAB „Tele2“ kartu su UAB „Fiksuotas ryšys“, UAB „Kabeliniai ryšių tinklai“ ir UAB „Trigeris“ sudaro vieną ūkio subjektą (toliau – ūkio subjektas UAB „Tele2“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „Tele2“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „Tele2“ abonentams;

2. UAB „Tele2“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų (natūrali technologinė aplinkybė);

3. UAB „Tele2“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia įtakoti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainą;

4. UAB „Tele2“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia įtakoti balso skambučių užbaigimo kainą, kadangi UAB „Tele2“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikėja;

5. UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes diskriminuoti kitus ūkio subjektus, taikydama skirtingas balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

6. UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Tele2“ Tinkle;

7. UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „Tele2“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „Tele2“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „Tele2“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; balso skambučių užbaigimo kainos UAB „Tele2“ Tinkle yra nepakankamai žemos palyginus su mažmeninėmis UAB „Tele2“ balso skambučių kainomis; UAB „Tele2“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „Tele2“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

3.3.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Tele2“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt.

Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipa nustato, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir susijungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. Be to, Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, kad nebūtų jokių apribojimų, kurie ūkio

subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje neleistų tarpusavyje derėtis dėl susitarimų techniniais ar komerciniais priegios ir (ar) sujungimo klausimais. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Tai daryti nacionalines reguliavimo institucijas įpareigoja ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 3 dalis. Taigi, vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalies ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatomis, RRT turi imtis visų reikiamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 15 dalyje numatyta, kad RRT, nustatydamą įpareigojimus didelę įtaką rinkoje turintiems ūkio subjektams, atsižvelgia į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (ar) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrina šių sutarčių bei (ar) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvoje. Lietuva 2001 m. gegužės 31 d. tapo Pasaulinės prekybos organizacijos (toliau – PPO) nare ir prisiėmė įsipareigojimus, kurių turinį atspindi Sąrašas dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje (angl. *Schedule of Specific Commitments on Services*), kuriame yra įtvirtinti konkretūs Lietuvos įsipareigojimai tam tikrose paslaugų srityse, ir Nuorodinis dokumentas (angl. *Reference Paper*), kuriame išdėstyti pagrindiniai principai, kurių Lietuva, kaip PPO narė, privalo laikytis atverdama telekomunikacijų rinką. Pažymėtina, kad tarp Elektroninių ryšių įstatymo 2 priede nurodytų Europos Sąjungos teisės aktų, kuriuos įgyvendina Elektroninių ryšių įstatymas, nurodytas ir 1997 m. lapkričio 28 d. Tarybos sprendime 97/838/EB dėl Europos bendrijos pritarimo, kiek tai susiję su jos kompetencija, PPO derybų dėl pagrindinių telekomunikacijų paslaugų rezultatams (OL 2004 m. specialusis leidimas, 11 skyrius, 27 tomas, p. 69), kiek tai susiję su jos kompetencija – pastaruoju Europos Sąjungos teisės aktu visos Europos Sąjungos valstybės (tarp jų ir Lietuva) įsipareigoja laikytis atitinkamų PPO įsipareigojimų (įskaitant Sąrašą dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje ir Nuorodinį dokumentą). Priegios direktyvos preambulės 13 pastraipoje taip pat akcentuojama, kad Bendrija ir jos valstybės narės (tuo pačiu ir Lietuva) remdamosi susitarimu su PPO dėl pagrindinių telekomunikacijų, prisiėmė įsipareigojimus dėl telekomunikacijų tinklų sujungimo. Pažymėtina, kad Lietuvos Nuorodinio dokumento (kuris yra Sąrašo dėl specifinių įsipareigojimų paslaugų sektoriuje dalis), taikomo pagrindinėms telekomunikacijų paslaugoms, 2.2 punkte Lietuva, kiek tai susiję su tinklų sujungimu su pagrindiniu operatoriumi, konkrečiai įsipareigojo užtikrinti, kad tinklų sujungimas būtų vykdomas nediskriminaciniais pagrindais ir sąlygomis (įskaitant techninius standartus ir specifikacijas), kad tinklų sujungimo tarifai ir kokybė būtų ne blogesni negu operatoriaus taikomi savo paslaugoms teikti arba taikomi kitiems ūkio subjektams arba operatoriaus padaliniais, dukterinėms įmonėms.

Priegios direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Priegios direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad skiriant įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, įpareigojimus papildomos rinkos analizės atlikti nereikia, tačiau būtina pagrįsti, kad būtent toks įpareigojimas yra tikslingas ir pagal nustatytos problemos pobūdį proporcingas. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad didelę įtaką turintiems ūkio subjektams nustatomi įpareigojimai turi atitikti tikslus, nurodytus Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje ir būti proporcingi sprendžiamoms problemoms. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje taip pat nustatyta, kad RRT turi teisę ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti įpareigojimus, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami konkrečiu atveju, ir nustatydamą tokių įpareigojimų vykdymo pradžios momentą, todėl šiame Ataskaitos skyriuje RRT nustato, palieka galioti ar pakeičia įpareigojimus ūkio subjektui UAB „Tele2“, turinčiam didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami ir atitinka Ataskaitos 3.3.4 skyriuje nustatytų problemų prigimtį, proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje.

Remiantis Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalimi, dideli skambučių užbaigimo tarifai paprastai lemia didesnes mažmenines skambučių

inicijavimo kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė. Šios rekomendacijos 11 straipsnis nustato, jog nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad skambučių užbaigimo tarifai būtų įgyvendinti sąnaudų efektyvumo ir simetriškumo lygiu iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Bendroje pozicijoje dėl skambučių užbaigimo kainų simetrijos nustatyta, kad reguliuojant balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainas, tikslinga taikyti šių kainų simetriškumo principą, kuris užtikrintų sąlygas efektyviai konkurencijai ilguoju laikotarpiu, kas savo ruožtu sąlygotų naudą paslaugų gavėjams per padidėjusį paslaugų pasirinkimą ir (ar) mažesnes paslaugų kainas.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.3.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „Tele2“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių).

UAB „Tele2“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia padaryti įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos kainai ir kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „Tele2“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi rinkoje.

RRT konstatuoja, kad šio rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nustatytos šios konkurencijos problemos:

1. UAB „Tele2“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainas;

2. UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikimu;

4. UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusias priemones.

1, 2 ir 3 punktuose nurodytos konkurencijos problemos yra tokios pat, kaip ir Pirmojo rinkų tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos, t.y.:³⁸

1. UAB „Tele2“ palaiko pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainas ir taiko kainų spaudimą, tuo darydama žalą galutiniams paslaugų gavėjams;

2. UAB „Tele2“ savo Tinkle taiko nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikimu bei turi galimybę tokios prieigos nesuteikti.

Atsižvelgiant į tai, kad 1, 2 ir 3 punktuose nurodytos konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje problemos (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių) nuo Pirmojo rinkų tyrimo nepakito ir jas iš dalies sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje, skaidrumo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnyje, ir nediskriminavimo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „Tele2“ paliekami galioti visa apimtimi Įsakymo Nr. 1V-819 3.1, 3.2 ir 3.3 punktuose nustatyti įpareigojimas suteikti prieigą, nediskriminavimo įpareigojimas ir skaidrumo įpareigojimas. 4 punkte nurodyta Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje konkurencijos problema (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių), nebuvo nustatyta Pirmojo rinkos tyrimo metu. 1, 2, 3 punktuose nurodytas konkurencijos problemas, kartu su paliekamais galioti įpareigojimu suteikti prieigą, nediskriminavimo įpareigojimu ir skaidrumo įpareigojimu, ir 4 konkurencijos problemą sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „Tele2“ keičiamas Įsakymo Nr. 1V-819 3.4 punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas.

³⁸ Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. P. 121.

Įpareigojimas suteikti prieigą

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Tele2“ Įsakymo Nr. 1V-819 3.1 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle problemą: UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių).

Paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines viešojo telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešojo telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Tele2“ paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „Tele2“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį. Tai pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

Nediskriminavimo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Tele2“ Įsakymo Nr. 1V-819 3.2 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą nediskriminavimo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle problemas (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių):

– UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Tele2“ Tinkle teikimu (3 konkurencijos problema).

Paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins kitiems ūkio subjektams, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu UAB „Tele2“ nebus įtakotos galimo ūkio subjekto UAB „Tele2“ diskriminacinio elgesio, taikant skirtingas kainas ar kitas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimo sąlygas kitiems ūkio subjektams, sau, savo padaliniais ar dukterinėms įmonėms, ir sukurs prielaidas kitiems ūkio subjektams adaptuoti savo elgesį mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose priklausomai nuo situacijos didmeninėse rinkose. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos pirkėjo, o kartu ir jo abonentų (galutinių paslaugų gavėjų), interesai nebus pažeisti diskriminacinės praktikos.

Atsižvelginat į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Tele2“ nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje.

Skaidrumo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Tele2“ Įsakymo Nr. 1V-819 3.3 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą skaidrumo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 5 punkte bei to paties straipsnio 2 dalyje.

Paliekamas galioti skaidrumo įpareigojimas užtikrins galimybę stebėti nediskriminavimo, kainų kontrolės bei prieigos suteikimo įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas

palengvina antikonkurencinio elgesio stebėjimą bei kitiems ūkio subjektams padidina tikrumą, kad balso skambučių užbaigimo paslauga Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje teikiama jų nediskriminuojant, taip pat užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką bei jos stabilumą.

Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima tik būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksmų informacijos pateikimą bei skelbimą, o taip pat būtinos tinklų sujungimui įvykdyti informacijos pateikimą bei skelbimą.

Kainų kontrolės įpareigojimas

Kainų kontrolės įpareigojimo pagrindimas

RRT, įgyvendindama Elektroninių ryšių įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje numatytus tikslus, siekia, kad būtų nustatytas toks balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainų lygis, kuris išspręstų Ataskaitos 3.3.4 skyriuje identifikuotas 1, 2 bei 4 Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje konkurencines problemas, t.y.:

– UAB „Tele2“ taiko per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainas (1 konkurencijos problema);

– UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

Kaip nurodyta Ataskaitos 3.3.4 skyriuje, šio rinkos tyrimo metu nustatytos konkurencinės problemos iš esmės sutampa su Pirmojo rinkų tyrimo metu nustatytomis problemomis, o Pirmojo rinkų tyrimo metu buvo konstatuota, jog geriausiai nustatytas konkurenciją ribojančias problemas sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas. Pirmojo rinkų tyrimo metu kainų kontrolės įgyvendinimui buvo pasirinkta kainų orientavimo į sąnaudas priemonė, sąnaudas skaičiuojant pagal BU-LRAIC³⁹ sąnaudų apskaitos metodą ir sąnaudas vertinant einamąją verte⁴⁰. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. turi būti keičiamos po 20 proc. kas 12 mėn. iki bus pasiektos RRT nustatytos UAB „Tele2“, efektyviai veikiančios konkurencinėje rinkoje, balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainos⁴¹. Pastarosios kainos buvo nustatytos atsižvelgiant į pagal BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį apskaičiuotas sąnaudas (įskaitant investicijų grąžą bei priedą bendrosioms sąnaudoms padengti). RRT nustatyta siektina vidutinė balso skambučių užbaigimo kaina (nediferencijuojant į kainas piko ir nepiko laiku) yra 0,0560 lito už minutę ir pagal galiojantį kainų kontrolės mechanizmą būtų pasiekta tik 2016 m. Nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2010 m. sausio 1 d. galioja ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose ir susijusių priemonių aukščiausia kainų riba, nustatyta Įsakymu dėl aukščiausios kainų ribos. Pastaruoju įsakymu nustatyta aukščiausia kainų riba lygi 80 proc. iki 2009 m. sausio 1 d. galiojusios reguliuojamų paslaugų kainos.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalyje nurodyta, jog operatoriams tarpusavyje konkuruojant dėl abonentų, balso skambučių užbaigimo kainos gali būti svarbūs strateginiai ir konkurenciniai veiksniai, todėl jei balso skambučių užbaigimo tarifai viršija efektyvias sąnaudas, atsiranda nemažų persikirstymų tarp fiksuoto ir judriojo telefono ryšio rinkų bei vartotojų. Taip pat dėl to rinkose, kuriose operatoriai turi

³⁹ BU-LRAIC (angl. *Bottom-Up Long Run Average Incremental Costs*; liet. „iš apačios į viršų“ ilgo laikotarpio padidėjimo sąnaudos) – tai sąnaudų apskaitos modelis, kurio pagalba modeliuojamas hipotetinis efektyviai veikiantis tinklas.

⁴⁰ angl. *Current Cost Accounting, CCA*

⁴¹ Ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose ir susijusių priemonių kaina, nustatyta RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. IV-727.

nevienodas rinkos dalis, mažesnę rinkos dalį užimantiems operatoriams gali tekti mokėti nemenkas sumas didesnę rinkos dalį užimantiems operatoriams. Taip pat konstatuojama, kad daugelyje valstybių narių balso skambučių užbaigimo Tinkle tarifų absoliutusias lygis tebėra aukštas, palyginti su skambučių užbaigimo fiksuotojo telefono ryšio tinkle tarifais, o aukštos balso skambučių užbaigimo kainos paprastai lemia didesnes mažmenines balso skambučių kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė.

Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įvardintos problemos iš esmės sutampa su šio rinkos tyrimo metu identifikuotomis problemomis. Papildomai RRT identifikavo su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo problemą. Kaip nurodyta Ataskaitos 2.1 skyriuje, balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugos yra susijusios su tinklų sujungimu (arba su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusiomis priemonėmis), nes nesujungus viešųjų telefono ryšio tinklų, balso skambučių užbaigimo paslauga negali būti teikiama kitam operatoriui. UAB „Tele2“ parduodama balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugas, parduoda ir tinklų sujungimą, t.y. su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusias priemones. Tokią atsiskaitymo už paslaugas formą galima traktuoti kaip dviejų dalių kainą (angl. *two part pricing*): viena dalis yra fiksuota (taikomi vienkartiniai tinklų sujungimo įdiegimo ir periodiniai tinklų sujungimo priežiūros užmokesčiai), kita dalis kintanti (balso skambučių užbaigimo kaina), o išlaidos už šią paslaugą priklauso nuo persiunčiamų pokalbių srauto dydžio. Reguluojant tik vieną kainos dalį (pavyzdžiui, tik balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą), kitą kainos dalį, t.y. kainą už su balso skambučių užbaigimu susijusių priemonių teikimą operatorius gali didinti ir tokiu būdu didinti paslaugų pirkėjo sąnaudas ir tuo pačiu riboti konkurenciją bei mažinti vartotojų gerovę.⁴² Lietuvoje taikomas atsiskaitymo principas – „skambinančioji pusė moka“ – sukuria natūralią monopoliją balso skambučių užbaigimo konkretaus ūkio subjekto Tinkle rinkoje, kas be išorinio įsikišimo sukuria galimybę laisvai nustatyti didmeninių paslaugų kainas.

RRT, atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta aukščiau, konstatuoja, jog geriausiai nustatytas 1, 2 ir 4 konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių) sprendžia Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje nurodytas kainų kontrolės įpareigojimas. Skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimai bei įpareigojimas suteikti prieigą nesprenžia per aukštų balso skambučių užbaigimo kainų problemas (1 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių) bei vienašališko papildomų užmokesčių už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusias priemones nustatymo ir taikymo problemas (4 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių). Todėl būtina nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas yra įrankis, papildantis skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimus bei atskleidžiantis tam tikrą finansinę informaciją apie vidiniams ūkio subjekto padaliniais ir išoriniams paslaugų pirkėjams teikiamų paslaugų sąnaudas, pajamas, kainodarą. Tačiau šis įpareigojimas nedraudžia taikyti nepagrįstai aukštas paslaugų kainas, net jei yra vykdomas nediskriminavimo įpareigojimas. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas dažnai nustatomas kartu su sąnaudų apskaitos įpareigojimu, todėl nenustatant sąnaudų apskaitos įpareigojimo, įpareigoti atskirti apskaitą būtų neproporcinga. Tik sąnaudų apskaitos įpareigojimas be papildomo kainų kontrolės įpareigojimo (pavyzdžiui, įpareigojimas, kad kainos turi būti mažesnės arba lygios sąnaudoms) nesprens nustatytą konkurenciją ribojančių problemų, nes šis įpareigojimas yra įrankis apskaičiuoti paslaugų (reguliuojamų ir nereguliuojamų) sąnaudas. Kainų kontrolės įpareigojimas, sprendžiant 2 konkurencijos problemą (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių), veiks kaip papildomas įrankis šalia nediskriminavimo įpareigojimo ir konkrečiai nurodys, jog nediskriminavimas kainomis yra draudžiamas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės.

Išvada: Ataskaitos 3.3.4 skyriuje nustatytas 1, 2 ir 4 Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje konkurencines problemas tiesiogiai sprendžia kainų kontrolės įpareigojimas.

⁴² Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 dalis.

Balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Tele2“ Tinkle kainų kontrolės metodo parinkimas

Siekiant spręsti Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įvardintas problemas, Europos Komisija nacionalinėms reguliavimo institucijoms, pripažinus operatorius turinčiais didelę įtaką didmeninėse balso skambučių užbaigimo atskirų ūkio subjektų viešuosiuose telefono ryšio tinkluose rinkose ir jiems nusprendus pritaikyti kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus, rekomenduoja nustatyti skambučių užbaigimo tarifus, pagrįstus efektyviai veikiančio operatoriaus patirtomis sąnaudomis. Efektyvaus operatoriaus sąnaudos pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo turi būti skaičiuojamos pagal BU-LRAIC⁴³ sąnaudų apskaitos metodą, sąnaudas vertinant einamąja verte, o padidėjimu (arba sąnaudų atsiradimą skatinančiu veiksmu) laikant tik balso skambučių užbaigimo paslaugą. Tokiu būdu yra apskaičiuojamos išvengiamos paslaugų teikėjo sąnaudos, t.y. apskaičiuojamos sąnaudos, kurias paslaugų teikėjas patirtų papildomai pradėdamas teikti balso skambučių užbaigimo paslaugas. Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkte yra įtvirtintas reikalavimas, kad faktiškai galiojančios balso skambučių užbaigimo Tinkle kainos efektyvaus operatoriaus kainas pasiektų iki 2012 m. gruodžio 31 d. Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 12 punkte yra nurodyti ir kiti alternatyvūs šios rekomendacijos įgyvendinimo būdai bei terminai, tačiau bet kuriuo atveju, nacionalinių reguliavimo institucijų pasirinktas metodas turi užtikrinti, kad būtų pasiekti Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo siekiami rezultatai, o reguliuojamų paslaugų kainos negali viršyti šią rekomendaciją įgyvendinusių šalių reguliuojamų paslaugų kainų vidurkio. Tuo pačiu nurodoma, kad skambučių užbaigimo kainos atitinkamuose tinkluose turi būti simetriškos.

Įgyvendinant dabar galiojančių kainų keitimo mechanizmą, RRT nustatytos siektinos skambučių užbaigimo atitinkame Tinkle kainos būtų pasiektos tik 2016 m. Nustatytas kainų keitimo mechanizmas Pirmojo rinkų tyrimo ir šio rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas spręsti lėtai ir RRT nustatytos bei Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo identifikuotos konkurencijos problemos išliks ilgą laikotarpį. Reguluojant balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainas, šiuo metu yra taikomi skirtingi kainų keitimo dydžiai (20 proc. balso skambučių užbaigimui Tinkle, 40 proc. – viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle) ir tokia situacija didina skirtumą tarp balso skambučių užbaigimo Tinkle ir skambučių užbaigimo viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų, bei toliau sąlygoja situaciją kai viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikėjai subsidijuoja viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjus (žr. Ataskaitos 3 priedą).

RRT įdiegtas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelis neatitinka Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimų, nes į apskaičiuotas sąnaudas yra įtrauktas priedas padengti bendrosioms (angl. *joint and common costs*) sąnaudoms. BU-LRAIC modelyje padidėjimu laikomas visas Tinkle generuojamas srautas, o ne atskira paslauga. Tačiau RRT įdiegtas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelis turi funkcionalumą koreguoti bendrųjų sąnaudų paskirstymą, o taip pat įvertinti atskiros paslaugos – šiuo atveju balso skambučių užbaigimo paslaugos – sąnaudas.

Bendroje pozicijoje dėl priemonių minimi kiti kainų kontrolės metodai – kainų kontrolės metodas, atsižvelgiant į kitų šalių patirtį (angl. *Benchmarking*) arba „Efektyvios kainodaros“ (angl. „Retail minus“) metodai – nėra tinkami nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą, nes RRT turima informacija, nėra šalių, kurios šio rinkos tyrimo atlikimo datai būtų įdiegusios BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, arba pritaikę kitų šalių praktikos metodą (angl. *Benchmarking*), arba „Efektyvios kainodaros“ (angl. „Retail minus“) metodą ir būtų pasiekusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Todėl nėra informacijos, kuria vadovaudamasi RRT galėtų įvertinti kitų šalių patirtį ir remiantis šia patirtimi nustatyti tokias balso skambučių

⁴³ Nacionalinės reguliavimo institucijos gali BU-LRAIC modelio rezultatus palyginti su TD-LRAIC (angl. *Top-Down Long Run Average Incremental Costs*; liet. „iš viršaus į apačią“ ilgo laikotarpio padidėjimo sąnaudos; tai sąnaudų apskaitos modelis, kurio pagalba modeliuojamas faktiškai veikiantis tinklas, paprastai ši modelį diegia operatorius), kuris turi būti paremtas audituotais duomenimis, ir atsižvelgiant į gautus rezultatus, koreguoti BU-LRAIC modelį.

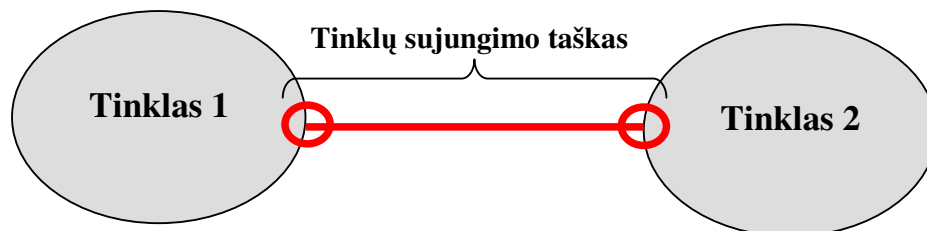
užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainas, kurios atitiktų Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Tačiau atsiradus kitų šalių praktikai, ji gali būti naudojama kaip įrankis nustatyti kainų kontrolės įpareigojimus ateityje ir tokiu būdu įgyvendinti Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT konstatuoja, jog nėra objektyvių priežasčių, dėl kurių neturėtų būti pradėta įgyvendinti Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo ir keičiamas Pirmojo rinkų tyrimo metu ūkio subjektui UAB „Tele2“ Įsakymo Nr. 1V-819 3.4 punkte išdėstyta apimtimi nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas. Iki RRT apskaičiuos ir nustatys efektyvaus operatoriaus sąnaudas pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus (tačiau ne vėliau nei 2012 m. gruodžio 31 d.), tikslinga nustatyti pereinamąjį laikotarpį, per kurį balso skambučių užbaigimo Tinkle kainos pasiektų kainas, nustatytas RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727. Kaip minėta anksčiau, didelis skirtumas tarp balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų yra viena iš Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo identifikuotų problemų, todėl ją reikia pradėti spręsti nedelsiant. Pagal esamą kainų keitimo mechanizmą, šių kainų skirtumas kurį laiką didėjo (žr. Ataskaitos 3 priedą), todėl tikslinga jau nuo 2010 m. sausio 1 d. atstatyti buvusį (2008 m. sausio 1 d.) balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle santykį (2,67), o vėliau kasmet iki 2012 m. sausio 1 d. balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas keisti tolygiai, vienodomis dalimis, palaipsniui mažinant balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas iki RRT pagal BU-LRAIC modelį apskaičiuotų kainų lygio (tuo pačiu mažinant balso skambučių užbaigimo Tinkle kainas ir skambučių užbaigimo viešojo fiksuoto telefono ryšio tinkle kainas skirtumą iki jis bus lygus 1,71 karto). Jei RRT, remdamasi informacija apie efektyvaus operatoriaus sąnaudas, apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos metodu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, iki 2012 m. gruodžio 31 d. nenustatys skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainų, RRT, remdamasi kitų šalių, įgyvendinusių minėtos rekomendacijos reikalavimus, praktika, nustatytas reguliuojamų paslaugų kainų aukščiausią ribą.

Su balso skambučių užbaigimu UAB „Tele2“ Tinkle susijusių priemonių kainų kontrolės metodo parinkimas

Pirmojo rinkų tyrimo metu ūkio subjektui UAB „Tele2“ nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas atskirai neidentifikavo su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusių priemonių (įskaitant kainas) teikimo problemos. Tai mažina skaidrumą ir aiškumą didmeninių ir mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjams ir pirkėjams. Tinklų sujungimas yra naudingas abiem tinklams sujungiantiems operatoriams, nes šių operatorių abonentai gali skambinti vienas kitam. Tinklų sujungimą atspindi tinklų sujungimo taškas (žr. 15 paveikslą). Kaip apibrėžta Ataskaitos 2.1 skyriuje, tinklų sujungimo taškas – tai ryšių linija, jungianti operatorių viešuosius telefono ryšių tinklus, ir susijusios priemonės šalių tinkluose (tinklo mazguose), kurių visuma leidžia operatoriams, kurie sujungia tinklus, apsikeisti srautais tarpusavyje, bei vieno operatoriaus paslaugų gavėjams naudotis kito operatoriaus paslaugomis.

15 paveikslas. Tinklų sujungimo schema.

Kitas operatorius, norėdamas gauti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugą, turi papildomai mokėti⁴⁴ vienkartinį bei periodinius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Tele2“ Tinkle susijusias priemones (žr. Ataskaitos 3.3.3 skyrių), t.y. už tinklų sujungimą, talpos tinklų sujungimo taškuose suteikimą ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad savo viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu sujungiantis kitas operatorius taip pat patiria analogiškas su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių sąnaudas bei atitinkamai suteikia prieigą prie tinklų sujungimo. Sąnaudų, sietinų su balso skambučių užbaigimo kito operatoriaus tinkle teikimu susijusių priemonių suteikimu, UAB „Tele2“ nedengia, nepaisanti to, kad naudojasi kito operatoriaus suteikta prieiga bei atsiskaito už kitų operatorių tinkluose užbaigtus skambučius. Iš tinklų sujungimo apibrėžimo seka, kad paslaugos tikslas yra užtikrinti, „<...> kad vieno ūkio subjekto elektroninių ryšių paslaugų gavėjai galėtų naudotis tarpusavio ryšiu ir (ar) ryšiu su kito ūkio subjekto paslaugų gavėjais <...>“ (Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 60 punktą). Todėl teigtina, kad tinklų sujungimas yra iš esmės abipusė paslauga (abi šalys naudojasi tinklų sujungimu). Atsižvelgiant į tai, situacija, kai paslaugos, kuria naudojasi abi pusės, suteikimo bei teikimo sąnaudas dengia tik viena iš tinklų sujungiančių šalių, diskriminuoja su UAB „Tele2“ tinklus sujungusius operatorius ir nėra sąžininga. Ypač atsižvelgiant į tai, kad su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių užmokesčiai yra taikomi pasirinktinai, pvz., užmokesčiai už su balso skambučių užbaigimo teikimu ūkio subjekto UAB „Tele2“ Tinkle susijusias priemones yra netaikomi (arba abi pusės taiko viena kitai simetrinius užmokesčius) TEO LT, AB, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ (žr. 3 lentelę). RRT nuomone, sąnaudas, sietinas su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių (išskyrus ryšio liniją) teikimu, savo tinkle kiekvienas iš tinklų jungiančių (sujungusių) operatorių turi pasidengti pats, nes tiek viena, tiek kita šalis išskiria savo tinklo išteklius – tiek vienkartinius, tiek periodinius – kurie yra reikalingi atlikti bei palaikyti tinklų sujungimą. Arba kitam operatoriui, sujungusiam tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo to operatoriaus tinkle teikimu susijusias priemones, UAB „Tele2“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius.

Tuo tarpu tinklų sujungimo tašką sudaranti ryšių linija, jungianti UAB „Tele2“ Tinklą ir kito operatoriaus tinklą, abu operatoriai naudojami bendrai ir abu, tiek siunčiantis srautą operatorius, tiek jį priimantis, tiek esant vienkrypčiam srautui, tiek esant dvikrypčiam srautui, gauna naudą. Esant tiek vienkrypčiam, tiek dvikrypčiam srautui, tiek srautą siunčiantis, tiek gaunantis operatorius gauna naudą: siunčiantis operatorius gauna balso skambučių užbaigimo paslaugą, o srautą priimančiam operatoriui yra atlyginama už skambučių užbaigimo paslaugą. RRT nuomone, visas sąnaudas, patiriamas diegiant bei naudojantis ryšių linija, tinklus sujungę operatoriai turi pasidalinti pagal gaunamą naudą. Atsižvelgiant į tai, kad nauda yra abipusė, šios sąnaudos turi būti pasidalintos per pusę.

Nepaisant to, kad ryšių linijos sąnaudos turėtų būti dalinamos per pusę, jei viena šalis turės galimybę vienašališkai nustatyti bendrai naudojamos tinklų sujungimo dalies užmokesčius (ar jų dalį), gali būti sudaromos antikonkurencinės sąlygos (barjerai). Tam, kad būtų išspręsta ši problema, reikia užtikrinti, kad ryšių liniją jungiančių tinklus, teiktų tas operatorius ar trečiasis asmuo, kuris gali tai padaryti žemiausia kaina.

Siekiant padidinti skaidrumą ir aiškumą, bei išspręsti šio rinkos tyrimo metu nustatytą, su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo konkurencijos problemą (4 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių), būtina atskirai suformuluoti kainų kontrolės įpareigojimą, kuris spręstų su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Tele2“ Tinkle susijusių priemonių teikimo problemą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Tele2“ keičiamas kainų kontrolės įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje. Nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas spręš rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas ir užtikrins, kad ūkio subjektui UAB „Tele2“ padengs efektyviai patirtas sąnaudas bei leis uždirbti jam investicijų grąžą. Balso skambučių užbaigimo kainų mažinimas mažins paslaugų

⁴⁴ Užmokesčiai už su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusias priemones yra netaikomi (arba taikomi simetriškai užmokesčiai) TEO LT, AB, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“.

gavėjų sąnaudas ir tai sudarys palankias sąlygas balso paslaugų skambučių teikėjams konkuruoti tarpusavyje.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „Tele2“ keičiamas Įsakymo Nr. 1V-819 3.4. punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas, nurodytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Ūkio subjektas UAB „Tele2“:

1. nuo 2010 m. sausio 1 d. iki RRT apskaičiuos sąnaudas ir nustatys kainas pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, tačiau ne ilgiau kaip iki 2012 m. gruodžio 31 d., teikdamas balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Tele2“ Tinkle paslaugas, nepriklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, privalo neviršyti žemiau nurodytų kainų (žr. 6 lentelę):

6 lentelė. Ūkio subjekto UAB „Tele2“ balso skambučių užbaigimo kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Ūkio subjekto UAB „Tele2“ balso skambučių užbaigimo kainos nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d.				
Eil. Nr.	Kainų reguliavimo laikotarpis	Nuo 2010-01-01 (įskaitytinai) iki 2010-12-31 (įskaitytinai)	Nuo 2011-01-01 (įskaitytinai) iki 2011-12-31 (įskaitytinai)	Nuo 2012-01-01 (įskaitytinai) iki 2012-12-31 (įskaitytinai)
1.	Balso skambučių užbaigimo, kai kainos nėra diferencijuojamos pagal paslaugų suteikimo laiką, kainą, be PVM			
1.1	Balso skambučių užbaigimas, ct/min.	14,43	10,01	5,60
2.	Balso skambučių užbaigimo, kai kainos yra diferencijuojamos pagal paslaugų suteikimo laiką, kainą, be PVM			
2.1.	Balso skambučių užbaigimas piko laiku, ct/min.*	18,04	12,51	6,99
2.2.	Balso skambučių užbaigimas nepiko laiku, ct/min.**	9,02	6,26	3,50
* Piko laikas: nuo 8.00 iki 20.00 val. darbo dienomis. ** Nepiko laikas: nuo 20.00 iki 8.00 val. darbo dienomis, visą parą poilsio ir švenčių dienomis. *** Ši kaina iki 2010 m. sausio 1 d. nėra reguliuojama.				

2. nuo dienos kai įsigalios RRT sprendimas, kuriuo, atsižvelgiant į efektyvaus operatoriaus sąnaudas, apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modeliu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, bus nustatytos skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle kainos, bet ne vėliau kaip nuo 2013 m. sausio 1 d. privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo kainos, nepriklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės, neviršytų RRT nustatytų balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų kainų.

3. jei iki 2012 m. gruodžio 31 d. RRT, remdamasi informacija apie sąnaudas apskaičiuotas BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modeliu pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, nenustatys skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų kainų, nuo 2013 m. sausio 1 d. privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Tele2“ Tinkle kainos neviršytų RRT, pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkto reikalavimus, nustatytos kainų aukščiausios ribos. Šiuo atveju kainų aukščiausia riba bus nustatoma, atsižvelgiant į šalių, įdiegusių BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, skaičiavimų rezultatus, tačiau ne aukštesnė nei kitų šalių apskaičiuotų sąnaudų vidurkis.

4. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Tele2“ yra sujungęs savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšio tinklu, privalo:

4.1. nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Tele2“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešo telefono ryšio tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu,

nustačius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame telefono ryšio tinkle teikimu susijusias priemones, UAB „Tele2“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius;

4.2. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Tele2“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšio tinklu, privalo:

4.2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Tele2“;

4.2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

Ūkio subjekto sąvoka

Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 62 dalyje nurodyta, kad ūkio subjektas – „tai fizinis ar juridinis asmuo ar asmenų, susijusių kontrolės ar priklausomybės santykiais, grupė, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla Lietuvos Respublikoje arba kurių veiksmai daro įtaką arba ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje“.

Susijusiais asmenimis yra laikomi:

1. juridiniai asmenys, kuriuose, kaip ir nagrinėjamame juridiniame asmenyje, tas pats fizinis asmuo arba tie patys fiziniai asmenys turi akcijų dalį, kuri sudaro daugiau kaip 25 proc. įstatinio kapitalo, arba turi teises į daugiau kaip 25 proc. visų balsų;

2. juridiniai asmenys, kurie su nagrinėjamu juridiniu asmeniu yra bendrai valdomi ar turi bendrą administracinį padalinį arba kurių stebėtojų taryboje, valdyboje ar kitame valdymo organe yra pusė ar daugiau tų pačių narių, kaip ir nagrinėjamo juridinio asmens valdymo organuose;

3. juridiniai asmenys, kuriuose nagrinėjamas juridinis asmuo turi akcijų dalį, sudarančią daugiau kaip 25 proc. įstatinio kapitalo, arba turi teises į daugiau kaip 25 proc. visų balsų, arba kurie yra įsipareigoję derinti savo ūkinės veiklos sprendimus su nagrinėjamu juridiniu asmeniu, arba už kurių prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą yra įsipareigojęs atsakyti nagrinėjamas juridinis asmuo, arba kurie yra įsipareigoję perduoti visą arba dalį pelno ar suteikę teisę naudoti daugiau kaip 25 proc. savo turto nagrinėjamam juridiniam asmeniui;

4. juridiniai asmenys, kurie nagrinėjamame juridiniame asmenyje turi akcijų dalį, sudarančią daugiau kaip 25 proc. įstatinio kapitalo, arba turi teises į daugiau kaip 25 proc. visų balsų, arba su kuriais nagrinėjamas juridinis asmuo yra įsipareigojęs derinti savo ūkinės veiklos sprendimus, arba kurie yra įsipareigoję atsakyti už nagrinėjamo juridinio asmens prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą, arba kuriems nagrinėjamas juridinis asmuo yra įsipareigojęs perduoti visą arba dalį pelno ar suteikęs teisę naudoti daugiau kaip 25 proc. savo turto;

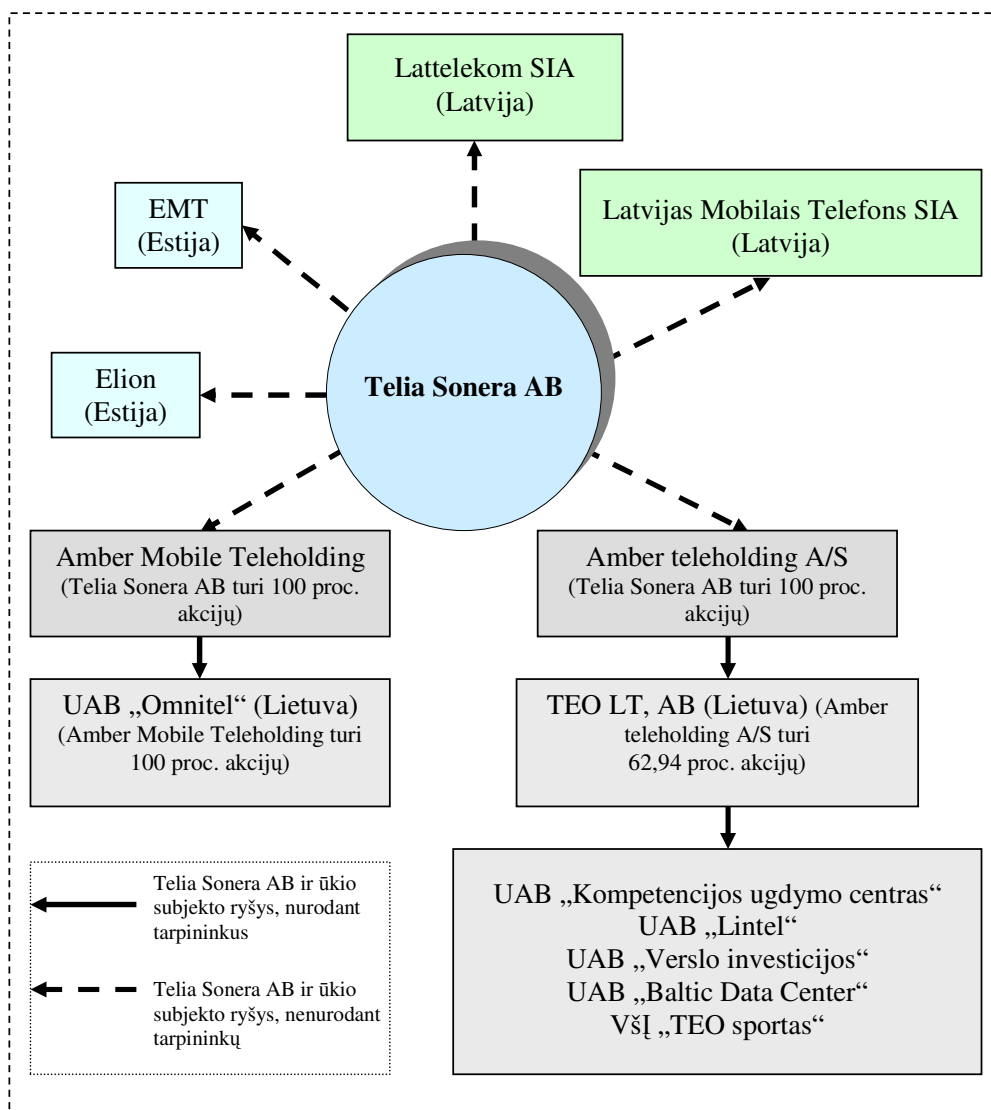
5. juridiniai asmenys, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai, per kitus juridinius asmenis, įskaitant ir veikiančius kitose valstybėse, yra susiję su šiais aukščiau išvardintų 1, 2, 3 ir 4 punktuose nurodytais juridiniais asmenimis bet kuriuo iš šių aukščiau išvardintų 1, 2, 3 ir 4 punktuose nurodytų būdų;

6. nagrinėjamo juridinio asmens dukterinės ar patronuojančios bendrovės, įskaitant ir bendroves, susijusias su nagrinėjamu juridiniu asmeniu per kitose valstybėse veikiančias bendroves, arba nagrinėjamo juridinio asmens patronuojančių bendrovių, įskaitant ir veikiančias kitose valstybėse, dukterinės bendrovės Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo (Žin., 2000, Nr. 64-1914, Nr. 68; Žin. 2003, Nr. 123-5574) prasme.

7. kiti kontrolės ar priklausomybės santykiais su nagrinėjamu juridiniu asmeniu susiję fiziniai ar juridiniai asmenys, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla Lietuvos Respublikoje arba kurių veiksmai daro įtaką arba ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje.

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo ir visi pagal aukščiau nurodytus susijimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys.

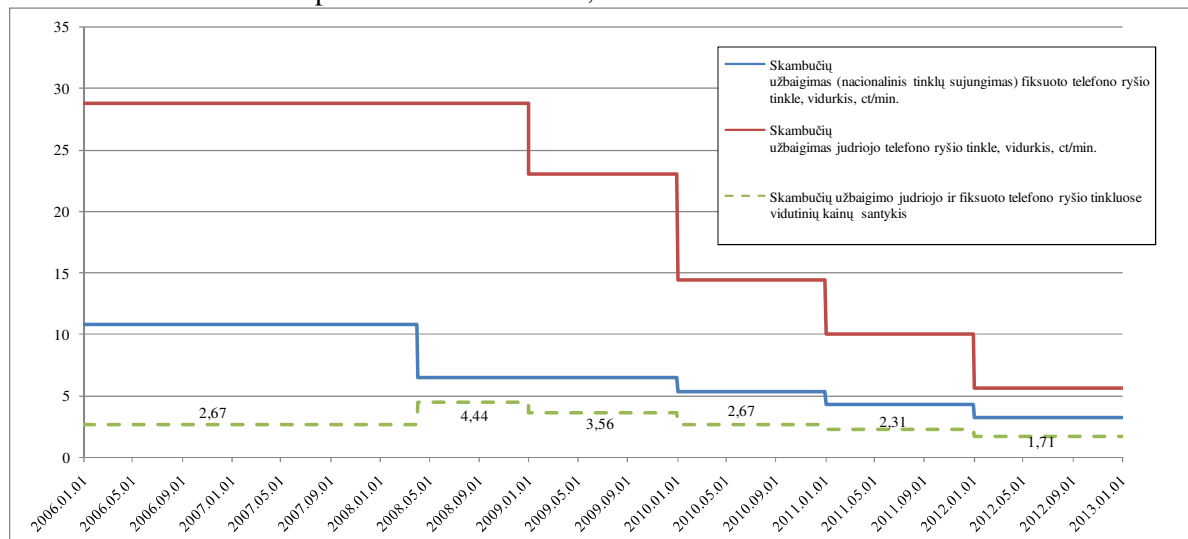
UAB „Omnitel“ ir susiję asmenys Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Balso skambučių užbaigimo Tinkle ir skambučių užbaigimo viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų santykis bei pajamų už balso skambučių užbaigimo paslaugas pasiskirstymas

Šio Ataskaitos priedo 1 paveiksle pateiktos vidutinės balso skambučių užbaigimo Tinkle ir skambučių užbaigimo viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainos nuo 2006 m. iki 2010 m. sausio 1 d. ir tų kainų santykis bei parodomas keičiamo kainų kontrolės įpareigojimo poveikis iki 2012 m. gruodžio 31 d.

1 paveikslas. Vidutinių balso skambučių užbaigimo kainų (ct/min., be PVM) reguliavimas iki 2010 m. sausio 1 d. ir po 2010 m. sausio 1 d.,

Vidutinė balso skambučių užbaigimo viešojo fiksuoto telefono ryšio tinkle ir Tinkle kaina buvo apskaičiuota laikantis šių prielaidų:

1) skambučių fiksuoto telefono ryšio tinkle srauto pasiskirstymas: piko laiku – 0,59, nepiko laiku – 0,41 (šios prielaidos imtos iš RRT įdiegto viešojo fiksuoto telefono ryšio HY-LRAIC sąnaudų apskaitos modelio prielaidų);

2) balso skambučių viešajame judriojo telefono ryšio tinkle srauto pasiskirstymas: piko laiku – 0,60, nepiko laiku – 0,40 (šios prielaidos imtos iš RRT įdiegto BU-LRAIC sąnaudų apskaitos modelio prielaidų);

3) vieno skambučio fiksuoto telefono ryšio tinkle trukmė 2,46 min. (ši prielaida imta iš RRT įdiegto viešojo fiksuoto telefono ryšio HY-LRAIC sąnaudų apskaitos modelio prielaidų). Šis dydis naudojamas įvertinti skambučio sudarymo užmokesčio poveikį vidutinei minutės kainai.

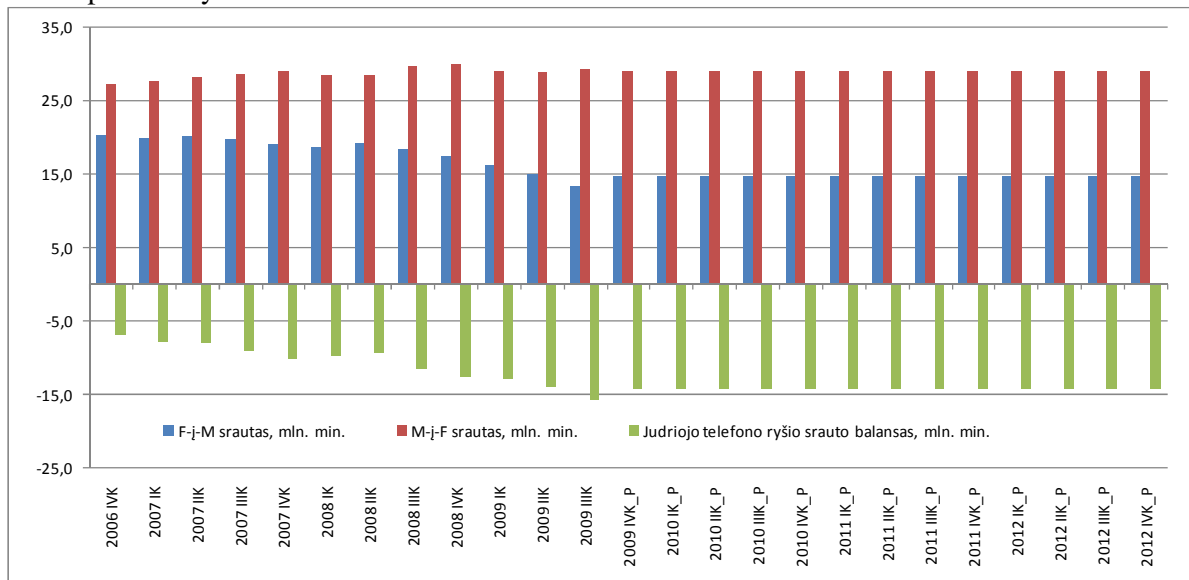
4) pateikiant istorinius duomenis, imti faktiškai taikytų kainų dydžiai, o prognozuojant kainų pokytį imtos kainų kontrolės įpareigojimais nustatomos kainos.

Balso skambučių užbaigimo Tinkle ir skambučių užbaigimo viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų santykis apskaičiuojamas kaip balso skambučių užbaigimo Tinkle ir skambučių užbaigimo viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainų dalmuo.

Ataskaitos 3 priedo 2 paveiksle pateiktas skambučių užbaigimo srauto Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle faktinis pasiskirstymas ir pasiskirstymo prognozės nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. Ataskaitos 3 priedo 2 paveiksle pateikta srautų prognozė (žr. Ataskaitos 3 priedo 2 paveikslą žymima - P) yra atlikta, vadovaujantis šiais principais: 2009 m. IV ketvirčio (žr. Ataskaitos 3 priedo 2 paveikslą, žymima - K) duomenys yra 2009 m. I-III ketvirčio duomenų aritmetinis vidurkis; likusių laikotarpių duomenys yra prilyginti 2009 m. IV ketvirčio duomenims, nes daroma prielaida, jog paslaugų teikėjai stengsis išlaikyti ne

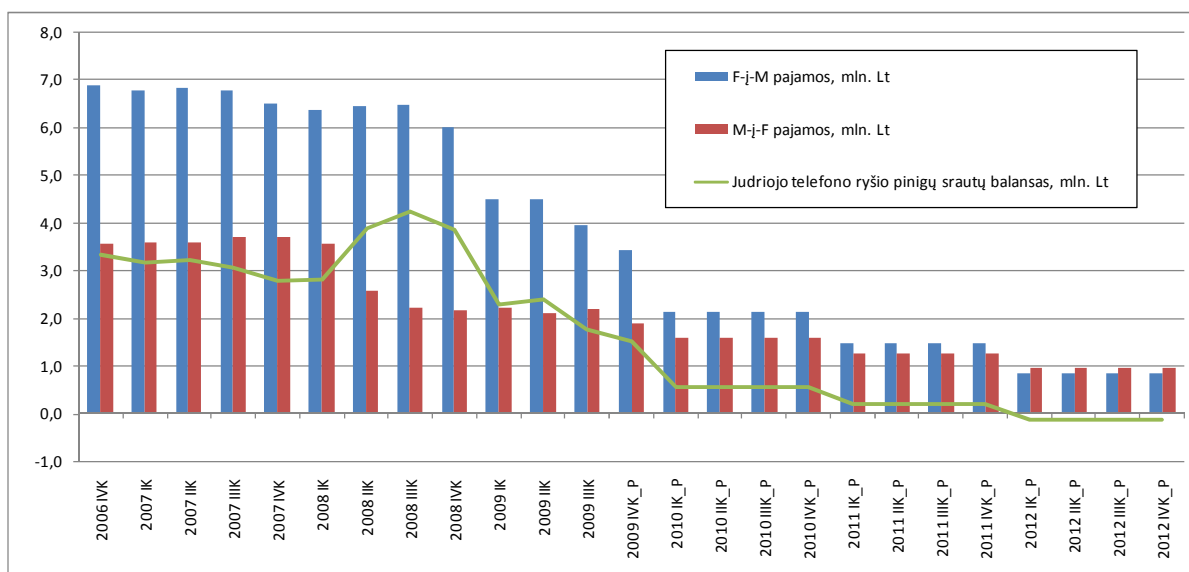
blogesnius srautus, nei 2009 m. IV ketvirtį. 3 paveiksle pateikti 2009 m. IV ketvirčio - 2012 m. IV ketvirčio duomenys buvo apskaičiuoti kaip 2 paveiksle pateiktų srautų ir RRT siūlomų skambučių užbaigimo kainų atitinkamuose tinkluose sandauga. Pinigų srautų balansas apskaičiuojamas kaip skambučių užbaigimo judriojo telefono ryšio tinkle ir skambučių užbaigimo fiksuoto telefono ryšio tinkle pajamų skirtumas.

2 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle srauto pasiskirstymas.

Kaip matyti iš Ataskaitos 3 priedo 2 paveikslo, fiksuoto telefono ryšio tinklai yra gryniesi srauto gavėjai, o judriojo telefono ryšio tinklai – gryniesi srauto siuntėjai.

3 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo Tinkle ir viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle pinigų srautų pasiskirstymas.

Kaip matyti iš Ataskaitos 3 priedo 3 paveikslo, nepaisant to, kad Tinklų operatoriai yra grynieji srauto siuntėjai į fiksuoto telefono ryšio tinklus, Tinklų operatoriai yra grynieji pinigų srautų gavėjai.

Kaip matyti iš 3 priedo 1 ir 2 paveikslų, neharmonizuotas kainų kontrolės metodų taikymas, reguliuojant balso skambučių užbaigimo Tinkle ir skambučių užbaigimą viešajame fiksuoto telefono ryšio tinkle kainas, įtakoja pinigų srautus (ir jų nesubalansuotumą) tarp Tinklo ir viešojo fiksuoto telefono ryšio tinklo ir vienu tinklų subsidijavimą kitais. Įgyvendinus RRT siūlomą kainų kontrolės įpareigojimą pinigų srautai tarp Tinklo ir viešojo fiksuoto telefono ryšio tinklo susibalansuos ir tokiu būdu bus užtikrintos vienodos galimybės konkuruoti, teikiant mažmenines balso skambučių paslaugas.